

PETRI RAMI
VEROMANDVI, RE-
GII PROFESSORIS,

Dialecticæ lib. duo,

EX VARIIS IPSIVS DISPV-
TATIONIBUS, ET MULTIS

*Andomari Talai commentariis de-
novo breviter explicati,*

A

Guilielmo Rodingo Hasso.

FRANCOFURTI
Apud hæredes Andreæ Wecheli,
M. D. LXXXIL

1. ed. Francof. 1577, rehædat
in die Matritensis Univ. 6. 66.

3
A D R E V E
R E N D V M P R I N C I -
P E M D. L V D O V I C V M A B -
b a t e m H i r s f e l d e n s e m G u i l e l m i
R o d i n g i p r æ f a t i o .

úM multa p r æ -
c l a t e á D e o O p t .
Máx. ad men -
t e s , a n i m o s q u e
n o s t r o s o r n a -
d o s a t q u e i l l u -
s t r a n d o s n o b i s c ó c e s s a s i n t , t u m
n i h i l v i d e t u r L o g i c a , i d e s t , b e n e
d i s t r e n d i a r t e e x c e l l e n t i u s c o n -
c e s s u m a t q u e d o n a t u m e s s e . S i
e n i m G r a i m m a t i c a m , R h e t o r i -
c a m , M a t h e m a t i c a , P h y s i c a m ,
E t h i c a m , M e d i c i n a m , I u r i s p r u -
d e n t i a m , T h e o l o g i a m , & c u j u s -
c u n q u e g e n e r i s a r t e s a c d i s c i p l i -

nas illustratas , & ad vitæ hu-
manæ usum traductas & ac-
commodatahas habemus, nobilis
atque diuinæ Logicæ benefici-
um est: Si de rebus omnibus acu-
té cogitare, prudenterque judi-
care possumus, nobilis atque di-
vinæ Logicæ beneficium est: Si
interpretandis bonorum auto-
rum consiliis & inventis, varia-
que prudentiæ & judicii laudi-
bus explicandis juventutem e-
rudimus, nobilis atque divinæ
Logicæ beneficium est: Si res
angustas amplificare, obscuras
interpretando explanare, rem
universam in partes tribuere, la-
tétem definiendo explicare, am-
bigua videre & distinguerem
amus, nobilis atque divinæ Lo-
gicæ beneficium est: Deniq; si,
quo

P R A E F A T I O .

quo homines bestiis maximē
præstant, id est, ratione consi-
lio, judicio, hominibus ipsis præ-
stamus & antecellimus, nobilis
atque divinæ Logicæ benefi-
cium est.

Quamobrem si ulli nostra e-
tate de literis & artibus liberali-
bus bene meriti esse existiman-
tur, ii mehercule de illis omniū
optimē meriti videntur, qui lu-
men illud Logicum per se qui-
dem clarissimum, & olim Pro-
methei cuiusdam opera (ut So-
crates apud Platонem in Phile-
bo arbitratur) è cœlo delatum,
sed temporum injuria, atq; ho-
minum negligentia & ignavia
obscuritatis nebulis obrutum;
& densissimis sophismatum te-
nebris obscuratum, & ferē ex-

tinētum, Christianorū Scholis
accenderunt, & splendorē a-
missum ipsi restituerunt. At ve-
ró P. Ramus (dicam enim quod
res est)

--- *tantum supra caput extulit omnes,*
Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

Enim vero, adolescentes, Logicā
ex ἐμπειρίᾳ, iστορίᾳ, aἰδήσιᾳ, iππαγγή, experie-
tia, observatione, sensu, indu-
ctione (quę Aristoteles omnium
artium principia & fundamenta
constituit) deductam & ad eos-
dem fines revocatam requiritis
P. Ramus deduxit & revocavit.
Logicam præceptis non falsis,
sed veris & perpetuis, non alienis,
sed propriis & homogeneis,
nec præceptis solūm veris & ho-
mogeneis, verūm etiam catho-
licis (ut ab Aristotele appellan-
tur)

tur) id est rerum generalium generalibus, & specialium specialibus descriptam, & Methodum dilucē illustratam requiritis? Enī P. Ramus vobis descripsit & illustravit. Logicam, inquam, non solūm præceptis descriptā, verūm etiam illustrium poetarum, oratorum, philosophorum exemplis declaratam & usu celebratam, imō ad Theologorum, Iureconsultorum, Medicorum disputationes & Scholas, quæ unquam fuerunt aut futuræ sunt, accommodatam desideratis? P. Ramus declaravit, celebravit, accommodavit. Hominem in logicis vigilis clucubrandis, diuturni usus laboribus sustinēdis per triginta annos, imō totum ferē vitæ suæ

tempus exercitatum, de Logica
præcipientem audire cupitis? P.
Ramum audite. Quamobrem
artium liberalium magistri, pro-
fessores, atque doctores (ubi
cunque terrarum in erudienda
juventute stipendia meremini)
hoc Philosophi nostri exemplū
vobis imitandū proponite, ad-
olescentibus vobis in discipli-
nam traditis Logicæ artis non
vana sophismata, sed solida &
constantia præcepta inculca-
te; Logicæ uisum, qui omnium
artium atq; disciplinarum ma-
gister & judex est, autorum pro-
batorum scriptis explicandis, &
judiciis ponderandis demon-
strate; neminem unquam phi-
losophum, quantus quantus
est, tāquam Deum colite & ob-
serva-

PRÆFATIO. ,

servate: sed ut anté monui, sic
jam in oneo iterumque moneo,
ut amicus vobis sit Plato, ami-
cus Socrates, sed magis amica
veritas.

Tu veró PRINCEPS Reve-
rende, ut pro singulari tuo in li-
teras & literatos homines amo-
re Ramum nostrum aliquando
á me oblatum suscepisti, ita jam
iterum æquo animo suscipito.

Etsi enim Deus Opt. Max.
pro singulari sua bonitate, illu-
strissimum Principem Palatinū
& Romani Imperii Electorem,
D.D. FRIDERICUM PIUM
(quem honoris cauſſa, ut debeo,
nomino) studiorum meorum
Mæcenatem clementissimum
mihi excitavit, tamen ut me tuæ
erga me benevolentia & huma-

nitatis adhuc recordari, semper
que dum vixero, recordaturum,
testatum faciam, jam secundò
Dialecticam P. Rami tibi inscri-
ptam & dicatam emitto. Vale.

Heydelberge, IIII. Idus Ja-
nuarii Anni C I O. 10.

L X X V I.

P E T R U S

PETRVS RAMVS

LECTORI S.

ARCHIMEDES (Lector) sphæra & cylindri rationem (in cuius inven-
 tione vehementius elaborasset) se-
 pulchro suo incidi voluit. Et qui-
 dem si me de vigiliis studiisque meis interro-
 ges, sepulchri mei columnam ē Logica artis in-
 stitutione desiderem. De causa voti responde-
 bunt primo ad artis accurationem, libri de in-
 ventione argumentorum & eorum dispositio-
 ne ad judicandum, non solum ab Aristotele
 Organici, Rhetorici, Physici, sed & Cicerone &
 Quintiliano tam multi oratorii: in quibus uni-
 versis in duorum libellorum pugnum ratione
 viaque contrahendis omni studio diligentia-
 que contēdimus, ne qua Logica particula cuius-
 quam vel umbra illic confusa esset, cuius veri-
 tas non hic expressa teneretur. Atque hac pri-
 ma problematis Archimedei conscientia erit.
 Respondebunt deinde ad Logica usum, elegan-
 tiā, dignitatem partibus omnibus explican-
 dum excitata Logicis meditationibus, cūm
 populares Poetarum, Oratorum, Historico-
 rum laudes, tum liberales & ingenuæ artes
 novi corporis nova specie sui studiosis adole-
 sceniores præclarisq; dotibus ornatiōres & lo-
 cupletiores facta: ac ne qua agrestium proco-
 rum protervia timeretur, suarum quaq; scho-
 larum tanquam liberali custodia septa & co-

mitata. Hac secunda problematis Archimedi conscientia erit. Testes igitur isti Logican & veritatem & utilitatem tot dierum noctum que vigiliis exquisitam testati, de voti nostri causa respondebunt: ieq₃ (Lector) ut spero, commonefacent, insanam nescio quam in plenis omnibus Europa academiis altercandi de sua praeceptis sophisticam, Logica & veritatem utilitatis longe dissimilem esse; ieq₃ ad verum & viuora præstantissima facultatis studi præmiaq₃ inflammabunt. Ecquid vero interea turba tam graves objecta, theatra scenicis probris extrecta, tribunalia judicum pœnus minacia, damnatio tandem fœdis ignorantia & lumniaque notis infamis, e toto philosophian gnomanibus & lingua velut amputatis iudicata proscriptio, an exiguam voti nostri causam perhibebunt? Quid consecuta per Henricum Regem a judicium tam dementis invidiabiliteratio, & in solidam sanctioris judicij lamen regia professio? Quid postea (cū Logicus huius ardor in religionis causam invasisset) longe gravissima offensio, vita salutisque propterea tribus jam bellis ciuilibus jactatio nullam voti nostri causam indicabunt? imo vero eam admonebunt, ut Deo Optimo & Maximo gratias habeamus, quod studiorum nostrorum cursum hoc tanquam circa agitari & exerceri, neq₃ tamen ulla metarum conversione frangi voluerit. Ideoq₃ obtestor ut Logionum lumen in bonis & veri percipiendi studioſis ingenii accen-

PISTOLA.

13

accendat: cumque ad ingenuas artes exornandum, tum ad cœlestia sacra doctrina mysteria illustrandum magis ac magis augeat: perficiatur qui in isto in nominis sui gloriam epigramma-
re Logici epitaphii tabula concludatur.

PETRI RAM

Dialectica et Logica non differunt sed notant
instituta et operata CAP. I. QUID DIALECTICA.
propositum dialectice est ens et non ens

methodica di-
stio proscriptio-
num. 1. Scrutinio
Homogenea
ta probis in Pm. Ier.
munt & operam catholicorum
et utilium. **D**inatio. Sic enim a Ramo lib. 4. Schol. Dial. cap. 1
definitur. **I**ALECTICA est ars bene-
serendi: eodemque sensu
gica dicta est.

Bene] quia virtus alia omnium artium liberalium
finis est.

Differenda Res omnes, æternas sive caducas, corporeas sive incorporeas, probabiles sive necessaria, veras sive fictas, qualescunque denique sint (nihil interest explicandi, declarandi, arguendi: item disputandi, disceptandi, ratiocinandi, ratione utendi: ut tam té pateat usus Dialectices, quam latè humanæ nūnis usus in differendo patet. Cicero libro 2. de Orat. eandem definitionem affert. Vidēsne (ait) Diogenes eum fuisse, qui diceret artem se tradere bene differandi, & vera ac falsa dijudicandi, quam verbo Græco ~~dialectus~~ appellaret? Differere autem progrinu-
cabulum est agricolarum, & variè seminarè & digredi-
significat apud Column lib. 11. cap. 3. & 24. Metaphorū
igitur hic est. Nam ut olitor (ait Varro de lingua LL)
differit in areas sui cuiusque generis res: sic in omni-
ne qui facit, differere dicitur.

Dissertare

Logica] cùm τὸ λόγος, à ratione. Nam λογικὴ σεν
διαλεκτικὴ (ait Plato in Alcib.) idem est quod τὸ λόγος
χρῆσις, ratione uti: hinc λογικὴ seu διαλεκτικὴ.
Invenire est modum sicutum refutare vel singulare arguere
& considerare in quoniam arguere quoniam ad rem proficere.

CAP. 2. DE PARTIBUS

Dialectica, deq; argumenti

generibus. 2. Tercia dialectica. Est que differ-
entia non solum in initiali, & recte considerante

Dialecticæ partes duæ sunt, Inventio & Judicium. Inventio est pars Dialecticæ de in-
veniendis argumentis. Argumentum est quod ^{modus proportionis,}
ad aliquid arguendum affectum est: quales ^{est, a initiali, quod}
sunt singulæ rationes sola & per se considera- ^{de recte observare,}
re. Argumentum est artificiale aut inartifi- ^{aut membra in}
ciæ: Artificiale, quod ex se arguit: est autem ^{sollogis. Et rationis}
primum vel a primo ortum. ^{formis arguitur.}

Primum, quod est sua origines: estque ^{est, non habet a declarato}
simplex aut comparatum. Simplex, quod ^{re. in festum, &}
simpliciter & absolutè consideratur: Est ^{extra partem}
que consentaneum aut dissentaneum. Con- ^{de illa profi-}
sentaneum est, quod consentit cum re ^{derit: Dic-}
quam arguit: estque consentaneum absolu- ^{entes animi}
te aut modo quodam: absolute, ut causa & singulare ^{dei & iusti fr-}
effectum. ut extra collatione axiomatica & fullo- ^{et filio}
disponit.

Partes duæ] Quemadmodum invenire & judicare
duo sunt rationis humanae munera, & tertium pra-
terea nullum est: ita Dialecticæ, quæ vim & usum hu-
manæ rationis artificiosè describit, duæ sunt partes,
Invenio & Judicium: quarum altera res differendas co-
giens & invenit, altera veriores inventas disponit & ex
dispositione judicat.

Invenio Græcis dicitur σύγκατος seu τάξις, Latinis
examen topicorum nominis: quæ quia natura prior est,

læsi sibi amicis viri fratribus & hominibus

primum locū occupat: nihil siquidem disponere possum, nisi antē invenero, & inventio suppeditat manūriam dispositioni. Partes igitur sunt Dialecticae preceptis quidem separatae & disjunctae, usū vero coniunctae.

Arguendum] Arguo idem est quod explicō, ostendo, declaro: Hinc argumentum, quod rei propositionem & naturam explicat.

Affectum est] Accommodatum & idoneum est. Sic Cicero loquitur in Tus. Quæst. Oculus conturbatus non probē est affectus ad suum munus fungendum. Idein in Top. Sequitur is locus, qui constat ex rebus, quæ quodam modo affectæ sunt ad id de quo ambigitur.

Singule] Id est simplices rationes. Pierunque enim una vox argumenti symbolum seu nota est, aliquando tota enunciatio, ut in comparatis. Neque vero id tantum argumentum est, quod ad quæstionem dubiam concludendam adhibetur, sed omnes sententiae pars argumenta sunt: ut cūm dico Ignis urit, hīc duo argumenta sunt, causa ignis, urit effectum. Quemadmodum igitur nulla est oratio, quin ex vocum generibus a Grammaticis constitutis oratur: ita nulla est nisi declaratio aut probatio in artibus, in philosophia, in medicina, in jurisprudentia, in Theologia, in omnibus domine omnium hominum actionibus, quin ex decem argumentorum generibus a P. Rami positis proficiatur. Variis autem nominibus appellatur argumentum. Dicitur τόπος, ὕπος, locus, terminus, categoria, categoremia, prædicabile, prædicamentum, principium, medium, elementum, probatio seu fides, causa, ratio, nota & sedes rerum: quorum nominum rationem & notationem vide apud Taleum. Ramus cum Cicerone commodissimum argumentum appellat.

Ex sece angusti] Quod sua vi & natura plus utiliter ponderis ad arguendum habet: Gracis dicitur trivium, vulgo insitum. Aristot. i. Rhet. cap. 2. definit artificiale, quod per artem & nos ipsos comparari potest. Quod

defini-

argumentum
q. modis

definitio non consistit, & ex foro nata est, ubi Oratori interdum argumenta in artificialia adferebatur. Nam artificialia argumenta etiam extrinsecus nobis adferri, & in artificialia per nos & artem comparari possunt. Nec tantum oratori, seu civilium controversiarum actori Dialectica inservit, verum etiam philosopho, medico, jure consulto, theologo, omnibus deniq; omnium conditionum hominibus.

Primum] Quemadmodum Grammatici docent aliam vocem esse primitivam, aliam derivatam.

Sua origines] Cujus consideratio & cognitio non ex sequentibus dependet. Sic caussæ argumenta prima dicuntur, quia illarum doctrina sine definitionis doctrina potest intelligi: doctrina vero definitionis non sine doctrina caussarum.

Simplisciter] In quo neque par, neque impar: neque simile, neque dissimile consideratur.

Consentaneum] Vocabula Ciceronis sunt in hac arte. Vide partit.

Absolute] Aristoteles dicit ἀπλῶς simpliciter, οὐ τὸν quodammodo.

Causa & effectum] Summa enim consensio est inter caussam & effectum, quia caussa definietur, cuius vice effectum existit, & suam essentiam habet.

Causa q̄ prodiret effectum & a se in natura loegat. CAP. 3. DE EFFICIENTE. Efficiens est fons omnis scientiæ & qualibet procreante & conservante. causa est scitio cuius effectus notetur. causa est id est loco primo et per se causa effectus. Causa est, cuius vires est Itaque primus hic locus inventionis fons est omnis scientia: sicut modis & sciri que demum creditur, cuius caussa teneat primo effectum: ut merito dicatur a Poeta: qui prima rem efficitur, & se

Felix, qui potuit rerum cognoscere causam causa est, cuius vires est causa est efficiens & materia, aut forma causa est, cuius vires est causa est efficiens & finis. Efficiens est caussa, a qua est: cuius efficiens est causa vera genera nulla nobis appareat, ubi-

~~3 mali effici~~ tas tamen permagna modis quibusdam
in hoc exemplo ~~occa~~ tinguitur: primò quòd procreet aut tueantur
~~causa efficiens~~ Ovidius i. de Remed.

procreans & genitans Ergo ubi visus eris nostra medicabilis artus,
timor est efficitum Fac monitis fugias ~~et~~ primam meum:

Magnus trahit Hec ut ames faciunt: hac qua fecere, tuum
ferrum.

Hac sunt jucundi causa cibusq; mali.

Ota si tollas, periere Cupidinis arcus:

Contemtaq; jacent & sine luce faces.

Ep. 1. m. 1. ex amplio Virg. Eneid. 4. Sic pater & mater procreant: nutrix tu-

ta parvus & nunc Non tibi diva parens generis, nec Dardan-

danus sunt causa Officioq; fidig ferias m. author

et fratres & parentes Perfide: sed duris genuit te cautibus horrens

negansq; a Didone Caucasus, Hyrcanæq; admirorū ubera angre-

& horritas Caucaso Sic Romulus conditor Romanæ urbis,

estitūib; parentis Hircanusq; Reges deinde reliqui, Consules, Imperatores,

q; sita unq; nutrificatores & conservatores fuere.

causæ & ferendas Causæ Ramus doctrinam Logicæ inventio-

nis à doctrina caussarum exorditur, quia causa cat-
goria natura notior & prior est. Causa Græcis dicitur
aitia καί αἴτιον. Interdum etiam nominibus $\alphaρχη$,
 $\sigmaοιχεῖα$, $\phiύσις$, $\εστια$, principii, elementi, nature, ellen-
tiae apud Aristotelem intelligitur.

Se quisque Aristotelis hoc est 2. cap. lib. i. post & in
multis aliis locis.

Felix quis Vergil. in Georg.

Efficiens & materia Species ponit bis binas pro
duobus generibus, quod & Aristoteli familiare est.
Cæterum quod ad ordinem caussarum attinet, natura
priora primo loco à Ramo docentur: Nam si efficiens
fit & materia, non protinus erit forma & finis: sed con-
traria forma fit & finis, cæteras caussas necessitatis am-er-cellunt. Sed finis, inquietus, cogitatione primus est. Nihil
refer.

refert, non enim idcirco natura prior est cæteris causis. Præpositiones tibi quodam modo caussas distinguunt. A vel ab nota est caussæ efficientis ex materia ^{Præpositiones} per formæ propter vel in finis ^{Præpositiones} Non semper vero exprimitur, sed intelligendæ sunt.

Ergo ubi [Otium, ait Ovidius, esse caussam procreantem & conservantem amoris. Una igitur res potest esse caussa procreans & conservans: interdum tamen distinguuntur, ut videre est in sequentibus exemplis.

Non tibi [Caucasus & cautes singuntur procreantes caussæ Æneæ, Hyrcanæ tigres conservantes. Exemplis fictis omnia ferè argumenta à Ramo illustrantur, ut Logicam ~~enris & non entis esse~~, (ut Aristoteles in metaph. loquitur) manifestum fiat.

CAP. 4. DE EFFICIENTE sola & cum aliis.

Secundò, caussa efficiens sola efficit autum aliis: earumque omnium saepe alia principalis, alia adjuvans & ministra. ^{9.} Æneid. Nifus avocat ab Euryalo in se factæ cædis & culpam & poenam: quia solus author fuerit:

*Me me: adsum, qui feci: in me cōvertite ferrum
O Rutuli: mea fraus omnis: nihil iste nec ansus
Nec potuit. —*

Solitaria caussa cum plerisque & principali-
bus & sociis pro Marcello varié adhibetur. Nam bellicas laudes (ait Orator) solent qui-
dam extenuare verbis, easque detrahere du-
cibus & communicare cum multis, ne pro-
priæ sint imperatorum: & certè in armis, mi-
litum virtus, locorum opportunitas, socio-
rum auxilia, classes, commeatus multum ju-

» vant: maximam verò partem, quasi suo iure
 » fortuna sibi vendicat, & quicquid est prospè-
 » ré gestum, id pené omne dicit suum. At verò
 » hūjus gloriæ, Cæsar, quam es paulo anté ad-
 » eptus, socium habes neminem: totum hoc,
 » quantumcunque est (quod certe maximum
 » est) totum (inquam) est tuum. Nihil tibi existat
 » laude centurio, nihil præfectus, nihil cohors,
 » nihil turma decerpit: quinetiam illa ipsa re-
 » rum humanarum domina fortuna in istiusse
 » societatem gloriæ non offert: tibi cedit, tuam
 » esse totam ac propriam fatetur. Instrumenta
 » etiam in cauſis adjuvantibus connumeran-
 » tur; quo argumento impius Epicureus dispu-
 » tat mundum nunquam esse factum: i. de Nat.
 » Quibus enim (ait) oculis animi intueri potuit
 » vester Plato fabricam illam tanti operis, qua
 » construi a Deo atque ædificari mundum fa-
 » cit? Quæ molitio? quæ ferramenta? qui ve-
 » ctes? quæ machinæ? qui ministri tanti operis
 » fuerunt?

Cum alius] Græcis dicitur σωματιον. Sic Aristot. 2.
 phys. alias artes constituit ἀρχιτεκτονικὰ principes &
 imperantes, alias ποιητικὰ effectrices & ministras.

Pro Martello] Sex cauſæ adjuvantes victoriam enu-
 merantur, miles, locus, socius, classis, commenatus, &
 principalis fortuna.

In armis] Exemplum cauſæ solitariae. Cæsar solus
 autor est suæ gloriæ.

Quibus enim] Instrumenta hic sunt & cauſæ adju-
 vantes, ferramenta, vèctes, machinæ, ministri.

CAP. 5. DE EFFICIENTE
per se & per accidens.

Tertiō, cauſſa efficiens per ſe efficit, aut per accidens: Per ſe, quæ ſua facultate efficit: ut quæ natura vel conſilio faciunt. Ventorum naturalis efficientia eſt i. Aeneid.

Incubuere mari, totumq; aſedibus imis Cīrāndō, cauſſa efficiens aſſicioſe, impel procellis Lūeretia fuit coacta ad aliud

Africus, & vastos tollunt ad littora fluctus.

Conſiliī exemplum eſt illa Ciceronis de ſe confessio. Suscepto bello, Cæſar, gēſto etiam magna ex parte, nulla vi coactus, judicio meo ac voluntate ad ea arma profectus ſum, quæ erant ſumpta contra te. Per accidens efficit cauſſa, quæ externa facultate efficit: ut in his, quæ fiunt neceſſitate vel fortuna: neceſſitate, cum efficiens vi cogitur ad effectū, qualis eſt Pompejanorum excusatio. At mihi quidem (ait Orator) ſi proprium & verum nomen nostri mali quæratur, fatalis quædam calamitas incidiſſe videtur & improvidas hominum mentes occupavisse: ut nemo mirati debeat, humana conſilia divina neceſſitate eſſe ſuperata. Hostiis, ut cauſſa faciēd̄s, ſunti laſon

Fortuna eſt cauſſa per accidens, quando præter efficientis ſcopum aliquid accidit. Sie caſu fortuito (ait Tullius 3. de Nat. Deorum) Pheræo Jasoni profuit hostis, qui gladio vomicam ejus aperuit, quam ſanare medici non poterant. In hoc genere cauſſarum impr

giscatoris Mīlēri in dōcērūt aīnū tri pōdōm

conqueritur arius fortuitam cum laqueo ad missis est ergo p[ro]p[ter]a
h[ab]ere ovidius 22. causa fortuita P. R A M I

dentia connumerari solet. Ovid. 2. Trist.

~~Asseruimus quod cur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?~~
Cur imprudenti cognita culpa mibi est?

Inscius Acteon vidit sine ueste Dianam.

cōplaginor loco adhuc Prada suis canibus nec minus ille fuit.

Simile p[ro]p[ter]a. Scilicet in superis etiam fortuna v[er]a est.

Nec veniam, laeso numine, casus habet.

prosopu: Hinc sumitur deprecatio: qualis est pro
f[ac]tua. Ligario: Ignosce pater: erravit: lapsus est: non
siliq[ue] impru[er]it, putavit: si unquam posthac. Et paulo post
denta prela. Erravi: temere feci: p[ro]cenitet: ad clemen-
tia fortu[er]a. Errandi est. Ignoscas oro. Fortunae autem nomen ignor-
tio caussarum confinxit: cum enim aliquid
prater consilium spemque contigerit, fortu-
na vulgo dicitur: nec inscite Juvenalis,

Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te

Nos facimus, fortuna, dea, cœlog, locamus.

Natura vel consilio] Aristot. 5. cap. 2. phys. appellat
φύσιν καὶ ὄργην ἡ περιάρτησιν, naturam & appetitum,
vel consilium. Idem ad Nicom. species efficientis per-
se ponit νέν καὶ φύσιν.

Incubuere] Fingit Vergilius Eurum, Nogum &
fricum caussas natura efficientes tempestatem. Huc
omnia referuntur, quæ physici de caussis naturalibus
disputant.

Suscep[er]o] Profectionis ad arma Ciceroni caussa
fuerunt, libera voluntas ac consilium.

At m[is]hi] Defendit Cicero Pompejanos argumen-
to à caussa necessitatis. Græcis dicitur εἰμαρμένη &
ανάγκη βίαια necessitas violenta, Latinis fatum.

Fortuna] Fortuna quidem per se nihil efficit, & no-
men ejus inter Christianos inane est, quia omniare-
guntur & administrantur divina providentia: eventus
enim,

enim, quem vulgus fortuitum dicit & existimat, causa quædam certa est, licet ea a nobis ignoretur. Istius igitur causæ ignoratio (ait P. Ramus) Fortunæ nomen confinxit. Aristoteles 5. & 6. cap. physicorum, fortunam in causis efficientibus numerat.

Casus] Aristoteles & alii ipsum securi inter $\tau\upsilon\chi\eta\pi$ fortunam & $\alpha\tau\tau\omega\pi\alpha\lambda\omega$ casum discrimen constituunt: ut fortuna dicatur de instantium, quæ agunt consilio: casus vero de omnibus. Sed idem Aristoteles discrimen illud multis in locis tollit, quoniam utroque indifferenter utitur.

Cur aliquid] Excusat Ovidius culpam suam, & causum fortuitum iræ Cæsaris causam fuisse ait. Id quod simili casu Aetæonis illustrat.

Nullum numen] Si totius mundi cursum & rerum omnium causam attendamus, Deum omnia suo consilio & numine regere fateamur necesse est: Sed quia rerum causas nescimus, nec eas investigamus, fortunæ multa impiè adscribimus, quæ Deo adscribenda erant.

Deam] Veteres fortunam pro Dea coluerunt. Vide Plinium lib. 2. cap. 7. & Ciceronem 1. Acad.

CAP. 6. DE MATERIA. Appellat $\sigma\lambda\pi\alpha$

Materia est causa, ex quæ est. Hoc argu-
mento ficto, apud Ovid. 2. Metam. Solis do-
mus auro, pyropo, ebore, argento compo-
nitur: effect.

*Regia Solis erat sublimibus alta columnis, gi adimpler
 Claramicante auro, flamasq; imitante pyropo. marina
 Cuius ebœr nitidum fastigia summa tegebant:*

Argentib; fortes radiabant limine valva. grossi fimbriæ.

*Cæsar 1. de bell. civil. imperat militi-
 bus Cæsar, ut naves faciant, cujus gene-
 ris cum superioribus annis usus Britanniaæ “ $\tau\pi\chi\eta\pi\alpha\mu\mu$
 triplex materia est, triplex materia, & vimina 3
 coreum*

„ docuerat: carina primum ac statum in ext.
vi materia siebant: reliquum corpus navium
viminibus contextum, coriis integre gebatur.
Ex qua ares est.] Aristoteles 2. capit. 2. phys. def. 1.

Mūri Galīci vi minimis contextum, coriis integrabatur.
Cattē Hecatēum] Ex quares est] Aristoteles 3. capit. 2. phys. definit
facti fūt ex lāpīs & rīveratīs & vītāgēvros, ex quo fit aliquid cū min-
de & ligno. sit: appellatur ab eodem propriētā, aliquando ~~ārētā~~
Sic apocatīpsis necessitas; quia si res sit materia ēsse necesse est inter-
vīgētū, ~~ārētā~~ dum etiā ~~ārētā~~ ~~ārētā~~ subjectum, sed minus propri-
q̄ ē offactū ~~ārētā~~ Non vero hic intelligenda est tantū materia corpo-
et ī prebiōsis rea & sensibilis, verum etiam quā mente percipitur, quam
lāpidib⁹ Mar⁹ ~~ārētā~~ ~~ārētā~~ Aristoteles appellat, id est, intelligibilem.
rītis & aūro ~~ārētā~~ Regia] Ex materia & forma, id est, logicē Solis do-
sunt materia & formā describitur, quā tamē nūsquam in rerū naturā et.
sic præcepta Dialecticā. Gramm. hēt. & rhet. sūnt materia ipsi
Dialectica Rhetor. & effectus CAP. 7. DE FORMA.

*causa
materia
forma.*

causa.

Causa primum genus ejusmodi est inef-
ficiente & materia: secundum sequitur in for-
ma & fine. Forma est causa, per quam res est,
id quod est: ideoque hinc a ceteris rebus di-
stinguitur: & forma simul cum re ipsa inge-
neratur. Anima rationalis est forma hominis
quia per eam homo est homo, & distinguitur
a ceteris omnibus naturis. Geometricarum
figurarum in triangulis, quadrangulis sua for-
ma est: Physicarum cœli, terræ, arborum, pi-
scium sua forma est: unde præcipua rerum
natura est, sic erit explicatio, si possit inveniri
ut in artificio sis rebus facilius occurret. Ca-
” sat. 7. Muri autem omnes Galici hac ferè for-
” ma sunt: trabes directæ perpetuæ in longitu-
” dinem, paribus intervallis distantes inter se
” binos pedes, in solo colliguntur: hæ revin-
” ciuntur introrius & multo aggere vestiuntur.

ea autem, quæ diximus, intervalla grandibus in fronte saxis effarciuntur. His collocatis & coagmentatis aliis insuper ordo adjicitur, ut idem illud intervallum servetur, neque inter se contingent trabes, sed paribus intermissæ spatiis singulæ singulis saxis interjectis arcte continеantur: sic deinceps omne opus contextur, dum justa muri altitudo expleatur. hoc cùm in speciem varietatemque opus de forme non est, alternis trabibus ac saxis, quæ rectis lineis suos ordines servant: tum ad utilitatem & defensionem urbium summam habet opportunitatem: quod & ab incendio lapis, & ab ariete materia defendit: quæ perpetuis trabibus pedes quadragenos plerumq; introrsus revincta neque perrumpi, neque distrahi potest. Sic forma Virgiliani portus explicatur Æneid. I.

*Est in secessu longo locus: insula portum.
Efficit objectu laterum, quibus omnis ab alto
Frangitur, inq; sinus scindit scese unda reductos.
Hinc atque hinc vasta rupes geminique minantur
tur*

*In cœlum scopuli, quorum sub vertice latè
Æquora tuta silent: tum sylvis scenacoruscis laniæ
Desuper, horrentique atrum nemus imminet faner
umbra:*

*Fronte sub adversa scopulis pendetibus antrum.
Intus aquæ dulces, vivæq; sedilia saxo, st am
Nympharū domus: hic fessas non vincula naves
Ulla tenent: unco non alligat ancoram orsu.*

Per quam res est] Per formam res subsistunt, unde Aristoteli definitur διδόμενον τὸ έιναι τῷ οὐτι. Nihil igitur in rerum natura sine forma esse potest. Græcis dicitur μορφὴ, καὶ λόγος, interdum ἔδος, καὶ παρόδημα, species, & exemplar: vulgo differentia specifica, causa formalis & essentialis, item natura, & & proprietas rei.

Ingeneratur] Sola forma ex cauſis ὀμόγονος est rebus, simul congenita, ait Arist. II. cap. 2. post. Duas igitur formæ proprietates attende, quod nimis res distinguat, & simul cum re ipsa generetur.

Unde] Præcipua rei virtus & natura in forma consistit: nullo igitur argumento res clarus & illustrius explicari possunt, quam forma, quæ vel sola scientiam efficit, ut Aristoteles ait I. Top. Sed propter pravitatem naturæ nostræ inventu est perdifficilis: imo licet eam inveneris, sepius tamen multis & propriis nominibus vix eam efferre poteris.

Muri autem] Forma murorum Gallicorum hic dispositione & ordine intelligitur, ubi simul materia declaratur in trabibus, aggere, laxis, & finis ad propagationem urbium.

Est in secessu] Portus pingitur ē sinu, insula, rupibus, scopulis, nemore, aqua dulci, sedibus, in quib. partim forma, partim materia portus intelligitur, & finis etiam attingitur, quod hic nautæ & naves recreantur.

CAP. 8. DE FINE.

Gen. *Finis est causa, cuius gratia res est.* *Finis* *in omnibus plenariis rebus finis homo propositus est: homo 7. de 24. mini Deus.* *Omnia artium est aliquod Epta. summum bonum & finis extremus: ut Grammaticæ, bene loqui: Rheticæ, bene dicere: Logicæ, bene differere.* *Juno 1. Aeneid. connubii finem assunit, cum Aëlo Deliope jam*

DIALECTICÆ LIB. I.

Natura exponit.

27 *Officium huius negotii*
Non int̄ dñm, vito;
sed int̄ vita, edo.
Rom: 15
Excedens sumus sumus
ad nostrā gloriām
scrip̄ū sunt.
Sup̄p̄ ex hīs sumus

jam pollicetur, solatii scilicet proliisque gratia:
Sunt mihi bis septē pr̄stanti corpore Nympha,
Quarum (qua form̄a pulcherrima) Deiopejam
Connubio jungam stabili propriamq; dicabo,
Omnes ut tecum meritis pro talibus annos
Exigat & pulchra faciat te prole parentem.

In defensione Ligarii Cicero Tuberonem accusatorem urget, cūm armorum contra Cæsarem susceptorum finem premit. Et certe (ait) contra ipsum Cæsarem est congressus armatus. Quid enim Tuberō tuus ille distri-
ctus in acie Pharsalica gladius agebat? cuius latus ille mucro petebat? quis sensus erat armorum tuorum? quæ tua mens? oculi? manus? ardor animi? quid cupiebas? quid optabas?

Finis est] Finis definitur ab Aristotele II. 2. post. τὸ τένος ἔνεκα, cujus gratia, & αὔριον τελικὸν appellatur, causa finalis.

Physicus] Aristotelis est lib. 2. phys. cap. 2.

Hominis Deus] Platonis est lib. 7. de Repub. & alibi.

Sunt mihi bis septem] Fictio poëtica non entis.

Quid enim Tuberō μετωνυμία pro, quid tu qui gladium strinxeras in acie Pharsalica agebas? cuius latus tu mucrone tuo confodere cupiebas? quid tu armatus sentiebas?

CAP. 9. DE EFFECTIS.

Effectum est quod ē caussis existit. sive igitur
gignatur: sive corrumpatur: sive modo
quolibet moveatur quidlibet, hic motus &
res motu facta effectū dicitur. Hujus loci sunt
laudes & vituperationes, quarum pleni sunt

Effectus.

libri sacri & profani. Aeneid. 6. facta variorum
populorum comparantur ad nominis Roma-
ni laudem:

corinthi 1. Excedens alispirantia mollius era:

parii 2. Cred' e quidem ducent vivos de marmore
tus,

Atheni: 3. Orabunt cauffas molius, cœliq; meatus

Egypti: 4. Describent radio, & surgentia sydera dicent,

5. Tu regere imperio populos Romane mement.

Ha tibi erunt artes, paciq; imponere morem:

Parcer subjectis, & debellare superbos.

Omnia sunt affi. 2. Huc dicta scriptaque referenda sunt. ^{6.} Po-

legamus in ^{7.} ricles & Horrelius bene dicendi laude co-

lebrantur: eodemque argumento Demo-

sthenes & Cicero etiam bene scribendi. Ad

hunc locum referuntur consilia & delibe-

rationes, etiam si omnino ad exitum per-

ductæ non fuerint. Parmenio & Philo-

tas morte mulctati sunt, quia conjurations
in Alexandrum essent suspecti: ut Curtius

& Arrianus meminerunt. De Lentulo &

Cethégo aliisque Catilinæ popularibus, Ro-

mani Senatus judicio supplicium sumptum

est. Sunt etiam effecta virtutum & vitiorum.

Horatius hoc modo ebrietatis effecta de-

scribit:

Quid non ebrietas designat: operta recludit,
^{cap: efficiet}

et hanc spes iubet esse ratas, in prælia crudit inermem,

+ Sollicitis animis onus eximit, ac docet artes,

+ Fœcundi calices quom non fecere disertum:

+ Contractaque non in paupertate solutum:

Eff.

Effectum est] In omnibus argumentis consideratur mutua quedam duorum inter se affectio. Sic caussa definitur, cuius vi res vel effectus est: & effectum, quod est caussis existit. Sic subjectum definitur, cui aliquid adiungitur, & adjunctum cui aliquid subjicitur, & sic deinceps in cæteris. Neque unquam adhibetur argumentum nisi ad arguendum suum effectum: ut caussæ tantum arguunt effecta & ab effectis sola caussæ arguuntur. Mutua autem ista affectio in quibusdam argumentis duobus nominibus exprimitur, ut caussæ sunt effectorum caussæ: in quibusdam vero uno duntaxat, ut dissentaneum est dissentanei dissentaneum, conjugatum conjugati conjugatum, similia sunt similium similia, &c.

Effectū Græcis dicitur αἴτιον, πεῖρα, έργον, ένέργεια, πίνασις, γένεσις, κίνησις, caussatum (ut ita dicam) actio, opus, actus, effectio, generatio, motus: Latinis effectū, effectus, eventum, eventus.

Caussa] Nomen effecti innuere videtur, unius tantum caussæ, efficientis nimirum effectum esse, & propterea effectum definiendum fuisse, quod est caussa existat. Sed materia & forma constituunt res, finis ad agendum incitat. Constituere igitur & incitare illarum caussarum effecta sunt. Hinc Logicorum voces, effectum, materiatum, formatum, finitum, seu destinatum.

Signatur] Physici aliquot species motus enumerant, quas Ramus cum suo genere Logicas esse probat. Si movere (ait) moveri, motus, idem significant, quod efficere, effici, & effectus, motus ad Logicam pertinet: Sed prius est, ut patet ex multis Aristotelis locis: postterius igitur. Vide lib. 3. schol. phys. item defensionem Rami pro Aristotele contra Scheccium comparat. 7. Præterea commune est rerum omnium, & generale ad Logicam pertinet: Sed motus omnium rerum communis est: Res igitur est Logica.

Laudes] Argumenta laudis & vituperationis plura ducuntur ex effectis.

Excludere] Effecta sunt excludere æra, ducere vul-

*Causa: 1
effectus.
subjectum
adjunctum.*

tus, orare caussas, describere meatus cœli, dicere hys-
ta, regere populos, imponere paci morem, patre-
subjectis, superbos debellare.

Hec de causarum & effectorum argumento, in quo
Aristotelicum illud dicit, καὶ διάτι, καὶ ὅτι obser-
dignum videtur. Per διότι καὶ διάτι propter quid, im-
pedit, quando ē caussis effecta arguimus: contra per
quia, quando ex effectis caussas. Sed illud argu-
mentum quām hoc longē prestantius & illustrius est.

CAP. IO. DE SUBJECTO.

Argumentum modo quodam consen-
taneum succedit, ut subjectum & adjunctum.
Subjectum est cui aliquid adjungitur. Anima
est subjectum scientiæ, ignorantie, virtutis,
vitii, quia hæc præter essentiam accedunt:
corpus, sanitatis, morbi, roboris, infirmitatis,
pulchritudinis, deformitatis. Homo sub-
jectum est divitiarum, paupertatis, honoris, in-
famiae, vestitus, comitatus. Locus est subje-
ctum rei locatae. Sic Philosophi divinis em-
bus hæc parte & magnitudine parentibus a-
tribuunt locum. Sic Geometræ locum lo-
que differentias in rebus Geometricis: Sic
Physici multo etiam diligenter in rebus Phy-
sici considerant, in mundo, in elementis sim-
plicibus, in rebus compositis. Sic Virgilius in
Georgicis suum queinque propositis rebus
locum deligendum admonet, ut segetibus, ar-
boribus, vitibus, pascuis:
At prius ignotum ferro quām scindimus aquor,
Ventos & varium cœli prædisceremorem
Curasit, ac patrios cultusq; habiuitq; locorum:

Et quid quæq; ferat regio, & quid quæq; recuset.
Hic segetes, illic veniunt felicissimæ: 31
Arborei fætus alibi, atque injussa virescunt
Gramina. --

Sensilia sensuum, & res virtutibus ac vitiis
propositæ, subjecta vitiorum & virtutum hoc
modo nominantur. Color est subjectum vi-
sus, sonus subjectum auditus, quia hi sensus in
his sensilibus occupantur & excentur. Vir-
tutes & vicia declarantur in Ethicis hoc argu-
mento: temperantia & intemperantia volu-
ptate, magnanimitas & ignavia periculo, li-
beralitas & avaritia divitiis. Sic res numera-
bilis Arithmeticæ, mensurabilis (ut ita dicam)
Geometriæ subjicitur. Ejusmodi subjecto Ci-
cero 2. Agrar. disputat, inter Campanos nul-
lam contentionem esse, quia nullus sit ho-
nor. Non gloriæ cupiditate (ait) efferebantur,
propterea quod ubi honos publice non est,
ibi cupiditas gloriæ esse non potest: non con-
tentio nec ambitione discordes: nihil enim
supererat, de quo certarent: nihil quod con-
tra peterent: nihil ubi dissiderent. Eodem ar-
gumento à Propertio dictum est:

Navita de ventis, de tauris narrat arator.

Enumerat miles vulnera, pastor oves.

Subjectum & adjunctum modo quodam consen-
tanea dicuntur, quatenus nimirum sibi in vicem sub-
jiciuntur & adjunguntur. Non enim tanta est hæc con-
sensio, quanta fuit causæ cum effecto. Subjectum Græ-
cis ὑπόκειμον dicitur: vulgo substantia, objectum, in-
terdum etiam materia circa quam.

Essentiam] Præter materiam & formam. ~~nam~~ duæ causæ cuiusvis rei essentiam constituunt: ~~est~~ Aristotele lib. 5. Metaph. cap. 8.

Locus] Nihil est in rerum natura quod non sit in cubo: locus igitur rerum omnium communis ad Logicam pertinet. Hinc locus ab Aristotele in prædicamentis numeratus est.

Divinis entibus] Naturæ divinæ locum nullum occupant, licet in loco esse dicantur: sed omnia corpora non solum in loco sunt, verum etiam locum occupant.

Rebus Geometricis] Sic enim puncta sunt in locis, lineæ in loco, superficies in loco.

CAP. II. DE ADJUNCTO.

Adjunctum est, cui aliquid subjicitur: quod argumentum et si subjecto est levius, attamen est copiosius & frequentius. Itaque quodde ejusmodi signis ait Ovid. 2. de Remedio:

Forfitan hac aliquis (nam sunt quoq.) parum vocabit.

Sed quæ non profunt singula, multa juvum.

Animi corporisque & totius hominis bona & mala, quæ dicuntur, adjuncta sunt animi corporis, hominis: Denique quicquid illi subjecto extrinsecus accidit, adjunctum eius est. ut autem locus est in subjectis, sic tempus est in adjunctis, duratio nempe retum, præterita, præsens, futura: omninoque qualitates subjectis præter causas adjunctæ sive propriæ sint, quæ omni solique subjecto semper convenient, ut homini risus, equo hinnitus, cani latratus: sive communes, quæcunq; non sunt eo modo propriæ. Hoc genere argumentum

Fan-

*præter causas
omni solique
subjecto semper
conveniunt*

propriæ

Fannium Chærēam Cicero pro Roscio Co-
mœdo cavillatur: Nonne ipsum capit & su-
percilia illa penitus abraſa, olēre malitiam &
clamitare calliditatem videntur? Nonne ab imis unguibus usque ad verticem ſumimum
(ſi quam conjecturam affert homini tacita corporis figura) ex fraude, fallaciis, mendaciis
conſtare totus videtur? qui idcirco capite &
ſuperciliis ſemper eſt ratis, ne pilum ullum vi-
ri boni habere dicatur. Sic Martialis 2.lib. Zoi-
lum ludit:

*(crine ruber, niger ore, brevispede, lumine
luscus,*

Rem magnam praſtas, Zoile, ſi bonus es.

Sic veftitus & comitatus res adjunctæ ſunt:
quo circumſtantia genere Dido venatum
proficiſcens, magnificé 4. Æneid. depingitur:

Oceanum interea ſurgens aurora reliquit.

It portis jubare exorto delecta juventus:

Retiarara, plaga, lato venabula ferro:

Massiliq, ruunt equites, & odora canum viſ:

Regina thalamo cunctātem, ad limina p̄imi

Pænorūm expectant, oſtroq, inſignis & auro.

Stat ſonipes, ac fræna ferox ſpumātia mandit.

Tandem progreditur magna ſtipante caterva

Sidoniam picta chlamydem circūdata limbo,

*Cui pharetra ex humero, crines nodantur in
aurum:*

Aurea purpuream ſubnectit fibula veftem.

Est verō adjunctorum ad ſubjecta, qui buſ ūſus ma-
occupantur, uſus item magnus. Hoc argu-
gū.

mento Plato miseris civitates auguratur, quae medicorum & judicium multitudine indigeant, quia multa quoque & intemperantiam & iniquitatem in ea civitate versari necesse sit.

Sed consentaneorum categoria sic est, unde quidvis alteri consentaneum, vel idem vel unum dici possit: omnesque modi unitatis, ut ita dicam, identitatis, huc sunt tanquam primos & simplices fontes referendi.

Adjunctum Aristoteli dicitur *συμβέβηκός*, *πάρεπομαι*, *πάρεσται*, *περιστοιτε*, *accidens*, *affectione*, *circumstantia*: quanquam *accidens* eidem etiam *effectus*, *adjuncta*, *comparata* eompleteatur. Cicero *adjuncta*, *precedentia*, *consequentia* & *signa* appellat.

Uetus] Etsi non tantam arguendi vim habet quam subjectum: major tamen & frequentior illius usus est apud authores.

Singula] Si non sola juvant, multa conjuncte vabunt.

Extrinsicus] *Supradixit* *præter essentiam*.

Tempus] *Tempus* a Ramores Logica efficitur, quia omnium rerum commune est: & Aristoteles idem in *prædicamentis* fecit: & est sua natura definitur duratio, quam Cicero i. de Nat. Deor. quandam ab infinito tempore æternitatem interpretatur.

Causas] *Materiam* & *formam*.

Propria] Intelligit quatuor illos modos proprios, quod Aristotelem & alios.

Nonne ipsum] Supercilia abrasa, olere malitiam, clamitare calliditatem, fraude, fallaciis, mendaciis constare, pilum viri boni habere, adjuncta sunt.

Crasne ruber] Rubrum esse, nigrum, brevem, lucidum, adjuncta sunt.

Oceanum] Profectio Didonis illustratur ex adjunctis temporis, juventutis, venationis instrumen-

nis, plagarum, venabulorum, equitum, canum, nobilium, principum, sonipedis ornati, comitatus & habitus regalis.

Medicorum] Subjectum medici est morbus qui nascitur ex intemperantia: judicis subjectum est iustitia.

Categorias] Id est doctrina consentaneorum argumentorum hæc est. Aristot. lib. 5. metaph. cap. 6. modos sexdecim enumerat unitatis, seu (ut ita loquamur) identitatis, quos omnes Ramus refert ad argumenta consentanea, & probat omnia esse eadem & una seu consentanea dupliciter, vel tanquam caussas & effecta, vel tanquam subjecta & adjuncta. Vide lib. 5. schol. metaph. cap. 6. 7. & sequentia.

CAP. 12. DE DIVERSIS.

Argumentum primum consentaneum expositum est. Dissentaneum sequitur, quod arie dissentit: sunt autem dissentanea inter se et quæ manifesta, alterumque ab altero aqua- liter arguitur: ramet si sua dissensione clarius elucescant. Dissentanea sunt diversa vel opposita. Diversa sunt dissentaneæ, quæ solara- tione dissentunt. Quo de genere sunt illa frequentissima: Non hoc, Sed illud: Quanquam, Signa argit, Tamen pro Pompejo, Non victoriam, ^{et diversij?} sed insignia victoriae reportarunt. Ovid. 2. de Arte:

Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses.

2. *Aeneid. Hic Priamus (quanquam in media*
jam mortuus est)

Non tamen abstinuit.

Paulo secus in *Eunucho*:

*Nam si ego digna hæc contumelia
Sum maxime, at tu nō dignus qui facerestam.*

» Item illa aliusmodi. Pro Lig. Scelus tu illud
» vocas Tubero? cur? isto enim nomine illa ad.
» huc causa caruit. Alii enim errorem appellant,
» alii timorem: qui durius, spem, cupiditatem, odium, pertinaciam: qui gravissime, to.
» meritatem: scelus, præter te adhuc nemo.

AEque manifesta] Aristot. 2. cap. & 17. cap. 3. Rhetor. ait, παράλληλα τὰ ὀντα μάλιστα φάνεται. Adversa est regione posita maxime apparere. Axioma igitur omnium dissentaneorum communia, & specialiter tamen ab Aristotele proposita, Ramus generaliter omnibus dissentaneorum generibus attribuit.

Diversa] Hæc Ramus aliquando posuit in dissimilibus, sed re accuratius ponderata discriminem tandem animadvertisit. Nam hic simplex & absoluta duorum dissentio spectatur, illic dissimilis rerum comparatio.

sola ratione] Id est certo aliquo respectu & nostro judicio dissentient, re tamen ipsa simul esse possunt: tantumque hoc argumento distinctio, non conclusio queritur. Itaque diversorum alterum affirmatur, alterum negatur: vel utrumque affirmatur negaturve.

Quo de genere] Quia diversorum argumento difficultas subesse videtur. Ramus quasdam notæ adjectis quibus cognoscantur: vox vero (quoniam) interdum non exprimitur, sed ponitur similis aut subintelligitur. Eiusmodi notæ & in aliis argumentis deinceps erunt.

Non vittoriam] Hic ratione aliqua à Cicerone distinguntur, victoria & insignia victoriae, quæ tamen simul reportare possent.

Non formosus] Formosus & facundus diversa confluuntur, & alterum affirmatur, alterum negatur.

Hic persamus] Diversa sunt teneri morte, & camea non abstinere.

Nam si ego] Hic utrumque diversum affirmatur, ego contumelia hac digna sum (air Thais) tu autem indigens qui faceres. Sic Cic. l. 3. off. Huic ne claus magna sec gratia tribuenda est: ubi utrumque negatur.

CAP. 13. DE DISPARATIS.

Opposita sunt dissentanea, quæ ratione
& re dissentunt: itaque eidem attribui, se-
cundum idem, & ad idem, & eodem tem-
pose non possunt. Sic Socrates albus & ater
non potest eadem parte esse: pater & filius e-
jusdem: sanus & æger eodem tempore: At al-
bus esse potest alia parte, & ater alia: pater hu-
ius, filius illius: sanus hodie, cras æger. Itaque
ex altero affirmato alterum negatur. Oppo-
sita sunt disparata, aut contraria: disparata sunt
opposita, quorum unum multis pariter op-
ponitur: ut viride, cineraceum, rubrum, me-
dia sunt inter album & nigrum, quæ singula
extremis, & inter se disparata sunt. Sic libera-
litas & avaritia inter se disparantur. Sic homo,
arbor, lapis, & ejusmodi res infinitæ disparan-
tur, nec eadem res potest esse homo, arbor,
lapis. Virgil. i. Aeneid. hoc argumento dis-
putat:

*Andur opposita
veneum
Morsingo seu Cib
ergo dñs Homo*

*O quam te memorem virgo? namq; haud tibi
vultus*

*Mortalis: nec vox hominem sonat: O dea
certe.*

*Ratione] Opposita non solum ratione, ut diversa,
verum etiam re ipsa & sua natura dissentunt.*

*Itaque ex] Hic queritur conclusio, ut lignum est,
non est igitur lapis. Albus est, non igitur niger. Axioma*

igitur hoc proprium est oppositorum. Ceterum sub
rgiae maxima jecerat Ramus aliquando argumentis istiusmodi an-
 omata (quas vulgo vocant maximas, seu consequen-
tiarum regulas) postquam vero rem diligentius ver-
 vit & perpendit, judicavit illa omnia esse ex Logico-
 gro eradicanda, quoniam syllogismus sit regula cuius-
vis consequentiae vel inconsequentiae. Vide compara-
 4. contra Scheccium. unum tamen atque alterum in
 argumentis quibusdam reliquit, non ut consequen-
 tiam diceret, sed argumentorum vim & naturam
 apertius demonstraret.

Media sunt] Possunt opponi albo & nigro.

Disparantur] Verbum est Latinum. Plautus in
 Rud.

Is nos per gentes, alios in alia disparat.
 Cicero lib. 1. de invent. & Quintil. libri 5. cap. 10. Di-
 parata per contradicentia interpretantur, sed minus
 proprietate.

O quam te] Virgo non est mortali vultu, nec hu-
 mana voce: Dea igitur est; è disparatis concludit.

CAP. 14. DE RELATIS.

Contraria sunt opposita, quorum unum
uniantum opponitur: suntque affirmantia
aut negantia. Affirmantia, quorum utrumque
affirmat, ut relata & adverba. Relata sunt con-
traria affirmantia, quorum alterum consti-
tutum a alterius affectione, atque inde nomi-

Relata.

et enia hanc responde. Et hanc ad affirmantia responde.
 ut pater qui filium habet, &
 filius qui patrem habet: & ob hanc mutuam
 relationis causam, relata dicuntur simul esse
 natura, ut qui alterum perfecte norit, norit &
 reliquum. Pro Marc. Ex quo profecto intel-
 ligis, quanta in dato beneficio sit laus, cùm in
 ac-

accepto tanta sit gloria. Martialis in Sosibia-
num lib. i.

*Tum servum scis te genium, blandeq; fateris,
Cum dicis dominum, Sosibiane patrem.*

Sic apud Quintilianum lib. 5. capit. 10. Si
portorum Rhodiis locare honestum est, & “
Hermacreonti conducere. Quomodo & in “
Oratore perfecto Tullius, Num igitur est pe- “
riculum (ait) ne quis putet in magna arte & “
gloriosa turpe esse docere alios id, quod ipsi “
fuerit honestū discere? Studium verō quod- “
dam suum Cicero ē relatis illis in Oratore
prodidit. Jam illa (inquit) matura, uxor gene- “
ri, noverca filii, filiæ pelle. Quod idem in fer- “
reæ ætatis descriptione Ovidius apertiū af-
fectavit i. Metam.

--- *Non hospes ab hospite tutus,
Non sacer a genero: fratribus quoq; gratia ra-
ra est.*

*Imminet exitio viri conjugis, illa mariti:
Lurida terribiles miscent aconita noverca:
Filius ante diecim patrios inquirit in annos.*

Atqui argumentum talis relationis con-
trarium nihil habet, imo arguit mutuas cau-
fas: ut sum tuus pater: tu es igitur meus filius:
at cūm dico, sum tuus pater, non igitur sum
tuus filius, tum contraria verē sunt.

Contra Rodolphus Agricola opposita appellat:
sed a plerisq; Logicis haec argumentorum genera con-
fusa sunt, & nemo accuratiū illa distinxit quām P. Ra-
mus. Contra itaque hic intellige, quæ Aristoteles
contraria, contraria appellat.

Unum unius] Id quod Aristoteles per species significavit: nam relatio est *τὸν περὶ τὸν*, unius ad unum, ait in philos. lib. 4. cap. 6. item *ἰσχρὸν τὸν τὸν*, adversum unum unius, 2. cap. 1. de cœlo. & 6. cap. 4. Mereor. & in philos. lib. 10.

Affirmat] Vocabulis affirmantibus.

Quorum alterum] Quia se tanquam causæ mutua constituunt & tollunt: ut si filius est, necesse est esse patrem: si filius non est, nec pater esse potest.

Simul esse natura] Suprâ diximus simul esse naturam, idem Aristotelis significare, quod Ramo æquem manifestum esse: cur igitur hîc illud repetitur, & tautologia committitur? Suprâ simul esse natura significabat & qualem dissentaneorum notitiam: hîc verò non solum notitiam, verum etiam mutuam causam & sentiam.

Dato beneficio] Relata sunt dare & accipere, dominus, servus, pater, genitus seu filius, locare, conducere, docere, discere.

Hospes] Uno interdum nomine utrumque relatum appellatur, ut hospes, frater.

Atquis argumentum] Quod si relata ad se invicem referuntur, contraria non sunt, sed tanquam mutuae causæ: ut ego sum tuus pater, tu es igitur meus filius: domum tibi locavi, tu igitur conduxisti; hîc nullæ contrarietas aut oppositio, quia posito uno non tollitur alterum. Cùm verò dico: sum tuus pater, non igitur sum tuus filius: hanc domum tibi locavi, non igitur conduxi, tum sunt contraria.

CAP. 15. DE ADVERSIS.

Adversa sunt contraria affirmantia, quæ inter se velut è regione perpetuo adversantur. Æneid. II.

Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes.

Sic albor & nigror, calidum & frigidum,

No. Adversorum enim sunt contraria. Gal. 4. in iudeis, virtus tuor. Ut. Calidum & frigidum, in multis & frigido frigido. Albus & niger, multas coloris intermixtus tuor.

~~# Alio finit intermixta, quod videlicet in multis~~
DIALECTICÆ LIB. I ~~mixta: multo & nihil~~

virtus & vitium opponuntur. Patad. I. contra Epicureos. Illud tamen arcte tenent, accurateq; defendunt, voluptatem esse summum bonum: quæ quidem mihi vox pecudum videtur, non hominum. Tu cùm tibi sive Deus, sive mater, ut ita dicam, rerum omnium natura dederit animum, quo nihil est praestantius, neque divinius, sic te ipse abjicies ac prosternes, ut nihil inter te atque inter quodrumdem interesse putas? Pecudem & hominem adversa Cicero opposuit: voluptas, pecudis bonum est, non igitur hominis. Sic libertas & servitus apud Tibullum 2. lib.

Sic mihi servitium video dominamq; paratā,
Tu mihi libertas illa paterna vale.

Pro Marc. Nunquam enim temeritas cum sapientia commiscetur, nec ad consilium causus admittitur.

Adversa] Græcis ἵπποις dicuntur, vulgo contraria. Cicero in Top. Contrariorum genera (ait) sunt pluræ unum eorum, quæ in eodē genere plurimum differunt, ut sapientia & stultitia. In eodem autem genere dicuntur, quibus positis, occurunt tanquam ē regione quædam contraria.

Adversantur] In hoc igitur adversa à relatis differt, quod illa ē regione pugnant, hęc verò inter se conserantur & quandam cognationem habeant.

1 Pro Marcello] Temeritas & sapientia, consilium & casus adversa ponuntur.

CAP. 16. DE CONTRADI-
centibus.

Contraria negantia sunt, quorum alte-

rum ait, alterum negat idem: eaq; sunt contradicentia, aut privatia. Cotradicentia sunt contraria negantia; quorum alterum negat ubique ut justus non justus, animal non animal, est non est, sunt contradicentia. Sic in defensione Murænae contradicitur sententia

Catonis & Ciceronis, illius Stoici, hujus Aca-
 » demici. Dialogus est his verbis, Nihil ignove-
 » ris. imo aliquid, non omnia. Nihil gratiae cau-
 » sa feceris: imo ne resistito gratie, cum offici
 » & fides postulabit. Misericordia commotus
 » ne sis: etiam in dissolvenda severitate, sed ta-
 » men est aliqua laus humanitatis. In sententia
 » permaneto: enim vero nisi sententia alia vice-
 » rit melior. Martialis lib. i.

*Bella es, novimus: & puella, verum est:
 Et dives, quis enim potest negare?
 Sed dum te nimium, Fabulla, laudas,
 Nec dives, neque bella, nec puella es.*

Cicero i. Tusc. cogit hoc argumento Atticum Epicureum fateri mortuos miseros non esse, si omnino nulli sint, ut Epicurei crede-
 » bant. Jam malleum(ait) Cerberum metuere,
 » quam ista tam inconsideratē diceres. Atticus
 » Qui tandem? Marcus. Quem esse negas, eum-
 » deti esse dicis: ubi est acumen tuum? cume-
 » nim miserum esse dicis, tum eum qui non sit
 » esse dicis. Tum post longam disputationem
 » Atticus ait, Age, jam concedo non esse mil-
 » ros, qui mortui sunt: quoniam extortisti, ut
 » faceret, qui omnino non essent, eos nemis-
 » res

ros quidem esse. Sic Terentianus Phædria
Dori Eunuchi dictum elevat, quod affirmas-
set prius, quæ post inficiaretur:

Modo ait, modo negat.

Contradicentia ἀποφατικά, item ἀποφάσεις, καὶ
ἀποφάσεις, in Organo appellantur.

Ait Affirmat idem de eodem.

Negas ubique In contradicentibus vel in unius
rei affirmatione & negatione, semper alterum ve-
rum est, alterum falsum, teste Aristotele in Categor.
cap. II.

Author Rheticorum ad Herennium contradic-
centia vocat disparata. *Disparatum autem* (ait) est id,
quod ab aliqua re per oppositionem negationis sepa-
ratur, hoc modo: Sapere & non sapere. Cicero appellat
contraria generali nomine. *Contraria* (ait de fato) hoc
loco ea dico, quorum alterum ait quid, alterum negat:
ex his igitur necesse est invito Epicuro alterum verum
esse, alterum falsum: ut, sauciabitur Philoctetes, omni-
bus autem seculis verum fuit: non sauciabitur, falsum.

Nihil ignoraris Contradicentia sunt, Nihil igno-
veris, aliquid ignoraris: aliquid feceris, nihil fe-
ceris: commoveri, non commoveri: permanere, non per-
manere.

Imo ne resistito Rectius hic videtur Lambinus le-
gere, *imò resistito gratiæ*.

Bella es Contradicentia sunt, bella es, bella non es,
puella es, puella non es: dives es, dives non es.

Quem esse negas Contradicentia sunt, mortui sunt
miseri, mortui non sunt. Nam si non sunt, non pos-
sunt esse miseris.

CAP. 17. DE PRIVANTIBUS.

Privantia sunt contraria negantia, quo-
rum alterum negat in eo tantum subiecto.

*Habitus
privatio.*

in quo affirmatum suapte natura inest: atque
hīc affirmatum dicitur *habitus*, negatum at-
tem *privatio*. Sic *motus* & *quies*. Sic *ebrius*
& *sobrius*. *Martialis lib. 3.*

Ebrius es: nec enim faceres hac sobrium
quam.

Sic cæcum esse & videre. Pro *Cælio*, *En-*
stat igitur ex hac familia aliquis, ac potissimi
cæcus ille. minimum enim dolorem capiet,
qui istam non videbit. Sic *pauper* & *dives* op-
ponuntur apud *Martial. lib. 5.*

Semper eris pauper, si pauper es, AEmilian.

Dantur opes nullis nunc, nisi divitibus.

Talia sunt mors & vita in *Miloniana*, *Hi-*
jus mortis sedetis ultores, cuius vitam, si pu-
tetis per vos restitui posse, nolitis. Item tacer-
& loqui. i. *Catil.* Quid expectas authoritatem
loquentium, quorum voluntatem tacitorum
perspicis? Pro *Marc. Doleo* cūm resp. immor-
talis esse debeat, eam in unius mortalis anima
consistere. Sed dissentaneorum categorialis
est, unde quidvis ab altero differre quolibet
modo possit.

Privantia] Appellantur ab *Aristotele* *significativa*
altera oppositionis, cui opponitur *esse* *habitus*.

In eo tantum] *Privatio* accidit ubi *natus* est *celsi-*
bitus, & *privari* est eo carere, quod habere natus.
Hac igitur ratione *privantia* à *contradicentibus* di-
stingui videntur, quod alterum *contradicentium* ne-
get ubique, sed alterum *privantium* negat in *eo tantum*
subiecto in quo affirmatum suapte natura inest. Sic cæ-
cum appellamus non quod visum non habet, sed quod
suapte natura habere debeat.

Quid

Quidvis ab altero] Quæcunque inter se consentiunt, aut sunt causæ & effectora, aut subjecta & adjuncta: sic omnia quæ dissentient, aut sunt diversa, aut disparata, aut relata, aut adversa, aut cōtradicentia, aut privantia.

CAP. 18. DE PARIBUS.

Argumenta simplicia ita fuerunt in consentaneis & dissentaneis: comparata sunt, quæ inter se comparantur, quæ tametsi ipsa comparationis natura æquæ nota sint, at tamen alterum altero alicui notius & illustrius esse potest: Sæpeque notis brevius indicantur, aliquando partibus pleniùs distinguuntur, quæ propositio, redditioque nominantur: atque omnino comparata etiam facta arguunt fideimq; faciūt. Comparatio est in quantitatē vel qualitate: Quantitas quæ res comparatae quantæ dicuntur. Estque parium vel imparium. Paria sunt, quorum est una quantitas. Argumentum igitur paris est, cùm par explicatur à pari, ejusque notæ sunt par, æquale, cquare, idem quod, tam, quam, tanto, quanto tot. quot. & non magis non minus.

Virgil. Aeneid. secundo,
Parlezibus aenitie

Aeneid. 3. Et nunc aequali tecum pubesceret auro.

Eneid. 6. En hujus nate auspiciis, illa inclita

Roma.

Imperium terris, animos aquabit olympos.

Propositio deinde redditionis; distinguuntur. 4. Catus res gestæ atque virtutes idem, quibus Solis cursus regionibus ac

terminis continentur. Aeneid. quarto:
Tam fleti pravus, tenax quam nuntiaveri.
 Catul. *Tantò pessimus omnium poëta,*

Quantò tu optimus omnium patronus.
 Ovid. 4. Trist.

5 *Littora quot conchas, quot amarae res*
flares,

3 *Quotq. soporiferum grana papaver habet,*

4 *Sylva feras quot alit, quot piscibus unda*
tatur,

6 *Quot tenerum pennis aera pulsat aries.*

Tot tremor adversis: quasi comprehendere conn,

Icaria numerum dicere coner aqua.

9. Philip. Neque enim ille magis juriscon-
 sultus, quam justitiae fuit: Itaque quæ pro-
 ciscebantur a legibus & a jure civili, semper
 facilitatem æquitatemque referebat, neque
 constituere litium actiones malebat, quam
 controversias tollere. Ovid. 2. de Arte:

Non minor est virtus, quam querere, paratu-
teri.

Pro Mur. Paria cognosco esse ista in L.
 Muræna, atque ita paria, ut neque ipse digni-
 tate vinci potuerit, neque te dignitate su-
 perarit. 2. Philip. Quorum facinus com-
 mune, cur non eorum præda communis?
 Ter. in Adel.

Quando ego non curo tuum, ne cura men-
Hujus verò loci sunt consecaria illa è con-
trariis quidem orra, sed parium collatione
tractata: ut Martialis illud:

Tum servum scis te genitum, blandeg₃₃ fateris,
Cum dicis dominum, Sosibiane patrem.

Ovid. i. Fast.

In pretio premium nunc est, dat census honores,
Census amicitias: pauper ubiq. jacet.

Ex aduersis sunt frequentiora. Cicero pro Sylla: Neque verò quid mihi irascere, intelligere possum. si quod eum defendo, quem tu accusas, cur tibi quoque ipse non succenso, qui accuses eum, quem ego defendeo? Inimicum, inquis, accuso meum, & amicum (in quam) ego defendo meum. Sic s. Tusc. Quod cùm fateantur satis magnam vim esse in virtutis ad miseram vitam, nonne fatendum est eandem vim in virtute esse ad beatam vitam? Contraria enim contrariorum sunt consequentia. Sic interdum lacesisti par pari reponimus, qualis est Ecl. 3. apud Virgilium contentio pastorum Damocetæ, primò hoc ænigma proponentis,

Dic quib. in terris, & eris mihi magn^o Apollo,
Tres pateat cœli spatum non amplius ulnas.

Et Menalcæ alterum ænigma reponentis,
Dic quibus in terris inscripti nominare regum
Nascantur flores, & Phyllida solus habeo.

Paria verò ficta sunt illa apud Æschinem Socraticum, quibus demonstrat Socrates cum Xenophontis uxore, & cum Xenophonti ipso Alpasiam locutam. Dic mihi quæso Xenophontis uxor, si vicina tua melius habeat aurum, quám tu habes, utrum illius an tuum

„ malis? Illius, inquit. Et si vestem, & ceterum
 „ ornamentum muliebre pretii majoris ha-
 „ beat, quām tu habes, tuamne an illius malis
 „ Illius verō respondit. Age verō, si virum illi
 „ meliorem habeat, quām tu habes, an illius
 „ malis? Hic mulier erubuit. Aspasia autem cum
 „ ipso Xenophonte sermonem instituit: Quis
 „ so, inquit, si vicinus tuus meliorem equum
 „ habeat, quām tuus est, tuumne equum malis
 „ an illius? Illius, inquit. Quod si meliorem sum
 „ dum habeat, quām tu habes, utrum tandem
 „ illius malis? Illius, inquit, meliorem scilicet
 „ Quod si uxorem meliorem habeat, quām tu
 „ habes, utrum illius malis? Atque hic Xeno-
 „ phon quoque ipse tacuit.

Comparata] 13. cap. 1. lib. Top. dicuntur σύμβασις
 & comparatio ipsa dicitur σύγκρισις 3. cap. 1. lib.

Aequa nota] Comparata aequa nota sunt, non em-
 tura rerum quae comparantur, sed est natura & vicis-
 comparisonis: comparatio siquidem res illustrat & aequa
 notas efficit. Discrepancia verō aequa nota fuerunt em-
 tura rerum.

Partibus] Propositio continet rem quae extin-
 cus ad rem propositam declarandam assumuntur, quae
 les interdum multæ conjunguntur: Reddito vero
continet rem ipsam, quae declaranda & arguenda pro-
 ponitur, & si prius disimulatur & reticetur. Illa Graece
 dicitur πότασις, hæc ἀπόδοσις.

Ficta] Comparata ficta aequa rem arguunt, ac ver-
 erorum tamen major est utilitas, ait Aristoteles lib.
 Rhet. cap. 20.

Quantitas] Quantitatis vox hic Logicæ accipit, pro
 quavis ratione, qua res aequales, vel inæquales con-
 cuntruntur.

Par levisbus] Verba sunt Aeneæ, cui conjugem Crœfam solicite perquirenti simulacrum apparuit, quod ventis comparat.

Et nunc] Verba sunt Andromaches, quibus filium Astyanactem amissum, cum Ascanio comparat.

En hujus] Verba sunt Anchisæ de gloria Romuli.

Cujus res gesta] ~~περὶ οὐρανοῦ. εἰπεῖν τὸν οὐρανὸν~~

Quibus solis] ~~περὶ οὐρανοῦ. Intelligit Cicero Pompejum.~~

Tam ficta] Vergilius sic famam describit: tam ficta, quam vera, fama afferit.

Tanto pessimus] Confert se Catullus cum Cicero. Graecus et As.
ne Quanto Catullus est omnium poëta pessimus, tan-
tum Cicero est omnium patronus optimus.

Littora] Ovidius apud Getas exul, multitudinem suarum misericarum rebus innumeris confert.

Neque enim ille] Sulpicius tam justitiae consultus fuit, quam juris: tantumque cupiebat controversias tollere, quantum actiones litium constituere: hic par quantitas est.

Non minor] ~~Tanta est virtus res patrum conservare.~~ Graecus
quanta acquirere.

Parva cognosco] Confert Cicero Sulpicium cum Muræna.

Quorum facinus] Sic fingit Cicero Antonium contra Cæfarem differentem. Ego cum Cæfare adversus Pompejum bellum gessi, & unā vici: facinus igitur nostrum si commune est, & præda etiam communis erit, nempe Pompejanorum bonorum sectio, quam Cæfar repetebat.

Quando ego] Verba sunt Demeæ Act. 5. Scena 3.

Tuum] Aſchinum.

Meum] Ctesiphonem.

Tum servum] Pater est dominus, ergo filius est servus, è relatis est in quibus consecutio illa firma est: sed in aliis contrariorum speciebus fallere potest: ut videns est vivus, ergo cæcus est mortuus, non consequitur: Quanquam Aristoteles 3. cap. 2. Top. in privantibus valere arbitretur, sed falso. Talis est ille Mathema-

ticorum Elenchus: Quæ eidem æqualia sunt, inter se sunt æqualia: ergo quæ eidem sunt inæqualia, inter se sunt inæqualia, non sequitur: 2. enim & 2. sunt inæquales numeri ad 5. & tamen sunt inter se æquales.

In prelio] E privatibus hęc est ad eadem paria con-
secutio, Dives honoratur, ergo pauper despicitur.

Neque vero quid] Tu Torquate inimicum Sylam accusas: ego itaque jure ipsum tanquam amicum de-
fendo.

Quod cum] Vitia nos traducunt ad vitam miseram, ergo virtus ad beatam.

Contraria enim] Axioma hoc Ciceronis non est perpetuum, ut supra demonstratum: Sed verius illud Aristoteleum est: amica & consentanea contraria possunt esse consequentia: ut, Candor est color, & nigror igitur est color.

Parpari reponimus] Tale exemplum est in sacris
teris Matth. 21. Principes sacerdotum ad Christum
ajebant: Quia auctoritate facis ista, & quis tibi dedit
istam potestatem? Respondet Jesus, interrogabo te
vos rem quandam, quam si dixeritis mihi, dicam & vobis
qua auctoritate ista faciam. Et respondentes, non
dixerunt, nescimus. Ait eis & ipse, nec vobis dicam quia
jure ista faciam.

Dic quisbus] Intelligitur de ore clibanii seu furni us
ulnas patentis.

Dic quibus] Intelligitur de Hyacintho. Fabula
nim est apud Ovid. 10. Metam. quomodo interemptus
Hyacinthus in florem sui nominis cōversus sit, nome
primis literis exprimentem. Hic è paribus silentis pa-
trumq; pastoris ignorantia concluditur.

Dic mishi queso] Propositio hic duplex est adum-
rem Xenophontis: tu malles melius aurum, & malles
pretiosiorem ornatum vicinæ, quam tuum: hinc sequi-
tur redditio: malles igitur & virum ipsius meliorem. Item duplex est propositio ad Xenophontem ipsum: Malles equum & fundum vicini tui meliorem: malles
igitur & uxorem meliorem. Cic. in lib. de Invent. &

Quin-

Quintilianus hęc ad similia retulerunt: sed paria sunt,
quia par quantitas arguitur.

CAP. 19. DE MAJORIBUS.

Imparia sunt, quorum quantitas non est una.

Impar est maius aut minus: Maius est cu-
ius quantitas excedit. Propriæ notæ sunt hu-
jus rationis: Non solūm sed etiam, Malo hoc,
quām illud. Plusquam item per comparatio-
nem Grammaticam, Cicero pro Muræna:

notæ sūm' fi;
gnd.
Sic et Jno. Cm.
D. L. Z.

Tollitur ē medio ---

non solūm ista verbosa simulatio prudentiæ, "
sed etiam illa domina rerum "

--- *sapientia: vi geriturre:*

Spernitur orator ---

non solūm odiosus in dicendo, aut loquax, "
verūm etiam "

--- *bonus: horridus miles amatur.*

Hiuc sumitur Logica quædam orationis
climaci sive rīco interdum coniuncta. Pro
Milone: Neque verō se populo solūm, sed eti- "
am Senatui tradidit: neque Senatui modō, sed "
etiam publicis præsidiis & armis: neque his "
tantūm, verum etiam ejus potestati, cui Se- "
natus totam Rēpub. omnem Italiæ pū- "
bem, cuncta populi Romani arma commi- "
serat. Juvenalis Satyra 8. adversus glriosum
nobilem:

Malo pater tibi sit Theristes, dummodo in sic

AEacida similis, Vulcaniaq; armacapeffaz
 Quám te Therítæ similem producat Achillei
 " Pro Mar. Plus admirationis habitura quam
 " gloria. Æneid. i.

F O socii (neque enim ignari sumus ante me
lorum)

Opposi graviora: dabit Deus his quoq; finem
 " Cic. pro Mur. Noli tam esse injustus, ut
 " cùm tui fontes vel inimicis tuis pateant, no-
 " stros rivulos etiam amicis putes clausos esse
 " oportere. Hinc illa gradatio est sine climate
 Rhetorico apud Terent.

Terent. in Ennius. Thr. Magnas veró agere gratias Thaumati
 hi? Gn. Ingentes. Thr. Aintu? Lata est? Gu
Non tam ipso quidem dono, quám abstend
tum esse: Id veró serió triumphat.

act. 3. Sce. 2. Ficta veró majora etiam plurimum va
lent. Terent. Heaut.

Satrapes si fieri
Amator, numquā sufferre ejus sumptus que
Nedum tu possis. 5. Æneid.

Magnanime Ænea, non si mibi jupitera
thor

Spondeat, hoc sperem Italianam contingere sub
Mutati transversa fremunt, & vespere
atro

Consurgunt venti, atq; in nubem cogitur aë.
Nec nos obniti contrá: nec tenderet tantum
Sufficimus.

Exempla majoris & minoris argumenti vix diffi-
 cui posse evidentur, & varié Ramum aliquando refe-
 nunt.

punt, ut videre est in superioribus exemplaribus. Definitionem igitur utriusque argumenti attendamus, & res ipsas quæ inter se conferuntur, intueamur necesse est. Nam argumentum majoris est, cuius quantitas excedit vel superat quantitatem rei quam arguit: seu quando majus adhibetur ad declarandum minus. Propositorio itaque hic continebit majus, redditio minus. Huc axioma illud Aristotelis referri potest, si quod magis videtur inesse, non inest, neque quod minus: quamquam hoc satis Logicum non est: solum enim negat, & in consecutione quanto minus intelligitur: quale est illud Terentianum in Heaut. Satrapes istos sumptus sufferre non posset, quanto minus tu?

a. 3. Sce. i.

Propria nota] Usus te plures docebit, quales sunt i-

mō, quin, & aliae.

Tollitur] Comparatio hēc est: Quid mirum si verbo prudentiæ simulatio tollitur? quod tanquam minus ponitur: à majori, cūm domina rerum sapientia tollatur. Versus sunt Enniani prosæ interpositi.

Neque vero] Quid mirum si se populo tradidit, quod tanquam minus declaratur à majori, cūm Senatus se tradiderit & publicis præsidiis.

Malo] Malo te nobilem patris ignobilis esse filium (quod majus est) quam nobilis ignobilem (quod minus est.) Nā Therfites fuit deformosissimus & ignavissimus Græcorum: Achilles præstantissimus.

Plus admirationis] Admiratio gloriam excedit.

O sociis] Leviora tolerate, quia graviora estis passi.

Nolitam] Rivulos amicis patere oportet, à majori, quia tui fontes inimicis patent. Fontis enim quantitas rivulos excedit. Sæpe igitur absque notis illis comparatio tractatur. Cicero anté quam iret: Socii (inquit) quó fugiantur à majori, cūm aditus custodi patriæ præclusus sit. Idem pro Ligario: An sperandi caussa Ligario non sit à majori, cūm mihi apud te sit locus etiam pro altero deprecandi.

Magnas vero] Oratio majoribus amplificatur. Majus est ingentes agere gratias, quam magnas: & majus

est triumphare, quām letam esse: & mājus authorem
neris delectari, quām ipso munere.

Satrapes] Sumptus sufferre non potes: a majon,
quia Satrapes non posset.

Magnanime] Hoc celo Italiam contingere non possumus: a majori, quia Jupiter ipse non posset.

CAP. 20. DE MINORIBUS.

Minus est, cuius quantitas exceditur. **M**inus autem s^epe indicatur propriis notis.

*nosque scilicet figi non solum, sed ne potius hoc, quam illud
S. quinque, cùm rum. Item per Grammaticam compa-
rationem: denique per negationem parium
Est
modis inde
+ deinceps.*

» Cicer. 2. Catil. Nemo non modò Romæ, sed
» ne ullo in angulo totius Italæ oppressus are
» alieno fuit, quem nō ad hoc incredibile scelo-
» ris fœdus asciverit. i. Catil. ut exul potius ten-
» tare quam consul vexare Rempubl. possit. i.
» Agr. Quæ cùm omnibus est difficilis & mala
» ratio, tum verò mihi præter cæteros. Ovid.,
de Trist.

Ovid. i. Remed.

Ut corpus redimas, ferrum patieris & ignes,

Arida nec sitiens ora levabis aqua:

Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?

At pretium pars hac corpore majus habet.

Atque hujus eiusdem speciei sunt haec for-

ulæ, quæ fūnt negatione parium. Phil. 9.

Omnis ex omni ætate qui in hac civitate in-

elligentiam juris habuerunt, si unum in lo-

211

cum conferantur, cum Servio Sulpicio non sunt conferendi. Cat. 2. Quanquam illi qui Catilinam Massiliam ire dictitant, non tam hæc queruntur quām verentur. Pro Muræna, Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agita tiones fluctuum: quantas perturbationes & quantos æstus habet ratio comitiorum? Ali quando nota nulla est. Pro Marcel. Tantum abes à perfectione maximorum operum, ut fundamenta, quæ cogitas, nondum jeceris. Pro Archia: Saxa & solitudines vocirespondent: bestiæ sæpe immanes cantu flectuntur atque consistunt, nos instituti rebus optimis non poëtatum voce moveamur? 7. Ver. Gratio illa est à minoribus. Facinus est vincere civem Romanū: scelus verberare: propé patricidium necare: quid dicam in crucem tolle: re: Finguntur etiam minora. Virg. Ecl. I.

*Ante leves ergo pascentur in aethere cervi,
Et freta deſtituent nudos in littore pisces,
Ante pererratis amborum finibus exul
Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania*

Tigrim:

Quām nostro illius labatur pectore vultus.

2. Philip. O rem non modō visu fœdām, sed etiam auditu! Si inter cœnam, in tuis immānibus illis poculis hoc tibi accidisset, quis non turpe duceret? In cœtu verō populi Rom. negotium publicum gerens, magister equitum, cui ruſcare turpe esset, is vomens frustis

» esculentis vinum redolentibus, gremium
» suum & totum tribunal implevit.

Minus] Argumentum minoris est cuius quantitas
exceditur & superatur a re quam ait: seu quando
minus adhibetur ad declarandum majus. *Proposicio*
itaque hic continebit minus redditio majus. Huc alterum illud Aristoteleum axioma adferri potest: Si quod
minus videtur inesse, inest, & quod magis: quanquam
ne hoc quidem satis Logicum est: solum enim affirmat
& in consecutione quanto magis intelligitur. Horat.

Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones:

Ut te ipsum serves, non expurgisceris.

Si nocte surgunt latrones ut homines jugulent, quan-
to magis tu surges ut te ipsum serves?

Non modo Roma] Catilina intelligitur & Roma
tanquam minus confertur cum majori quod est (sed
neullo in angulo totius Italiæ.) In hoc genere colla-
tionis in propositione altera negatio saepius recitur:
ut 1. Catil. Nunquam tu non modo ocium, sed ne bel-
lum quidem nisi nefarium concupisti. Et 2. ut jam non
non modo homines, sed ne pecudes quidem mihi pa-
suræ esse videantur: pro non modo non ocium, non mo-
do non pecudes.

Exul] Tentare Rempubl. minus est quam vere

Qua cum] Minor omnium difficultas & ratio con-
sulatus administrandi, arguit Ciceronis difficultatem
majorem.

Sævior] Sævitiam majorem Augusti Cæsaris ex-
minori sævitia Busiridis & Phalaridis declarat. Busiri-
dis & Phalaris fuerunt Tyranni crudelissimi: quo-
rum tamen crudelitas tanquam minor hic finguatur
Augusti appareat major.

Ut corpus] Animi causa aliquid patere: a minori
quoniam corporis causa aliquid pateris. Animus si
quidem corpore est præstantior.

Omnes ex] In sequentibus exemplis, non confer-
di, non tam, non tot, non tantas, minoris sunt notæ.

Tantum abes] Abes á perfectione maximorum o-
perum : á minori , quoniam fundamenta nondum
jecisti.

Saxa] Nos optimis rebus instituti poëtarum voce
moveamur:á minori, quoniam saxa & bestiæ voce mo-
ventur.

Facinus est] Verberare civem Romanum majus
est quám vincire, necare majus est quám verberare, in
crucem tollere majus est quám necare. Sic igitur majo-
ra ex minoribus gradatim declarantur.

Ante levæ] Cervos pasci in æthere, mare arefactum
destituere pisces, Tigrim Mesopotamiæ flumen in
Germaniam, & Ararim Galliæ flumen in Parthiam in-
fluere, tanquam minora comparat cum obliuione be-
neficiorum majori: quasi diceret, naturæ leges anté sub-
vertentur, quám ego obliviscar beneficia Cæsaris.

Non modo & iſu fædam] Hoc á majori est: non mo-
do, sed etiam, majoris nota est.

Ss in se cœnam] Majus esse magistrum equitum in
cœtu publico vomere, arguit ex minoribus, quia turpe
illi esset inter cœnam privatam vomere, quia turpe illi
esset ructare.

CAP. 21. DE SIMILIBUS.

Adhuc comparatio in quantitate fuit, se-
quitur comparatio in qualitate, qua res com-
paratæ quales dicuntur : nempe similes aut
dissimiles. Similia sunt, quorum est eadem
qualitas: similitudo proportio dicitur, ut simi-
lia proportionalia. Notæ similitudinis quæ
uno verbo concluditur, sunt, Similis, Effigies,
Mores, Instar, Tanquam, Sicuti: tum negatio
dissimilitudinis. Haud secus, non aliter. 1.
Æneid.

Os humerosq; Deo similis.---

” 9. Philip. Quānquam nullum monimen-
” tum clarius Servius Sulpicius relinquere po-
” tuit, quām effigiem morum suorum, virtutis,
” constantiæ, pietatis, ingenii, filium. 1. Trist.

*Namque ea vel nemo, vel qui mibi vulnera
fecit,*

Solus Achilleo tollere more potest.

” In Pis. Unus ille dies mibi quidem instar
” immortalitatis fuit, quo in patriā redii. Ver. 1.
” Sed repente ē vestigio ex homine, tanquam
” aliquo poculo Circæo, factus est verres. Pro
” Pompejo, Itaque omnes quidem nunc in his
” locis Cn. Pompejum sicut aliquem nō ex hac
” urbe missum, sed de cœlo delapsum intuen-
” tur. 3. Aeneid.

Haud secus ac jussi faciunt. ---

Terentius in Phor.

Ego isti nihil sum aliter, ac fui.

*Similitudinis partes deinceps explicantur,
& quidem disiuncte vel continuē. Similitudo
disiuncta est, quando termini quatuor re ipsa
distinguuntur. Eclog. 5.*

*Tale tuum carmen nobis divine poëta,
Quale sopor fessus in gramine.*

*Carmen ad auditorem, ut sopor ad fes-
sum, termini quatuor distincti sunt. Ad Frat. 1.
” Quemadmodum gubernatores optimi vim
” tempestatis, sic sapientissimi viri fortunæ im-
” petum persæpe superare non possunt. Hic
quatuor sunt item termini, ut gubernator ad
tempestatem, sic sapiens ad fortunam. 1. Trist.*

Scilicet

Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
Tempore sic duro est inspicienda fides.

Cic. 2. Phil. Sed nimis ut quidam morbo
& sensus stupore, suavitatem cibi non sen-
tiunt: sic libidinosi, avari, facinorosi, verae lau-
dis gustum non habent. Virgilius fecerat hos
versus:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mané:

Divisum imperium cum Jove Cæsar habet.

Batillus arrogaverat sibi, præmiumque
magnum erat adeptus. His igitur similibus
Batillum Virgilius lusit:

Hoc ego versiculos feci, tulit alter honores.

Sic vos non vobis nidificatis aves:

Sic vos non vobis mellificatis apes:

Sic vos non vobis vellera fertis oves:

Sic vos non vobis fertis aratra boves.

Aliquando nulla præfus est nota. Virgi-
lius Ecloga 2.

O formose puer, nimium ne crede colori.

Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra le-
guntur.

Continua similitudo erat, quando est ut
primus terminus ad secundum, sic secundus
ad tertium. Leg. Videtisne magistratus hanc
esse vim, ut præsit, præscribat recta & utilia &
conuncta cum legibus? enim magistrati-
bus leges, ita populus præsunt magistratus.
Hic termini sunt tres: lex, magistratus, po-
pulus.

Ficta similitudo patem vim habet superio-

ribus illis, sed præcipue in hac explicata similitudine Æsopici apologi excellunt. Horat. Epist.

Quod si me populus Rom. forte roget, cur

Non ut porticibus, sic iudicis fruar iisdem.

*Nec sequar, aut fugiam quæ diligii ipse, vel
odit:*

Olim quod vulpes ægrot o cantaleoni

Restituit referam: quia me vestigia terrae

Omnia te adversum spectantia, nulla retrum-

sum.

Similia sunt] Definitio Aristotelis est s. Metaph. cap. 15. ~~similia sunt, quorum qualitas est una. Frequentissimus autem similitudinis est unus, quia faciliter intelligi, & ex omni rerum genero promi potest.~~

Qualitas] Quam Logicé & generaliter hic intellige.

Proportionality

Os humerosq[ue] Aeneas intelligitur, cùm é nube Veneris erumperet.

*Quanquam nullum] Similitudo est in hac voce (e
figiem.)*

Namq; ea] Similitudo hęc est: ut Telephus sanari potuit, nisi ab Achille, à quo erat vulneratus: sic Ondius ab exilio revocari non potest, nisi ab eo, à quo in exilium pulsus est. Similitudo est in verbis Achille more.

Unus ille dies] Loquitur Cicero de reditu ab exilio.

Sed repente] Similitudo in his verbis est: *Tanquam Circæo poculo. Circe enim beneficiis dedita, homines ad sevientes in varias bestias mutabat. Vide Virg. Aeneid.*

Itaque omnes] De continentia Pompeji loquuntur
Similitudo includitur in voce (sicut.)

BAND

Hand secus] Socii Aeneæ, cùm imperarentur ipsis
arma adversus Harpyjas. Negatio hic est dissimilitudi-
nis, & propterea similitudo.

Ego isti] Loquitur Dorio de Phedria: Et hic negatio
est dissimilitudinis.

Partes] Partes similitudinis vocatur vocabulo ma-
thematico ὅποι termini. Sic & partes enunciationis ab
Aristotele ὅποι vocantur: ὅποι δὲ λέγω (ait L cap. i. prior.)
εἰς ὃν διαλύεται ἡ πρότασις: Terminum autem dico in
quem resolvitur propositio.

Tale tuum carmen] Verba sunt Menalç collau-
dantis carmen Mopſi.

In ignibus aurum] Ignis enim auri experimentum
est, ait Plinius.

Sed nimirum] De Antonio loquitur, qui recte facti
gloriam spreverat.

Nocte pluit tota] Videvitam Vergilii à P. Ramo de-
scriptam. Similitudo hęc est: Quemadmodum ego
versus illos feci & alter tulit honores: sic vos aves non
vobis nidos fingitis & construitis, & ita deinceps.

O formose puer] Similitudo hęc est: ut candidi ligu-
stri flores decidunt, & vaccinia nigra leguntur: sic can-
dor formę deperit, nigror remanet. Ceterum (ut hoc
obiter addam) per vaccinia hic non intelliguntur bac-
cæ ligustri, sed ~~ayanthus~~ purpureus, quem Romani
vaccinium appellant. Nam Vergilius semper vacci-
nia floribus comparat & admiscet, non autem fructi-
bus: ut Ecl. 2.

Mollia luteola pingit vaccinia caltha. Item, in ulti-
ma. Et nigre violę sunt, & vaccinia nigra. Vide Marthio-
lum in Diſc. lib. i.

Ut enim] Ut lex affecta est erga magistratum, sic
magistratus erga populum.

Quod si] Ut cauta vulpes leonis antrum, sic vir sa-
piens populij judicium refugit. Vide Apologum Aſopi
de Vulpē & Leone ēgrotante.

C A P. 22. DE DISSIMILIBUS.

note Dissimilia sunt comparata, quorum qualitas est diversa. Dissimilitudinis propriæ nota sunt, dissimile, dispar, different, aliud, secus, pro Planc. Quanquam dissimilis est debitio pecuniaæ & gratiæ. Ennius:

*O domus antiqua, ben quam dispari domi-
nare domino!*

” Cæsar. 1. bell. Gall. Hi omnes lingua, insti-
” tutis, legibus inter se differunt. 2. Agrar. Alio
” vultu, alio vocis sono, alio incessu esse medi-
” tabatur. Cic. 2. Nat. Quoniam cœpi secus age-
” re atque initio dixeram. Dissimilitudinis no-
” ta etiam sunt per negationem similium. 3. de
” Orat. Non est philosophia similis artium re-
” liquarum. 2. Æneid.

*At non ille satum quo te mentiris, Achilles,
Talis in hoste fuit Priamo.---*

Horat. 1. Epist.

Non eadem est etas, non mens.---

” 1. ad Frat. Sit annulus tuus, non tanquam
” vas aliquod, sed tanquam ipse tu. 3. Philip. Cer-
” tus dies non ut sacrificii, sic consilii expectati
” solet. Hoc argumento pastor ille errorem
” suum confitetur: *Eccles.*

*Urbem (quam dicunt Romam) Melibæ p-
tavi*

*Stultus ego, huic nostræ similem. --- Er mor,
Sic canibus catulos similes, sic matrib. hædos
Noram, sic parvis componere magna soleb.
Ut nec canibus catuli, nec matribus hædi, sic*

nec

nec Mantua Romæ similis est. Nota plerunq;
 nulla est, & dissimilitudo plenius explicatur.
 Quint. lib. 5. cap. 11. Brutus occidit liberos pro-
 ditionem molientes, Manlius virtutem filii
 morte mulctavit. Catullus:

Soles occidere & redire possunt:

Nobis cùm semel occidit brevis lux,

Nox est perpetua una dormienda.

Dissimilia] Dissimilia sunt, quando ex alterius di-
 versa qualitate alterius qualitas ostenditur.

Quanquam dissimilis] Nam qui pecuniam (ait O-
 rator ibidem) dissolvit, statim non habet id, quod red-
 dit: qui autem debet, is retinet alienum: gratiā au-
tem & qui refert habet, & qui habet, refert. Sic saepius
 dissimilitudinis ratio ab autoribus declaratur.

O domus] Versus est Ennii apud Ciceronem 1. Off.
 Odiosum est enim, cùm dicitur á prætereuntibus: O
 domus antiqua, &c. Non enim domo dominus, sed do-
 mino domus honestari debet.

Hs omnes] Galli, Aquitani, Celtæ, Belgæ.

Also Gulru] Rulli insolentiam & spiritum his dissimili-
 bus exprimit

Non est philosophia] Dissimilitudinis rationem vi-
 de apud eundem.

At non ille] Vox est Priami Pyrrho exprobrantis
 cædem Polytis filii, quod Achilles non talis in ipsum
 Priamum fuisse, sed miseratus supplicem corpus He-
 toris reddidisset.

Non eadem] Oratio est Horatii postulantis vaca-
 tionem.

Sic annulus] Negatio hinc est similitudinis: & addi-
 tur simile, tanquam ipse tu.

Certus dies] Queritur orator, deliberari tardius de
 bello adversus Antonium, frustraq; Calend Januarias
 expectari. Et dissimilia hinc constituuntur: *Certus dies*
 sacrificii & consilii.

Brutus] De Bruto est apud Livium lib. 2. de Manti lib. 8.

Soles occidere] Sol & vita dissimiliter comparatur, quod ille sepius abeat & redeat ad nos, hec nobis semel erecta nunquam redeat: quod carmen impium & Epicuro dignum. Protasis est in ~~prirao~~ versu: Apodus in reliquis duobus. Et termini hic quatuor inveniuntur: Sol, occasus, vita, mors.

CAP. 23. DE CONJUGATIS.

Coniuga: Hactenus prima argumenta sunt exposta, sequuntur orta de primis, que perinde sunt ad id quod arguunt, sicut prima, unde originatur: ut conjugata & notatio: distributio & definitio. Conjugata sunt nomina ab eodem principio varie deducta, ut justitia, justus, iustitia. In conjugatis symbolum est co-sentaneorum argumentorum. Propertius lib. 2.

Libertas quoniam nullijam restat amanti,

Nullus liber erit, si quis amare velit.

Hic libertas caussa est, cur sis liber. Cic. de Nat. Deorum, cum de Dionysio Tyrannolo: quitur: jam mensas argenteas de omnibus delubris jussit auferri, in quibus quod mortis veteris Græciæ inscriptum esset, Bonorum Deorum, ut eorum bonitate velle se dicebat. Dii boni sunt: eorum igitur bonitate et utendum. Hic ex effectis ad caussas est dispositum. Terentius:

Homosum, humani a me nihil alienum patet.

Ex subjecto est ad adjunctum. Contra Phil. 2. Non tractabo ut Consulem, ne ille quidem

quidem me ut Consularem. In Pison. Cūm & esset omnis illa cauſſa consulatis & senatoria, “ auxilio mihi opus fuerat & Consulis & Se- “ natus.

Perinde ſunt] Aequē rēm arguunt, atque prima, a quibus oriuntur.

Conjugata] Conjugata a Dialecticis dicuntur per metaphoram ſumptam a bobus ſub eodem jugo ſimul devinctis: eaque ſunt ſub eodē themate poſita, ut ſub verbo ſapere, ſapiens, ſapienter, ſapientia. Quanquam iſum etiam thema conjugatum eſſe dicitur iis quae ab eo deducuntur: ut compaſcere & cōpaſcūs, ſed im- proprié, quemadmodum a Grammaticis in flexione nominis nominativus improprié dicitur caſus. Conju- gata autem Aristoteli 3. cap. 2. Top. dicuntur σύστατα, & Adverbia e nominib[us] nata vocat πρώτες, id eft, caſus: ſed poſtea in aliis locis diſcriben illud ſuſtulit.

Symbolum] Id eft, conjugata oſtendunt ſuam origi- nem ex argumentis conſentaneis. Nam quotiescun- que res conjugatis explicantur, arguuntur e cauſis ef- fecta, & contrā: aut e ſubjectis adjuncta, & contrā. A- dia tamen hīc eft inventionis via, quām illic. Cauſæ e- nim & effecta, ſubjecta & adjuncta, illic ſubtiliter & per ſe explicantur: hīc comprehenduntur: id quod & in ſequentiibus argumentorum ortorum geneti- bus intellige.

Ex effectis] Bonitas cauſa eft, cur bōni ſint dii.

Homo ſum] Homo ſubjectum eft humanitatis: Ver- ba ſunt Chremetis in Heaut. Homo ſum, id eft, errare poſſum.

Ur consulem] Consul adjunctum eft, Consularis, id eft Consulatu perfunctus, ſubjectum.

Cauſa consularis] Conjugata hīc ſunt: consul & consularis, Senatus & Senatoria.

CAP. 24. DE NOTATIONE. *Ariſtot.* *ouſu Bodor*
Notatio eft nominis interpretatio: nomi- x nota.

na siquidem sunt notæ rerum: nomina umque
vel derivatorum, vel compositorum, si ver
notatione fiant, ratio reddi potest ex aliquo
argumento primo: ut homo ab humo. Ovid.

6. Fast.

Stat viterra sua, vi stando Vesta vocata.
Ex causa est notatio.

At focus a flāmis & quōd foret omnia diss.
Ex effectis est notatio.

» Item 4. Ver. O Verrea præclara! Quó enim
» accessisti, quó non attuleris tecum istū diem?
» Etenim quam tu domum, quam urbem adi-
» isti, quod fanum denique, quod non ever-
» sum atque extersum reliqueris? Quare appel-
» lentur sané ista Verrea, quæ non ex nomine,
» sed ex moribus naturaque tua constitutas.
» se videantur. Ex effectis item est notatio. O-
vid. I. Fast.

*Prima dies tibi Carna datur, dea cardini
hac est,*

Nomine clausa aperit, claudit aperta sum.

Hic est notatio ē subiecto cardine, circa
quem numen deæ exercetur. At ex adjunctis
notatio est Bambalionis 2. Philip. quia balbus
& stupidus: hinc igitur cavillatio in Antoniu-
» generum: Tuæ conjugis, bonæ fœminæ, loci-
» pletis quidem certe, Bambalio quidam pater,
» homo nullo numero, nihil illo contemptus
» qui propter hæsitantiam linguæ stuporem
» que cordis cognomen ex contumelia trax-
tit. Ex adjunctis est notatio. E diss. ntaneis an-
tem

tem sunt illa apud Quintilianum lib. I. cap. 6. Lucas, quia umbra opacus, parum luceat: & ludus, quia sit lōgissimé á lusu: & Dis, quia minime dives. Potest etiam ē comparatis esse notatio: ut Pyropus, quodignis flammam immitetur. Est verō ut notacioni ad suum nomen, sic nomini ad notationem sua affectio: ut Animi plenus, ergo animosus: & contrá, Animosus, ergo animi plenus.

Notatio] Græci (ait Cicero in Top.) Etymologiam vocarunt, id est, verbum ex verbo veriloquium: Nos autem novitatem verbī non satis apti fugientes, gēnus hoc Notationem appellamus: quia sunt verba rerum notæ. Itaque hoc idem Aristoteles σύμβολον appellat, quod Latinē est nota. Notatio verō aliter confideratur á Grammaticis, quám á Logicis: ab illis, ut acciden- tia nominum doceantur: ab his verō, ut ex nominum origine atque deductione res arguantur, & explicen- tur. Notatio ab Aristot. appellatur λόγος ὀνοματώδης, λόγος ὀνόματος, τόπος ἀπὸ τῆς ὀνόματος, definitio nominis, definitio nominis, locus á nomine.

Stat 61] E forma Notatio est. Vesta duplex fuit, altera terræ, altera ignis dea. Ovidius hīc de terra intelligit. Vi sua stare videtur formam aliquam terræ notare.

O Verrea] Verrem á verrendo denominari ait Cicero, quia nullum fanum non eversum atque tersum reliquerit.

Non ex nomine] Verres enim porcū est non castratus.

Carna] Ovidius Carnam á cardine derivat, & ex effectis, quia clausa aperiat, & aperta claudat.

Bambalio] Qui socer erat Antonii, & Bambalio nominatus fuerat, ex adjunctis, quia stupidus & balbus esset.

Lucus] Per Antiphrasin, ut Grammatici appellant, cùm res ex contrario nominatur.

Pyropus] Sic Ovidius suprà in caussis interpretatus est: Clara micante auro flamasque imitante Pyropo. Pyropus autem est genus carbunculi, ut quibusdam placet.

C A P. 25. D E D I S T R I B U T I O N E.

Reliquum est ex ortis aliunde argumentis argumentum distributionis & definitionis: in qua utraque affectio reciprocationis est, illuc partium omnium cum toto, hic definitionis cum definito. Distributio est cùm totum in partes distribuitur. Totum est, quod continet partes. Pars est, quae continetur a toto. Atque ut distinctio totius in partes, distributio; sic collectio partium ad cōstituendum totum, inductio dicitur.

Distributio sumitur ex argumentis toti quidem consentaneis, inter se autem dissentaneis. Itaque tanto accuratior erit, quanto partium & cum toto consentio, & inter se dissensio major fuerit.

Reciprocationis] Reciprocatio est arguendi vicissitudo, vulgó dicitur conversio: ut si dicam, Dialecticae partes sunt due, Inventio & Judicium: & Inventio & Judicium sunt partes Dialecticæ. Hæc reciprocatio & in aliis interdum argumentis est, sed in Distributione & Definitione perpetua est.

Inductio] Alii efficiunt Inductionem syllogismi seu argumentationis speciem: Sed cùm in argumentatione spectetur dispositio argumenti cum questionis partibus, Inductio, quæ argumentum nudum est, argumentationis species esse nequit. Sic enim tota

gumen-

gumentationis species esse possent, quot sunt argumentorum genera.

Tanto accurasor] Omnis igitur Distributio duo tantum membra habebit, ubicunque id fieri poterit (quæ Platoni dichotomia dicitur) quia inter duo summa est contrarietas.

CAP. 26. DE DISTRIBUTIO-
NE EX CAUSSIS.

Distributio prima est ex absolute consen-
taneis, cauassis nempe & effectis. Distributio
ex cauassis est, quando partes sunt cauas to-
tius. Hic distributio integri in sua membra
præcipue laudatur. Integrum est totum, cui
partes sunt essentiales: membrum est pars in-
tegri. Sic Grammatica in etymologiam & syn-
taxim, Rhetorica in elocutionem & actio-
nem, Dialectica in inventionem & judicium
dividitur. Ab his enim partibus artes illæ con-
stituuntur. Hæc distributio principalis est,
cum rei longioris explicatio suscipitur. I.
Georg.

*Quid faciat latas segetes, quo fidere terram
Vertere Macenas, ulmisq; adjungere vites
Conveniat: qua cura boum, quis cultus ha-
bendo*

*Sit pecori, atq; apibus quanta experientia
parcis,*

Hinc canere incipiam.---

Cic. pro Mur. Intelligo (judices) tres to-
tius accusationis partes fuisse: & earum unam in
reprehensione vita, alteram in contentio-

» ne dignitatis, tertiam in criminibus ambitus
 » esse versatam. Quinetiam aliter tractatur hoc
argumentigenus, vel a partibus ad totum, vel
 a toto ad partes. Catull.

*Quintia formosa est multis : mihi candida,
 longa,*

*Recta est: hæc ego sic singula confiteor.
 Totum illud, formosa, nego: nam nulla ve-
 nustas,*

*Nulla in tam magno est corpore mica salis.
 Lesbia formosa est: quæcum pulcherrima-
 ta est,*

*Tum omnibus una omnes surripuit Ve-
 neres.*

*Caussa totius] E singulis igitur caussarum generi-
 bus Distributio esse potest.*

*Integris in sua membra] Nam membra singula ma-
 teriam continent (& sic c. 5. phys. 3. dicitur pars materia
 totius) membra vero conjuncta continent materiam
 & formam integrum.*

*Integrum] Videntur idem esse totum & integrum,
 item pars & membrum: sed totum generalius est in-
 gro, quemadmodum & pars membro generaliore, ut
 ex definitionibus apparet.*

Essentiales] Cui partes essentiam constituant.

*Quid faciat] Distributione quadripartita Vergi-
 lius operis Georgici summam & argumentum com-
 plectitur.*

Quo sidere terram] Argumentum libri primi.

Ulmis adjungere] Argumentum secundi libri,

Quæ cura] Argumentum libri tertii.

Atque apibus] Argumentum libri quarti.

*Pro Murena] Cicero in hanc partitionem con-
 clusit omnina, quæ Murena objiciebantur a Sulpicio
 Catone.*

Ambitus] Est aucupatio gratiæ & vitiosa emerenda famæ cupiditas, ait Talæus.

Apartibus ad] Id est, quando ex partibus arguimus totum, vel ex toto partes.

Quintia] Quintiam esse formosam quidam ex partibus formæ seu pulchritudinis concludebant, quia esset candida, longa, recta. At inductionem illam Cattullus negat, quia pars una formæ desit, nempe *ve* nustas.

CAP. 27. DE DISTRIBUTIONE EX EFFECTIS, ubi de genere & specie.

Distributio ex effectis est, quando partes sunt effecta: ut in navi nauta aliu malos scan-
dunt, alii per foros cursitant, alii sentinam ex-
hauriunt, governator autem clavum tenet in
puppi. Distributio generis in species hic ex-
cellit. Genus est totum partibus esse^{ntiale}: Species est pars generis. Sic animal genus ho-
minis & bestiæ dicimus. Animal enim est totum, cuius essentia, nempe corporea, ani-
mata, sentiens, ad bestiam & hominem com-
muniter attinet. Sic dicimus hominem &
bestiæ species animalis, quia partes sunt ani-
mali subiectæ, quæ animalis essentiam com-
munem habent. Sic dicimus hominem, ge-
nus hominum singulorum, & leonem, singu-
lorum leonum: contra vero singulos homines,
species hominis, singulos leones, leonis. Genus
est generalissimum aut subalternum. Species sub-
alternæ aut specialissima: Genus generalissi-

Cicero in 2 libro de Senectute
4.

gen. genera
Spec. Specia.

mum, cuius nullum est genus, ut in Logica inventione, Argumentum est genus generis, lissimum artificialium & inartificialium.

Subalternum genus, ut subalterna item

species, quod species hujus, illius autem gen-

nus est: ut causa, species est argumenti ablo-

slitae consentanei, genus materiae & formae.

Species specialissima, quae est individua in spe-

cies alias, ut materia & forma singulares. Ge-

nus vero & species notae sunt causarum & ef-

fectorum: ut in animali est essentia corporea,

quae materia est ad species communiter atti-

nens: tum facultas vitae & sensus, quae forma

item communiter ad species spectat. Quare

genus continet causas, quae communiter ad

ipsius species attinent: contra itaque etiam

species effecta generis sui continent. Hinc u-

niversale est insigne ac prestable, quia causam

declarat. Distributio generis in species

valde quidem excellit, sed difficilis est & ran-

inventu. Attamen illustrationis & exempli

gratia affereimus, quod poterimus. Ovid. Metam. dividit animal in quinque species,

stellas, aves, bestias, pisces, homines: stellis &

animam tribuit, ut etiam philosophi tribuerent.

Neu regio foret illa suis animalibus orba,

Astra tenent cœlestè solum formæq; decorum.

Cesserunt nitidis habitande piscibus undæ

Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Sanctius his animal mentisq; capacius alte-

Deerat adhuc, & quod dominari in cœlo

posset,

Nam

Natus homo est. ---

Sic Cicero i. Offic. Virtutem dividit in species quatuor, prudentiam, justitiam, fortitudinem, temperantiam. Sed omne quod honestum est, id quatuor partium oritur ex aliqua: aut enim in perspicientia veri solertiaque versatur, aut in societate hominum tuenda, tribuendoque suum unicuique, & rerum contractarum fide, aut in animi excelsi atque invicti magnitudine ac robore, aut in omnibus quæ fiunt, quæque dicuntur, ordine & modo, in quo inest modestia & temperantia. Distributio generis in formas specierum eadem est, quia formæ cum genere constituunt suas species: ut animalium aliud loquens, aliud mutum. Genus & species non solum tractantur hac simplici divisionis formula, sed etiam separatim alterum ex altero. Pro Archia, Ac ne quis a nobis hoc ita dici fortè miretur, quod alia quædam in hoc facultas sit ingenii, atque hæc dicendi ratio aut disciplina: nec nos qui dæm huic cuncti studio penitus unquam dediti fuimus. Etenim omnes artes, quæ ad humanitatem pertinēt, habent quoddam commune vinculum, & quasi cognatione quadam inter se continentur. Ars est genus: poëtica & eloquentia sunt species. Contrâ genus tractatur per species, ut 4. de Trist.

*Materiamq; tuis tristem virtutibus implexa
Ardua per præcepis gloria vadit iter.*

["] ~~Ex genere~~
["] ~~Species. &~~
["] ~~Contrâ.~~

"

"

"

"

"

"

"

"

*Hectora quis nosset, felix si Troja fuisset
Publica virtutis per mala facta via est.
Arstua Tiphy jacet, si non sit in aquore flu-
etus:*

*Si valeant homines, arstua, Phœbe, jaceat
Que latet, inque bonis cessat non cognita
rebus,*

Apparet virtus, arguiturq; malis.

Exempla igitur specialia suo generi ac-
commodata sunt hujus loci. 7. ad Atticum.
" urbem tu relinquis? ergo idem si Galli veni-
" rent? Non est (inquit) in parietibus Respubl.
" at in artis & focis: fecit idem Themistocles: flu-
" ctum enim totius barbariæ ferre urbs una
" non poterat. At idem Pericles non fecit, an-
" num ferè post quinquagesimum, cùm præ-
" ter mœnia nil teneret: nostri olim urbe reli-
" quâ capta, arcem tamen retinuerunt.

*U: in nava in aucta] Exemplum Ciceronis est in libro
de Senectute,*

*Generis in species] Quia species sunt effecta suige-
neris, & quotiescunque genus explicatur à speciebus
caussa arguitur ex effectis: quoties contrâ species ar-
guitur è genere, effectus arguitur è caussis.*

*To: um partibus essentiale] Id est suis speciebus &
partibus essentiam tribuit. Quanquam in specie plus
insit quâm in genere: singulæ enim species suas ha-
bent formas, quibus distinguantur. Genus verò non
solum sèpsum à nobis ignoratur, sed etiam verum quâ
nomen desideratur. Itaque species bis binæ interdum
pro duobus generibus in divisionibus ponuntur, ut si-
pius hactenus à Petro Ramo, & ab ipso Aristoteles
ctum est.*

Differentia verò inter integrum & genus, item in-

ter membrum & speciem. Nam integrum sumit essentiam e membris: Genus essentiam suā specieb. tribuit. Membra constituunt Integrum: species constituuntur a genere. Itaq; definitio generis convenit speciei: Definitio autem integri non convenit membro: Relatio- que integri & membrorum contraria est relationi ge-
neris & specierum.

Hominum singulorum] Vulgo appellantur Indi-
vidua.

Species hujus] Species respectu superioris, genus re-
spectu inferioris. Hæc relatio & in aliis argumento-
rum generibus esse potest: ut homo respectu Dei est
effectus, & caussa efficiens multorum operum: urbs
est subjectum incolarum, & adjunctum terræ. Sed de-
sunt vocabula, quibus istam relationem efferamus, ut
αὐτοὶ αὐτῶν τατοί, αὐτατοὶ αὐτατωτατοί, caussa (ut ita
dicam) caussalissima, caussatum caussatissimum.

Universale] Aristoteli 24. cap. 1. post. τὸ δὲ καθ' ὅλη
τίμον, ὅτι δηλοῖ τὸ αὐτοῖ: universale seu generale est
honorabile, quia declarat caussam. Et lib. i. de partibus
animalium cap. 4. universalia definit τὰ πλέον ὑπάρ-
χεται, quæ pluribus insunt.

Difficilis] Quia formæ, quæ species distinguunt, &
dichotomiam constituunt, cognitu & inventu diffici-
les sunt, ut supradictum.

In perspicientia] Prudentiam intelligit.

In societate] Justitiam intelligit.

In animis] Fortitudinem intelligit.

Quæ fiunt] Temperantiam intelligit.

Alterum ex altero] Id est, interdum ex generis spe-
cies aut contra ā speciebus genus arguimus & decla-
ramus.

Ac ne quis] Omnes artes (ait Cicero) habent quod-
dam commune vinculum: ergo & eloquentia & poëti-
ca vinculum commune habent: E genere igitur spe-
cies arguit.

Materiam] Generalis quæstio est Ovidii: gloriā
& virtutē rebus adverbis illustrari, quam appro-

bat tribus exemplis specialibus: Hectoris in re militiæ, Tiphyos in arte nautica, & Apollinis in medicina. E speciebus igitur genus arguit & concludit.

Exempla specialia] Quando illustrandi cauillaginibus res speciales seu personæ singulares subiiciuntur. Magna verò exemplorum utilitas est & usus frequentissimus. *Exempla enim omnium artium principia fuerunt: exempla homines facillimè in sententiam nostram deducunt, quia (ut Plato in Theæteto ait) ὄμποι τὰ λόγια, quasi sponsores & prædes disputationum sunt. Sic Cic. lib. 2. Academ. quæst. differit, non esse singulis rebus proprias quasdam notas quibus cognoscantur: Ab exemplo rerum specialium, Quia pilus a polo non internoscatur, neque granum a grano. Ceterum de exemplis benè monet Aristoteles 8.lib. Top. cap. 2. ne sint Chœrilea, id est inepta, sed Homericæ, est ad illustrandum accommodata.*

Urbem] Argumenta Ciceronis sunt ab exemplis adversus Pompejum, qui Cæsaris adventu Romanis quærit & in Græciam confugit.

Sæ Galli] Primum exemplum Ciceronis, Romanæ urbem non deseruerunt Gallorum adventu.

Non est inquit] Fingitur Pompejus cauissam suam tueri exemplo Themistoclis, qui adventu Xerxis Athenas deseruisset.

At idem Pericles] Tullius rursus exempla duoponit: primum Periclis, qui Athenas non reliquit; alterum Romanorum, qui capta a Gallis urbe & incensa arcem Capitolinam retinuerunt.

CAP. 28. DE DISTRIBUTIONE é subjectis.

Reliqua distributio est quodammodo consentaneorum, ut subjectorum & adjunctorum. *Distributio é subjectis est, cùm partes sunt subjecta, ut apud Catullum:*

Ubi

Virginitas non tota tua est: ex parte parentum est:

Tertia pars matri data, pars data tercia patri:

Tertia sola tua est: noli pugnare duobus,

Quis genero sua iura simul cum dote dederunt.

Sic Cic. 5. Tusc. Sint enim tria genera bonorum, ut jam à laqueis Stoicorum, quibus usum me pluribus quam soleo, intelligo, recedamus. Sint sané illa genera bonorum, dum corporis & externa jaceant humi, & tantummodo quia sumenda sunt, appellantur bona. Alia autem divina illa longe latèque se pandant, cœlumque contingant, ut ea qui ad eptus sit, cur eum beatum modo & non beatissimum dixerim?

Quodammodo dissentaneorum] Impropriæ subjecta & adjuncta partes appellantur, quia subjectum ab adjunctis potest separari saltem cogitatione: Totum vero à partibus nequæ cogitatione, nequæ re ipsa. Nihil enim esset reliquum futurum.

Virginitas] Hic subjecta tanquam partes virginitatis constituuntur: primum pater & mater ad quos attinet, deinde virgo ipsa, in qua inest.

Sint tria] Tria fiunt bonorum genera, è tribus subiectorum generibus, animo, corpore & fortuna.

CAP. 29. DE DISTRIBUTIONE ex adjunctis.

Distributio ex adjunctis est, quando partes sunt adjunctæ ut hominum alii sani, alii ægri, alii divites, alii pauperes. Sic Virg. 1. Georg. mundum dividit in quinque partes, medium

torridam, duas extremas frigidas, & reliquas
duas temperatas:

*Quinq^z tenent calum Zona, quarum un^a
corusco*

*Semper Sole rubens, & torrida semper ab
igni:*

*Quam circum extrema dextra lavaq^z tra-
huntur*

*Carulea glacie concreta, atq^z imbribus atria
Has inter mediamq^z dua mortalibus egris
Munere concessa divum---*

Cæsar i. belli Gal. Gallia est omnis divisa
in partes tres, quarum unam incolunt Belgi,
aliam Aquitani, tertiam qui ipsorum lingua
Celtæ, nostra Galli appellantur.

Quinque] Ex cœli distributione hic terræ distribu-
tio, quæ cœlo responderet, intelligenda est. Nam tem-
proprié dicitur torrida, frigida, & temperata.

Dextra lavaq^z] Frigida arctica & antarctica in-
temperatae.

Dua] Intelligit temperatas, quæ sitæ sunt inter
arcticam & antarcticam, & separantur media plaga
torrida.

CAP. 30. DE DEFINITIONE.

Definitio est, cum explicatur quid res sit,
eaque vicissim definito argui potest. Defini-
tio est perfecta aut imperfecta: Illa, propriæ
definitio: hæc, descriptio dicitur. Definitio
perfecta est definitio constans e solis cauissi-
mentibus: quales cauissimæ ge-
nere & forma comprehenduntur. Atq^z hoc
modo definitur homo, animal rationale:

Nempe

Nempe genere (animal) intelligimus (ut dictum est) essentiam corpoream plenam vitæ & sensus, quæ materies hominis est, & pars formæ: cum qua si addas (rationale) totam formam hominis comprehendes, vitæ, sensus, rationis facultate. Itaq; perfecta definitio nihil aliud est quám universale symbolum causarum essentiam rei & naturam constituentium. Tales definitiones sunt artium: Grammatica est ars bené loquendi: Rhetorica bené dicendi: Dialectica bené differendi: Arithmetica bené numerandi: Geometria bené metiendi.

Definitio] Definitum à Dialecticis dicitur res quæ definitur. Intelligit autem reciprocationem illam de qua suprà: ut homo est animal ratione præditum, & animal ratione præditum est homo. Magnus est argumenti huius usus, magnaque utilitas, unde Aristoteles omnes scientias per definitionem comparari affirmat. Sed quemadmodū omnia difficultia quæ pulchra, ita & definire est difficile, & periti artificis facultas. Causa, si requiras, in promptu est. Nam cùm forma quæ definitionis princeps pars est, inventu (ut jā in aliquoties dū est) difficilis sit, res definitu difficiles esse necesse est.

Pars forma] Observabis materiam partē aliquam esse formæ. Non solum igitur anima rationalis forma est hominis, verum etiam illa animæ cum corpore, quod materia est, conjunctio.

Grammatica] Ars genus seu materia est in his definitionibus, reliqua verba formam & formæ finem conjunctum continent. Inventæ enim illæ artes sunt, ut bené loquamur, bené dicamus, differamus, numeremus, metiamur.

CAP. 31. DE DESCRIPTIONE.

Descriptio est definitio ex aliis etiam ar-

gumentis rem definiens: ut, Homo est animal mortale, capax disciplinæ. ~~Hic sum alius~~
qua causa misericordia communis itemque propria circumstantia. Atque hæc succincta brevitas non est in hac specie perpetua, sed saepe illustriorem & magnificentiorem explicationem desiderat. Sic gloria describitur in Milioniana: Sed tamen ex omnibus præmiis virututis si esset habenda ratio præmiorum, amplissimum esse præmium, gloriam: hanc unam quæ brevitatem vitæ posteritatis memoria consolaretur, quæ efficeret ut absentes adflebas, mortui viveremus: hanc denique esse, cuius gradibus etiam homines in cœlum videantur ascendere. Sic 4. Æneid. fama describitur,

*Exempló Libyæ magnas it fama per urbes,
 Famam alium, quo non aliud velocius ullum.
 Mobilitate viget, viresq; acquirit eundo:
 Parva metu primō, mox sese attollit in auru,
 Ingrediturq; solo, & caput inter nubila condit.*

*Illam terra parens ira irritata Deorum
 Extremam, ut perhibent, Cœo Enceladoq; sororem*

Progenuit, pedibus celerem, & perniciabilis:

*Monstrum horrendum, ingens, cui quot sunt
 corpore pluma,*

Tot vigiles oculi subter (mirabile dictu)

Tot lingue, totidē ora sonant, tot subrigit aures

Noctu

*Nocte volat celi medio, terraq; per umbram
Stridens, nec dulci declinat lumina somno:
Luce sedet custos, aut summi culmine tecti,
Turribus aut altis, & magnas territat urbes:
Tam ficti praviq; tenax, quam nuntia veri.*

Tales sunt descriptions plantarum, animalium in Physicis: item fluminum, montium, urbium in Geographis & historicis.

Ex aliis] Non tantum ex argumentis essentiam rei declarantibus.

Homo est] Aristoteles I. cap. 5. Top. Ὥον οὐτὸν εἴτε οὐ
~~τον αὐτονόμον~~ Animal genus est, & adduntur adjuncta duo, alterum commune (mortale) alterum proprium (capax disciplinæ.)

Sed tamen] Descriptio gloriae ex minoribus, nullum virtutis præmium tantum est, quantum est gloria, item ex effectis & causa adjuvante.

Fama malum] Describitur fama ex genere malū, ex minoribus, quod nullum tantæ sit velocitatis, item ex adjunctis, effectis, ex efficiente causa, ex partibus & ex paribus.

CAP. 32. DE TESTIMONIO divino.

Exposito artificiali argumento, sequitur inartificiale. Argumentum inartificiale est, quod non sua natura, sed assumpta artificialis alicujus argumenti vi arguit. Itaque cum exquisita rerum veritas subtilius exquiritur, per exiguum vim probationis habet: In civilibus autem & humanis rebus plerunque hoc argumentum præcipuam fidem e moribus arguentis efficit, si prudentia, virtus & bene-

Testimoniis: volentia adfuerint. Id uno nomine testimoniū
dicitur: estque divinū vel humanū.
 In divinis testimoniis numerantur non so-
 lūm Deorum oracula, sed etiam responsa-
 tum & fatidicorum: quæ omnia 3. Catilin. ad.
 Epta. » hibentur. Nam ut illa omittam (ait Orator)
 » visas nocturno tempore ab occidente faces,
 » ardore inque cœli, ut fulminum jactus, utte-
 » ræ motus, cæteraque, quæ ita multa nobis
 » Consulibus facta sunt, ut hæc quæ nunc sunt,
 » canere dii immortales viderentur. Deinde
 » paulo póst, Quo quidem tempore, cùm ar-
 » spices ex tota Hetruria convenissent, cædes
 » atque incendia, & legum interitum, & bel-
 » lum civile ac domesticum, & totius urbis ac
 » imperii occasum appropinquare dixerunt,
 » nisi Di immortales omni ratione placati, suo
 » numine propé fata illa flexissent. Tandem
 cùm dixisset ut ex aruspicum responsis ludi
 facti & Jovis signum majus factum conver-
 sumque ad orientem, tum ait, Illud vero,
 nonne ita præsens est, ut nutu Jovis optimi
 maximi factum esse videatur? ut cùm ho-
 dierno mane per forum meo jussu & con-
 jurati & eorum indices in ædem Concordiæ
 ducerentur, eo ipso tempore signum statue-
 tur, quo collocato atque ad vos senatum,
 que converso, omnia & Senatus & vos (qua-
 erant contra salutem omnium cogitata) il-
 lustrata & patefacta vidistis. Brevius est illud
 Tibulli,

Quid

Quod si vera canunt sacris oracula templis,

Hac illi nostro nomine dicta refer:

Hoc tibi conjugium promittit Delius ipse

Felix, ac alium define velle virum.

Expositio] Hactenus de argumentis artificialibus novem, sequitur adhuc unum inartificiale, quod ex aliquis personæ divinæ vel humanæ affirmatione aut negatione rem propositam arguit.

Perexiguam] Itaque Græci hoc argumentum ~~aterror~~ appellant, id est artis expers, vel inartificiale, & gravissime inquit Cicero libro 1. de Natura Deorum: Non tam autoritas in disputando, quam rationis momenta querenda sunt. Quinetiam plerunque obest iis, qui discere volunt, autoritas eorum, qui se docere profitentur. desinunt enim suum adhibere judicium. id habent ratum, quod ab eo, quem probant, judicatum vident. Nec verò probare soleo id quod de Pythagoreis accepiimus, quos ferunt, si quid affirmarent in disputando, cum ex iis quereretur, quare ita esset, respondere solitos. Ipse dixit. Ipse autem erat Pythagoras. Tantum opinio prejudicata poterat, ut etiam sine ratione valeret autoritas. *Hec Cicero.*

In divinis] Christianæ professionis hominibus testimonia divina sola sunt sacræ literæ, quibus propter autoritatem Dei simpliciter fides adhibetur.

Nam ut illa omittam] Tria hic divinorum testimoniorum genera exponuntur.

Visus nocturno] Primum est de meteoris ostentis.

Cum Aruspices] Secundum est de Aruspicum responsis.

Illud verò] Tertium est de Jovis simulachro eodam collocato, quo conjurati sunt comprehensi.

Quod si vera] Tibullus suum insomnium, quod de Neera somniaverat, declarat ē testimonio Apollinis: quod Apollo optatum ei conjugium promisit, mandaritque, ut amicæ hoc oraculum annuntiatur.

C A P. 33. DE TESTIMONIO HU-
mano legis & sententia.

Commune. Testimonium humanum est commune aut proprium: commune, ut lex & illustris sententia: legis autem & non scriptae & scriptae testimonium est pro Milone. Est enim (Judices) non scripta, sed nata lex: quam non didicimus, accepimus, legimus: verum ex natura ipsa arripuimus, hausimus, expressimus ad quam non docti, sed facti, non instituti, sed imbuti sumus: ut si vita nostra in aliquas infidias, si in vim, in tela, aut latronum aut inimicorum incidisset, omnis honesta ratio esset expedienda salutis. Et ibidem, Quod si duodecim tabulae nocturnum furem quoquo modo, diurnum autem si se telo defenderit, interfici impunè voluerunt, quis est, qui quo modo quis imperfectus sit, puniendum putet, cùm videat aliquando gladium nobis ad occidendum hominem, ab ipsis porrigitibus? Sententiae illustris sunt Proverbia: ut, Pares cum paribus facillime congregantur. Spartam nactus es, hanc exorna. Sunt item dicta sapientum, Nosce te ipsum. Ne quid nimis. Sponde, præsto est detrimentum. *Prop. Iest.* Primum testimonium est, ut Platonis illud, i. ad Quintum Fratrem: Atque ille quidem principis ingenii & doctrinæ Plato, tum denique fore beatas Res publicas putavit, si aut docti & sapientes homines eas regere cœpissent, aut qui regerent, omne suum studium in doctrina

eterna ac sapientia collocassent. Talia sunt in
Poëtis: 6. Aeneid.

Discite justitiam, moniti: Et ne temnire diuos.

Sic Homericō illo versū:

Αἴας δὲ ὁν Σαλαμῖνος ἄγρῳ δυοκαΐδεκα ἵνας.

Ajax autem ex Salamine duxit duodecim
naves.

Megarenses victi sunt ab Atheniensibus. Vivorum testimonia sunt, non tantum cūm
quæritur de fundo aut cæde & ejusmodi ne-
gotio aliquo, sed etiam obligationis, confes-
sionis, iuramenti, jurandi testimonia sunt. Obliga-
tionis exemplum est 5. Philip. Audebo etiam
obligare fidem meam (P. C.) vobis populo-
que Romano, quod profecto, cūm me nulla
vis cogeret, facere non auderem, pertimesce-
remque in re maximē periculosa opinionem
temeritatis: Promitto, recipio, spondeo (P. C.)
Cæsarem talem semper fore civem, qualis
hodie sit, qualemque eum maximē velle
& optare debemus. Pignus autem obligatio
quædam est, ut apud Virg. Ecl. 3.

Vis ergo inter nos quid possit interque, victi-
sim

Experiamur? ego hanc vitulam (ne fortis
recuses,

Bis venit ad mulieram, binos alit ubere fo-
tus)

Depono: tu dic mecum quo pignore certes.

Confessio est libera vel expressa tormentis,
quæ propriæ quæstio dicitur. Tale fuit ar-

gumentum contra Milonem, quod à Cicero
 rone deridetur. Age vero, quæ erat aut quæ
 lis quæstio? Heus, ubi Rustico? ubi Casca? Clo-
 dius insidias fecit Miloni? Fecit. Certa crux.
 Nullas fecit. Sperata libertas. Huc etiam re-
 ferri potest argumentum, quo utimur, cùm
affirmationis nostræ approbationem & ex-
 perientiam proposimus. 4. Verr. Ecquis Vol-
 catio, si sua sponte venisset, unam libellam
 dedisset? Veniat nunc, experiatur: te^{to} reci-
 piet nemo. Terent. Eunuch.

--- *Fac periculum in literis,*
Fac in palestra, fac in musicis, qua liberum
Scire aquum est adolescentem, solerter dabo.

3. Trist.

Quod magis ut liqueat, neve hoc ego fingere
 credar,

Ipse velim pœnas experiare meas.

Jurandum etiam testimonium est. quæ-
 le est. Aeneid.

*Per superos, & si qua fides tellure subima est,
 Invitus, regina, tuo de littore cessi.*

Reciprocatio hic obscurior est, ut quia-
 statum verum sit, testis sit etiam verax.

Commune] Quod personæ certæ, aut homini singu-
 lari non tribuitur, sed omnium commune est.

Est enim non scripta] Argumentatur à lege natu-
 rali: Permissum est lege naturæ defendendi sui
causæ latronem interimere: Nō igitur omnis cædes est nefaria.

Quod si] Argumentum est à lege scripta ad eandem
 quæstionem adhibitum, quod comparatione majoris
 illustratur.

Proprium testimonium] Quod tribuitur personæ singulari.

Platonis illud] s. de Repub.

Aias] Aristoteles 15. c. i. Rhet. Αἴσαῖοι οὐ μήρω μάρτυρι ἔχοντες τοις σαλαμῖνος.

Obligatio] Obligatio est juris vinculum, quo necessitate astringimur rei alicuius præstandæ aut solvendæ. Et sic testimonii species est Jureconsultis.

Obligatio.

Audebo etiam] Octavius adolescens optimus civis futurus est: Argumentum est ab obligatione seu testimonio Ciceronis, quia Cicero promittit, cum talem fore.

pignus.

Pignus] Pignus est res de qua inter creditorem, & debitorem covenit, ut sit pro debito obligata, teste Justiniano T. de actionibus, §. item Serviana: Res igitur illa testimonii loco est.

Vis ergo] Damætæ verba sunt ad Menalcam, qui pari argumento responderet:

-- *poenula ponam*

Fagina, calarum divini opus Alcimedonti.

Liberia] Quando nulla vi coacti aliquid cōfitemur.

Quæstio] Quæ confessio est consciæ quidem, sed coacti: ait Aristoteles 17. cap. ad Alexandrum.

Fuit argumentum] A quæstione, quod tamen Cicero propter contradictionem elevat.

Experiens iam] Experiens siquidem tanquam testimonium est, & approbatio rei, de qua agitur.

Fac periculum] Laudatur Chærea à Parimenone, & argumentum laudis ab experiens ducitur.

Ipse velim] Ovidius suorum malorum testem experientiam appellat.

Jusjurandum] Quod affirmatio religiosa est, ait Cicero 3. Offic.

Reciprocatio] Mutua illa inter testem & testatum affectio. Testatum verum est, & testis igitur verax & contraria: verax testis est, verum igitur testatum est.

Decem argumentorum genera audivimus: caus-

sam, effectum, subjectum, adjunctum, dissentaneas,
 comparata, nomen, distributionem, definitionem, &
 testimonium, quæ primam Logicæ partem consti-
 tuunt & absolvunt. Nullum enim unquam apud au-
 torem argumentum inveneris, quin ad unum decem
 istorum generum referre queas: nullum à te unquam
 excogitabitur, quin inde proficiscatur. Sed ut omnia
ac singula argumenta cognoscas, & à se invicem di-
 stinguas, rationes ac definitiones singulorum attendas
 necesse est: his enim, non rebus subjectis distinguun-
 tur. Si chomo efficitur ex suis caussis, & alia etiam effi-
 cit: subjectum est multorum adjunctorum, & adjun-
 ctum est etiam cuiusdam subjecti, ut terræ: pluribus
 opponi, & comparari omni modo potest. Hujus
 item hoc ipsum est nomen, & humanitatis atque hu-
 mani conjugatum: totum est suarum partium, & pars
 alicujus totius, ut mundi: genus Platonis & Ciceronis.
 Species etiam animalis: definitum & testatum, ut ipsum
 & definitio & testimonium. Imo idem argumen-
 tum in eadem questione ad varia genera
 referri potest, sed diverso
 respectu.

LIBRJ PRIMI FINIS.

PETRI

89

PETRI RAMI DIALECTICÆ LI- BER SECUNDVS, *de iudicio.*

CAP. I. QUID JUDICIUM.

AD HUC prima Dialecticæ artis pars fuit in Inventione: pars altera sequitur in iudicio. Judicium est secunda pars Logicæ de disponendis argumentis ad bene iudicandum. Certa enim dispositionis regula unumquodque iudicatur: unde hæc pars Logicæ, & iudicium & dispositio pro eodem dicitur.

Quemadmodum Invenio definita est pars Dialecticæ de inveniendis argumentis: sic iudicium definit pars Dialecticæ de disponendis argumentis. Sed additur finis dispositionis Logicæ ad bene iudicandum.

Et iudicium & dispositio | Dispositio hæc pars Logicæ dicitur ex efficientia, quia ex dispositione nascitur iudicium: in organo appellatur κρίσις, τάξις, ἀνάλυσις, θεσις, γένος. Quemadmodum vero duæ Grammaticæ partes sunt, Etymologia & Syntaxis, quarum altera de vocibus singulis, altera de conjunctis agit: ita duæ

sunt partes Dialecticæ, Inventio & Judicium, illa de
tionibus singulis, hæc de conjunctis tractat.

CAP. 2. DE AXIOMATIS AF-

*Conclusio digna clara & illustris ut necessaria habeantur
sunt etiam axiomatica vel dianoetica. Axioma est dispositio argumenticu-
la, per quam argumento, qua esse aliquid aut non esse ju-
dicatur. Latinè enuntiatum, enuntiatio, pro-
nuntiatum, pronuntiatio, effatum dicitur.
Axioma est affirmatum aut negatum: affir-
matum, quando vinculum ejus affirmatur:
negatum, quando negatur: Hinc nascitur axio-
matum contradic̄tio, quando idem axioma
affirmatur & negatur.*

*Judicium est] Distributio Judicii fit e speciebus Ju-
dicii.*

*Axioma] Sic appellatur a Cicerone multis in locis
vulgo dicitur præpositio.*

*Contradic̄tio] Contradic̄tio suprā in Inventione
fuit rationis simplicis, hīc verō est axiomatis: Græcis
dicitur ἀντίφασις, & omnium axiomatum generalis
affectionis est.*

Contradic̄tio verō est, ut P. Ramus ait, quando idem axioma affirmatur & negatur, seu quando quod conjuncte fuerat affirmatum, conjuncte negatur, negatioque toti enuntiationi præponitur, & altera pars contradictionis vera est, altera falsa: Si enim utraque vera est, contradic̄tio nequaquam esse potest. In contradictione itaque illud observandum est, de quo P. Ramus suprā in inventione monuit, ut oppositio sit ejusdem & unius, non modō nominis sed rei: & nominis non synonymi, sed ejusdem, & secundum idem, & adidem, & eodem modo, & in eodem tempore, id est

j. cap. 16.

(11)

(ut Aristoteles ait) ut res eadem numero affirmetur & negetur. Hoc quia vulgus dialecticorum non observavit, subcontrarias & subalternas oppositiones (ut appellant) inepte constituit.

Subcontraria appellantur ab illis,
Alquis homo ambulat,
Alquis homo non ambulat.

Hic contradic̄tio nulla est, quia simul vera esse possunt, nec propterea res eadem numero affirmatur & negatur. Nam quamvis idem vocabulum (homo) negetur & affirmetur (ut quidam huic errori patrocinantur) tamen vocabula sola contradictionem non efficiunt, verum etiam res vocabulis significatae.

Subalterna appellantur,
Omnis homo ambulat
Alquis homo ambulat.

Item:

Nullus homo ambulat.
Alquis homo non ambulat.

Hic nulla est contradic̄tio, quia in altero exemplo utrūque affirmatur, in altero utrunque negatur, & speciale generali opponitur, cūm tamen summa sit generis cum specie consensio. Similia sophismata sunt de contingentium, purorum & mistorum oppositione in Dialecticorum scholis: Item de aequipollentia propositionum & conversionibus, quæ ad bene differendum nihil valent, immo usu repudiantur. Tanta vero contradictionis vis est: ut ne Deus quidem dicatur utraque partem simul veram efficere. Efficere enim aut velle ut quicquam simul sit & non sit, aut simul tale sit & non tale sit, ideo non potest Deus, quia mentiri non potest. Mentiri vero non posse, non omnipotentiam Dei evertit aut tollit, sed contraria potius immutabilem ejus naturam & omnipotentiam confirmat. Nam Deus omnipotens est & dicitur, quia potest quæ vult, quæque; eius veritati ac justitiæ non repugnant.

C A P. 3. D E V E R O E T
f a l s o .

Axioma deinde est verum aut falsum: y
rum, quando pronuntiat utires est: falsum
contrā. Axioma verum est contingens aut
necessarium. Contingens quando sic verum
est, ut aliquando falsum esse possit: ut,

Audentes fortuna juvat.---

Fac enim id esse hodie verum, cras falsum
esse poterit: itaque veritatis hujus conting-
tis judicium, opinio dicitur: quā præterito-
rum & præsentium homini certa esse potest,
futurorum per naturam non admodum po-
test, quamvis Deo tempora omnia præsencia
sint. Itaque Martialis Priscū merito cavillatur:

*Sape rogare soles, qualis sim, Prisce, futurū,
Sifiam locuples, simq, repente potens.*

Quemquam posse putas mores narrare fu-
turos?

Dic mihi, sifias tu leo, qualis eris?

Necessarium, quando semper verum est,
nec falsum potest esse: & illud affirmatum ap-
pellatur x̄t̄ m̄n̄s, de omni. Impossibile con-
trā, quod de nullo unquam verum esse po-
test. Axiomata artium sic x̄t̄ m̄n̄s esse de-
bent, sed præterea homogena & catholi-
ca. Axioma homogeneum est, quando partes
sunt essentiales inter se: ut forma formato,
subjectum proprio adjuncto, genus speciei
id appellatur x̄t̄ ām̄ per se. Axioma catholi-
cum est, quando consequens tempet verum
est

Et de antecedente non solum omni & per se,
sed etiam reciprocé: ut homo est animal ra-
tionale: numerus est par vel impar: lupus est
natus ad ululandum. Id appellatur ~~καθολικόν~~
universaliter primum. Tres hæ sunt leges
documentorum artis proprietum: prima ~~καθολικόν~~
lex veritatis: secunda ~~καθολικόν~~ lex justi-
tiae: tertia ~~καθολικόν~~ lex sapientiae dicatur.
Atque ejusmodi axiomatum ita catholicorum
judicium verissima & prima scientia est.

Est contingens] Differentia axiomatis contingens & necessarii præmittitur, quia simplicium enuntiatur & compositorum communis est.

Quamvis Deo] Quicquid igitur Deus futurum esse prævidet aut prædictit, necessariò evenit, quoniam falli non potest ejus prævisio, utpote quæ omnia presentia intueatur. Sic & sacræ literæ loquuntur: necesse est ut veniant offendicula: item, Oportet impleri, quæ scripta sunt: quæ quia Deus prævidit & prædictit, tam necessarium est illa perfici, quam necessarium est, Deum esse summè bonum, justum, veracem, atq; potentem. Nec tamen propterea injustitiae aut tanquam peccati author Deus accusari potest, quia justissima ejus judicia & facta sunt: multo verò minus homo culpa vacat, qui suæ voluntate aliquid facit malè, quod Deus ex sua parte ad bonum finem convertit.

Seperare] Questio ridicula per questionem ridiculam solvitur: qualis illa fuit pastorum apud Vergiliū: Dic quibus in terris. —

Axiomata artium] Tres sunt leges, quas P. Ramus autoritate Aristotelis ad omnium artium & disciplinarum reformationem adhibuit, & in Logica, quæ omnium artium & rerum instrumētum est, descriptis. Quisquis igitur Philosophicę civitatis civis es, & artes liberales salvas & incolumes esse cupis, has leges colite & observato.

Prima lex est *καὶ πεντὸς*, id est, de omni. Hac in-
perat, ut quodlibet artis præceptum seu axioma nec-
fariō & generaliter de omnibus verum sit. Secus quid-
cuerit, eum lex prima falsitatis accusabit, quo criminē
majus in artium magistrum atque professorem fingi
aut dici nequit. Hæc P. Ramo dicitur lex veritatis.

Secunda lex præcipit, ut quodlibet artis axioma si-
~~καὶ αὐτὸς~~ per se & homogeneum, id est artis, in qua do-
cetur, proprium, & tanquam ejusdem corporis mem-
brum. Hanc legem quisquis neglexerit, artes mischebit
atque confundet, quo damno quidem majus literis,
earumq; studiosis afferri nequit. Appellatur P. Ramo
lex justitiae, quia suum cuiq; arti tribuit. Omnes enim
artes suis terminis distinctæ, usu verò conjunctæ esse
debent.

Tertia lex est *καὶ ὅλη πεντον*. hæc sancit, ut omnia
axiomata artium non solum necessariō vera & propria
fint, verū etiam universaliter prima, id est, si genera-
lia sint, generaliter doceantur, si specialia, specialiter. Si
itaq; speciale in genere docebūs, aut generale in specie,
tertia lex de inscientia, qua nihil doctori turpius, ac de
tautologia, qua nihil odiosius, te accusabit. Causa in
promptu est. Quod enim speciale est, non omni gene-
ri convenit: & si, quod generale est, specialiter doce-
atur, idem tibi sèp̄ius iterandum ac docendum fuit.
Hæc tertia lex à P. Ramo dicitur lex sapientiae. Sed quo-
niam lex hæc, ejusq; nomen difficultatis & obscuritatis
aliquid habere videntur, duobus vulgaribus Gramma-
ticorum exemplis eam declarabimus, nominis quer-
tionem investigabimus. Grammatici contra legem
tertiam committunt, dum in generalibus nominum
accidentibus, ponūt comparationem, quæ tamen spe-
cialis quorundam nominum adjectivorum affectio
est. contrā docent aliud nomen esse primum, aliud de-
rivatum, item esse aliud figuræ simplicis, aliud compo-
site: & sic, qd' generale est, specialiter docent idēq; illis
in Pronomine, Verbo, Adverbio, & in cæteris reperen-
dū, & tautologia cōmittenda. Quod si generaliter dixi-
seor,

sent, vox alia est primitiva, aut derivativa, item alia simplex, alia composita, legem $\alpha\theta' \delta\lambda\pi\omega\tau\sigma$ servassent. Sed cur lex sapientiae dicitur? Ex effectu. Tum enim vere aliiquid scire ac sapere dicimus, cum res scimus & cognoscimus ex primis, hoc est (ut Aristoteles interpretatur) ex iis, quibus nihil est superius, neque inferius, sed omnia sunt aequalia & reciproca. Sed enuntiatum catholicum cum res generales generaliter enunciat, specialiter ex primis enuntiat: veram igitur rerum scientiam docet, ac sapientes nos efficit. Exemplum esto: homo est animal rationale: in hoc axiome nihil est inferius, neque superius, sed omnia sunt prima seu paria & reciproca. Quicquid enim est homo, est animal rationale: & quicquid est animal rationale, est homo. Catholicum igitur est. Sic Dialectica est ars bené differendi: & quicquid est ars bené differendi, est Dialectica. Sola igitur definitiones, inquies, erunt catholicæ? Non solæ definitiones, verum etiam enunciata, in quibus partes de partito, forma de formato, & proprium adjunctum de proprio subjecto dicitur, sunt catholicæ. Hæ igitur de materia artium leges sunt: de forma artium & dispositione Methodus præcipiet.

CAP. 4. DE AXIOMATE

simplici.

Atque hæc de communibus axiomatis affectionibus, species sequuntur. Axioma est simplex aut compositum. Simplex est quod verbi vinculo continetur: Itaque affirmato *ignis ex igne* vel negato verbo affirmatur vel negatur: ut, *ignis urit*: Ignis est calidus: Ignis non est aqua: *urit ex subiecto* hic (ignis) est antecedens: urit, consequens. Atque hic prima est inventarum rerum dispositio, causæ cum effecto, ut in primo exemplo: subjectum adiuncto, ut in secundo

do: dissentanei cum dissentaneo, ut in tertio quomodo argumentum quodlibet enuntiari potest (exceptis plenis comparationibus & distributionibus) consentanea quidem affirmando, dissentanea negando.

Axioma simplex est generale aut speciale.

5. c. V. in terfa, 24. Generale quando commune consequens attribuitur generaliter communi antecedenti, atque hic contradic̄io non semper dividit verum & falsum, sed contingentium utraque pars falsa potest esse, ut:

Omnis in urbe locus Bajis praelucet amoenis.

Nullus in urbe locus Bajis praelucet amoenis.

Item non contingentium, ut: Omne animal est rationale: Nullum animal est rationale.

Axioma speciale est, quando consequens non omni antecedenti attribuitur: & hic contradic̄io semper dividit verum a falso. Speciale est particulare aut proprium. Particulare, quando consequens commune antecedenti particulariter attribuitur. Huic autem axioma tigeneraliter contradicitur:

Aliquid ignoscendum est:

Nihil ignoscendum est.

Aliqua clementia non est laudanda:

Omnis clementia est laudanda.

Axioma proprium est, quando consequens antecedenti proprio attribuitur: ut, Fabulla est bella, cuius negatio & contradic̄io est, Fabulla non est bella.

De communibus axiomatis] Quales sunt affirmatio & negatio, veritas & falsitas.

Vinculo] Quod Aristoteli dicitur *oūdēmos*, vulgo copula.

Hic (ignis) est antecedens] Partes illæ enunciati ab Aristotele vocantur *ōpos*, id est termini: Et antecedens vulgo subjectum, consequens attributum vel prædicatum dicitur.

Plenis comparationibus] Plenæ enim comparationes habent suas partes, præpositionem & redditionem, quæ simpliciter enunciari non possunt, quemadmodum nec distributiones: Cetera verò argumenta omnia simpliciter enunciari possunt, ut *justus justitiam colit*, ex *Conjugatis axioma est: homo dicitur ab humo*, ex *Notatione est: homo est animal rationale*, ex *Definitione: Christus affirmavit Judam fore proditionem, ex testimonio est*.

Generale] Vulgus dialecticorum ea tantum axiomata generalia esse docet, quæ habeant apposita signa universalia, ut sunt: *omnes*, *cuncti*, *nullus*. Sed usus te decebat, non semper exprimi istas voces universales, sed omnia artium axiomata esse sine istis vocibus universalia, imo multa extra artem, ut *virtus est vitium fugere, electi credunt, homo est animal*.

Dividit verum] Contradictio axiomatis generalis non semper dividit verum & falsum, propter differentiam generalis affirmationis & negationis: ut, *omnes homines sunt electi*, *nulli homines sunt electi*, utunque falsum est. Interdum tamen verum & falsum dividit: ut, *omnes homines sunt mortales*, verum est: *nulli homines sunt mortales*, falsum est. Vulgo contradictioræ appellantur. Si verò requiras quamobrem genus generaliter sibi oppositum, contradictionem faciat, responderet P. Ramus lib. 5. Sch. Dial. cap. 5. Quia res eadem numero sub eo comprehensæ affirmantur & negantur.

Omnis in] Horatii est hoc i. epist. Bajæ oppidum Campaniæ aquis calidis celebre.

Particulare] Antea P. Ramus hoc infinitum appellavit.

Axioma proprium] Vulgo propositio singularis dicitur.

Aliquid ignoscendum] Vulgo dicuntur contraria propositiones: ut omnes homines sunt pii: quidam homines non sunt pii. Aristoteles adversas appellat. Particulari vero axiomati generale oppositum ideo contradictionem facit (ait Ramus lib. 5. Schol. Dial. ca. 5.) quia ex his, quae genere continentur, aliquid idem numero negatur, quod illic erat affirmatum: ut,

Quoddam animal est ratione preditum:

Nullum animal est ratione preditum.

Aut contra, aliquid idem numero affirmatur, quod illic erat negatum: ut,

Aliqua clementia non est laudanda:

Omnis clementia est laudanda.

Ergo contradicentium enunciatorum genera duo sola sunt: generale & speciale. Et speciale rursus aut particularē aut propriū intelligatur.

C A P. 5. DE AXIOMATE
copulato.

Axioma compositum est, quod vinculo conjunctionis continetur: Itaque ē conjunctione affirmata vel negata affirmatur vel negatur. Contradictionisque pars vera est, pars falsa. Enuntiatum compositum est pro sua conjunctione congregativum aut segregativum. Congregativum enuntiat omnia coniunctim, et sentanea affirmando, omnia etiam dissentanea negando. Est vero copulatum aut congregatum: Copulatum, cuius conjunctione est copulativa, ut i. Aeneid.

Copulativa coniunctio est, quia partes absolute copulantur. Atque, et, etiam, item, nec, quia, que: et composite, atque item, neg.

*Una Eurusque Notusque ruunt, creberque
procellis
Africus.---*

Hic igitur negatio erit & contradic^{tio}:

*Non una Eurusque Notusque ruunt, cre-
berg procellis
Africus.---*

Verum enuntiati copulati judicium pen-
det ex omnium partium veritate, falsum sal-
tem ex una parte falsa. Huic generi affine est
enuntiatum relatæ qualitatis, cuius conjun-
ctio est ipsa relatio. 3. Eclog.

*Tale tuum carmen nobis divine poëta,
Quale sopor fessis in gramine.---*

Hic copulatum judicium est, tanquam di-
ceretur: Sopor est fessis gratus, & sic tuū car-
men nobis gratum est: cuius negatio,

*Non tale tuum carmen nobis divine poëta,
Quale sopor fessis in gramine.*

Pars Vera] Quia hīc tantū spectatur *ouūdeous*
conjunction, nihil generale, nihil speciale. Cæterū ut
compositum axioma ejusque differentias melius in-
telligas, vide P. Rami Grammaticam in conjunctioni-
bus, quibus distinguntur.

Tale tuum carmen] Relatio hīc copulatum quen-
dam sensum habet: Sopor recreat & reficit fessos in
gramine, & tuum carmen recreat & reficit audi-
tores.

Eiusmodi relationis notæ sunt: *Tot. quot. tantus,* *Note*
quantus, ibi, ubi, &c.

Non tale] Negatio relationis ponenda est ante to-
tam enunciationem, quia notæ ipsæ relationis faciunt
conjunctionem.

connexiva, est quia pars consequens
ex antecedens conditione CAP. 6. DE AXIOMATE
connectit ut, si, sū, nū, nisi, connexo.

Axioma connexum est congregativum,
cujus cōjunctio est connexiva. Si: ut 2. Aeneid.

--- Si miserum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemq; improba
finget. cujus negatio est,

Non si miserum fortuna Sinonem
Finxit, vanum etiam mendacemq; improba
finget.

Conjunctio etiam hæc interdum negatur
apertius, negando consequentiam, ut pro
" Amer. Non continuo si me in siciorum gre-
" gem contuli, sicarius sum. De Fato, Necli o-
" mne enuntiatum verum est aut falsum, se-
" quitur illico caussas esse immutabiles. Affir-
matio enim significat, si sit antecedens, etiam
consequens esse. Negatio itaque & contradic-
tio statuit, si sit antecedens, non ideo conse-
quens esse. Quare cūm judicabis connexum
absolutè verum esse, necessarium quoque ju-
dicabis, & intelliges hanc necessitatem éne-
cessaria partium connexione oriri, quæ ipsa
potest esse vel in falsis partibus, ut, Si homo
est leo, est etiā quadrupes, necessarium con-
nexum est. At si connexio sit contingens &
pro sua tantūm probabilitate ponatur, judi-
cium ejus tantūm opinio fuerit, ut Terent.
And.

Pamphile si id facis, hodie postremū me
vides.

Con-

Connexo axiomati affinis est ista consequiæ relatio, ut, Cūm Tullius sit orator, est etiam peritus bene dicendi.

Connexum] Connexum appellatur à Cicerone, vulgo conditionale seu hypotheticum dicitur, quod non ment tanquam generalius & ambiguum à P. Ramo rejectum est. Aristoteli enim hypothesis est quælibet enunciatio, quæ pro vera ponitur, seu simplex seu composta, seu connexa seu disjuncta. Cæterum axiomate connexo enunciantur omnia argumenta absolute consentanea affirmando: Dissentanea vero nunquam nisi alterum negando, ut si dies est, non est nox.

Non si misserum] Sinonis est hæc oratio ad Trojanos.

Apertius negando] Ergo connexum duobus modis negatur: Simpliciter, quando negatio conjunctioni preponitur: Apertius, quando inconsequentia etiam exponitur.

Si sit antecedens] Cicero Acad. 4. Ipsa enim ratio connexi, cūm concesseris superius, cogit inferius concedere. Idem de fato: Si quod primum in connexo est, necessarium est: sit etiam quod sequitur necessarium.

Si homo est leo] Necessarium connexum est. Posito enim & concessio antecedente, consequens necessarium ponitur.

Consequentia relatio] Relatio ista si ad tempus referatur, & Boëtio connexa visa est lib. i. de hypotheticō syllogismo: quæ alioqui copulata videri possit.

CAP. 7. DE AXIOMATE discreto.

Axioma segregativum est, cuius conjunction est segregativa: ideoque argumenta dissentanea enuntiat. Enuntiatum segregativum est discretum aut disjunctum. Discretū,

segregativa, est quæ enuntiationis partes velint non simili

G 3

Discretiva, quia partes ratione tantum cujus conjunctio est discretiva. Itaque edificare regantur: uisitaneis præcipue diversa enuntiat. s. Tusc. 10, 10, a. 25, „Quanquam sensu corporis judicentur, adhuc, interea, in nimum referri tamen: cuius negatio & contradictionem, sit, vero, verum, nunc, tamen, et si, tamen, quod angua, quam extra quam, præterquam. Quanquam sensu corporis judicentur, non tamen ad animum referri. Nam, tamen, est hinc conjunctio præcipua. Discretum enuntiatum judicatur esse verum & legitimum, si partes non solùm veræ, sed etiam discretæ sint: falsum vel ridiculum contrá.

Diversa] Ut copulatum attributum est Relatis sic
Discretum Diversis enunciandis attribuitur.

Non solum vera] Judicium discreti hoc commune
habet cum judicio copulati, quod veritas in utroque
omnes partes veras requirat.

Discreta] Necessaria præter veritatem hic est partium discretio. Nam ridiculum foret, consentaneas segregare: ut quanquam Socrates est homo, tamen est animal rationale. Quanquam Petrus est philosophus, tamen est bipes.

Disimilitudine est quia partes **CAP. 8. DE AXIOMATE**
ipse ita segregant, tantum una **disjuncto.**
tantum Vera excepit ut, aut an, vel, ve, sive, sero.

Axioma disjunctum est axioma segregativum, cuius conjunctio est disjunctiva, ut 1.
Georg.

Illic, ut perhibent, aut intempeſta filet nox
Semper, & obtenta densantur nocte tenebre,
Aut redit a nobis aurora, diemq; reddit.

De Fat. Omnis enuntiatio est vera aut fal-

¶ Hic significatur ē disjunctis unicum verum esse. Negatio igitur erit & contradictio: Non omnis enuntiatio est vera aut falsa. Et contradictione significatur non necessariō alterutrum verum esse. Nam si disjunctio absolutē vera est, est etiam necessaria: partesque disjunctæ sunt oppositæ sine ullo medio. Veruntamen quamvis absolutē vera disjunctio, necessaria quoque sit: tamen nihil necesse est partes separatim necessarias esse: ut,

Homo est bonus vel non est bonus, disjunctio necessaria est: & tamen, Homo est bonus, non est enuntiatio necessaria. Item: Homo non est bonus, non est enuntiatio necessaria: sed disjunctionis necessitas pendet ē necessaria partium oppositione & disjunctio-ne, non ex earum necessaria veritate. Disjunctio autem plerunque est ex conditione, ut si queratur, utrum Cleon venerit, an Socrates, quia ita pactum sit alterutrum tantum venturum esse. Itaque si disjunctio sit contingens, non est absolutē vera, & tantum opinabilis est: qualis est frequenter in hominum usu, Ovid. in Epistola Leandri,

*Aut mihi continget felix audacia salvo,
Aut mors solliciti finis amoris erit.*

Axioma disjunctum] Disjuncto axiomate dissen-tanea medio carentia enuntiantur: aliquando etiam absolutē consentanea, si alterum negetur: ut, Aut non est ignis, aut urit: Aut non est glacies, aut frigida est.

Illuc, us perhibens] Vergilius quinque Zonas mun-

di describit. Sub arcto ait aut noctem esse perpnam, aut diem.

Unicum verum esse] Cicero in Top. ait: in disjunctione plus uno verum esse non posse. A Jureconsultis interdum (aut) pro (&) ponitur: apud illos itaque unum disjunctum simul esse potest, ut testatur Julianus lib. 6. Cod. in interdicto: quod vi aut clam. Tale & illud est: Si filius meus sine liberis vel sine testamento decesserit, Sempronius meus heres esto: hic conjunctio (vel) apud jurisconsultos pro copulata accipitur.

Disjunctionis necessitas] Tota enunciatio disjuncta est necessaria ex oppositione & disjunctione partium: partes tamen si separatim spectes, non sunt necessariae, quemadmodum supra in axiomate conexo dispositio erat necessaria, licet partes essent falsae. Necessarió itaque verum est axioma disjunctum, quando partes sunt sine medio oppositae: Opinabile vero, quando partes sunt contingentes.

Est ex condizione] Aristoteles lib. 10. Metaph. cap. 5. ait: ποτεπον utrum interrogare de oppositis.

Utrum Cleon] Si pactum est alterutrum esse venturum, aut Cleon venturus est, aut Socrates: Sic per conditionem facti judicamus disjuncta. Cicero pro Cluentio: Sed cum esset haec illi proposita conditio, ut aut justè pieque accusaret, aut acerbè indigneque moreretur: accusare quoquo modo posset, quam illo modo mori maluit. Hic in disjunctis conditionem aliquando esse, Cicero declarat: Ait enim cum esset illi proposita conditio. Haec tamen igitur de axiomatis judicio, in quo tantum veritas aut falsitas axiomatum spectatur & judicatur: Nunc de Syllogismo sequitur.

CAP. 9. DE SYLLOGISMO & ejus partibus.

Atque ejusmodi judicium est axiomatum axiomaticum per se manifesti, sequitur dia-

philippus) syllogismus est oratio, in qua positis quibusdam, aliis nocti sequitur proper ea, quae positos sunt.

noëticum. Dianoia est cùm aliud axioma ex alio deducitur: estque syllogismus aut methodus: syllogismus est dianoia, qua quæstio cùm argumento ita disponitur, ut posito an recedeire, necessariò concludatur. Nam cùm axioma dubium sit, quæstio efficitur, & ad ejus fidem tertio argumento opus est cùm quæstione collocato. Syllogismi antecedens partes duas habet, propositionem & assumptionem.

philipp; definitio
syllogismi è oratio
in qua positis q
tis dant (i. dicit
propositiones) atque
necessarie sequit
ur ex quæstione
conclusionem.

Propositio est prima pars antecedentis, qua quæstionis saltem consequens cùm argu- mento disponitur: Allumptio est secunda pars antecedentis, quæ assumitur è proposi- tione. Syllogismi autem pars consequens est, quæ complectitur partes quæstionis, eamque concludit: unde complexio & conclusio dici- tur. Si qua pars syllogismi defuerit, enthyme- ma dicitur: si quid præter illas tres partes ac- cesserit, prosyllogismus. Partium etiam ordo sepe confunditur: attamen si qua dubitatio propterea fuerit, explenda, quæ desunt: am- putanda, quæ supersunt, & pars quælibet in locum redienda est.

Per se manifesta] Axioma enim dubium per dispo- sitionem syllogismi concluditur, & confirmatur.

Dianoëticum] Quod per dianoia cognoscitur. Vox autem (dianoia) ab Aristotele óματύμως usurpa- tur, & significat δόξαν, λογισμὸν, νῦν, ἵπισθμην, opinio- nem, ratiocinationem, mentem, scientiam, ait P. Ra- mus in scholis Analyticorum. Dianoia igitur hic est, cùm aliud axioma ex axiōmate deducitur: Sic enim P. Ramus ex Philopono Aristotelis interprete definiuit:

Minor remming est quantum in propria propositione, permissum est in postea sive esse secundum
etiam, quare subiectum ut predicatur. et affirmativa conclusionem
negatione disperguntur.

νὶστὰ διάνοια (ait Philoponus in commentar. analyticis) τῆς διέξης ὅσιν ὅπις πλέον, διόπις μόνον ὅπις τῶν διέξαπ-
κτον, οὐ τοι διαλεκτικῶν συλλογισμῶν λέγεται, ἀλλὰ τῷ
τῶν διπλούς εἰπεῖν τῆς συλλογιστικῆς ἀρχῆς, καὶ οἱ περιπτώ-
και αἱ πράξεις, εἴρηται πολλάκις.

διάνοια (inquit) latius patet quām opinio; quia non
solum in opinabilibus seu dialecticis sylllogismis dici-
tur, sed etiam in apodicticis. Quod verō omnes utan-
tur *διάνοια*, id est syllogistica deductione, & artifices &
actiones, dictum est frequenter. Cūm igitur Aristoteles
& Philopono *διάνοια* dicatur mentis judicium, quo a-
liud axioma ex alio deducitur & explicatur, seu defini-
tione & distributione, seu syllogismo, seu quavis alia
explicationis specie, P. Ramus *διάνοια* genus syllo-
gismi & methodi constituit.

Quæstio cum] Omnis syllogismi materia est quæstio
dubia seu infirma, & argumentum (quod vulgo dicitur
medium) & ad quæstionem concludendam adhibe-
tur. Dispositio verō quæstionis cum argumento formæ
syllogismi constituit. Quæstio appellatur in organo
ἐρώτημα, ἐρώτησις, περὶ ὀλημα, ξύγνοις, περὶ ἀγμα, τοῦ ἐπρ-
χῆς, interrogatio, propositum, quæstio, res, quod erat
ex principio. Antecedens Quæstionis vulgo dicitur
minus extremum, vel minor terminus: consequens
majus extremum vel major terminus.

Posito antecedente] Propositione nimirum & as-
sumptione, vel majore & minore, ut vulgo loquuntur.

Necessario] Necesitas enim dispositionis efficiens
cessitatem complexionis.

Saltem] Saltem consequens quæstionis, si non tota,
ut sit in syllogismo composito.

Assumptio] Definitur ex ordinis gradu, non ex dis-
positione argumenti cum quæstione, quia id non est
naturæ παντός: in simplici quidem syllogismo perpetuum
est, in composito non semper.

Quæ complectitur] Definitio ē conjugatis.

*Enthymema] Syllogismi in hominum sermone rā-
ró perfecti inveniuntur: partim quia non semper ne-
cessit est pleno syllogismo uti, cūm propositio vel as-
sumptio, vel conclusio ita manifesta sit, ut non necesse
sit eam exprimere: partim, quia difficile est & acutis in-
geniis concessum, ad artis regulā semper argumenta-
ri. Enthymema igitur est quādo in syllogismo, vel pro-
positio, vel assumptio, vel complexio deest. Quæ autem
pars deſit, & quomodo restituenda sit, facile noveris, si
definitionem propositionis, assumptionis, & conclu-
ſionis attenderis, & quid disputetur, consideraveris.*

*Proſyllogismus] Sæpius syllogismorum propoſi-
tibus & assumptionibus ſubſiuntur confirmationes
& rationes, quæ περιπολομοι dicuntur.*

*Ordo] Aliquando primo loco ponitur conclusio,
interdum propositio, interdum assumptio, aut alia ra-
tione artis ordo invertitur.*

CAP. IO. DE SYLLOGISMO
ſimplici contracto.

Syllogismus est simplex aut compositus.
Simplex, ubi pars consequens quæſtionis diſ-
ponitur in propositione, pars antecedens in
assumptione: estque affirmatus ē parribus o-
mnibus affirmatis, negatus ē negata antece-
dentium partium altera cum complexione:
generalis ē propositio & assumptione ge-
neralibus: specialis ex altera tantum genera-
li: proprius ex utraque propria. Simplex syl-
logismus est contractus parribus vel explicata-
tus. Contractus quando argumenium pro
exemplu ita ſubiicitur particulari quæſtio-

á phil: vanc
caſhagrin.

ni, ut utramq; partem antecedens, & assum-
ptione affirmatum intelligatur:

Quedam confidentia est virtus, ut constan-
tia:

*Quedam confidentia non est virtus, ut an-
dacia.*

Hic enim argumentum questionis utramque partem antecedere intelligitur, tanquam esset expressum, Constantiam esse virtutem & confidentiam: ideoque quandam confidentiam esse virtutem: item, Audaciam non esse virtutem, & tamen esse confidentiam, ideoque quandam confidentiam non esse virtutem. Sic usus differendi, magister syllogistici judicii contrahitur, nec aliter explicatur. Atque ista expositio principium syllogismi partibus explicati ab Aristotele efficitur, tanquam per se pleno syllogismi judicio sit clarior & illustrior.

Simplex] Syllogismus prima divisione dividitur in simplicem & compositum. Simplex rursus in affirmatum & negatum; uterque rursus in generalem, specialem & proprium. Sex igitur sunt syllogismorum species: Generalis affirmatus, & generalis negatus, specialis affirmatus, specialis negatus, affirmatus proprius, negatus proprius. Has species alii intelligunt per obscura illa vocabula, Festino, Baroco, Camestres, &c. in quibus A significat universalem affirmativam, E universalem negativam, I particularem affirmativam, O particularem negativam.

Contractus] Hic modus primus P. Rami Aristoteli figura dicitur *tertia*. Sed nullum exemplum *integrum* & partibus suis perfectū P. Ramus invenire potuit. Ex

ut si igitur omnium artium magistro & artifice, hunc modum descripsit. Tres itaque hujus figuræ leges sunt: Prima, ut argumentum in utraque parte antecedat: altera, ut assumptio sit affirmata: tertia, ut quæstio sit particularis: Secus si fuerit, asyllogiston aliquando, id est ex veris præmissis falsa conclusio, efficietur. De qua re vide Scholas P. Rami in Elenchis.

Quædam confidentia] Quæstio hæc est, Quædam confidentia est virtus: argumentum à specie, quia constantia virtus est.

Constantiam esse virtutem] Hæc propositio est syllogismi, quia disponit quæstionis consequens cum argumento. Sic quæstio sit, Quosdam discipulos à Christo defecisse: Argumentum à specie, quia Judas & Petrus defecissent. Syllogismus plenus sic esset: Judas & Petrus defecerunt à Christo: Judas & Petrus fuerunt discipuli Christi. Quidam igitur discipuli defecerunt à Christo.

CAP. II. DE PRIMA SPECIE

*syllogismi simplicis ex-
plicati.*

*intra philippi appellaz
z. figura*

In syllogismo explicato propositio est generalis aut propria, & conclusio similis antecedenti aut parti debiliori: Species duæ sunt: prima ubi argumentum sempre sequitur, negatum in altera parte.

G E N. I.

Turbatus non bene utitur ratione.

Sapiens bene utitur ratione.

Sapiens igitur non est turbatus.

Hoc judicium ita fit à Cicer. 3. Tuscul. Et quemadmodum (ait) oculus conturbatus non est probé affectus ad suum munus fun,

» gendum: & reliquæ partes totumque corpus
 » a statu cùm est motum, deest officio suo ac
 » muneri: sic conturbatus animus non est pro-
 » bé affectus ad exequendum munus suum.
 » Munus autem animi est ratione uti: & sapien-
 » tis animus ita semper affectus est, ut ratione
 » optimè utatur: Nunquām igitur est pertur-
 » batus.

G E N. 2.

Res mortalis est composita:

Animus non est compositus:

Animus igitur non est mortalis.

Cicer. 1. Tusc. hoc syllogismo judicatani-

» mum immortalem esse. In animi autem co-
 » gnitione (inquit) dubitare non possumus, nisi
 » forté in physicis plumbei sumus, qui nihil
 » sit animis admixtum, nihil concretum, nihil
 » copulatum, nihil coagmentatum, nihil du-
 » plex: Quod cùm ita sit, certè nec secerni, nec
 » dividiri, nec discerpi, nec distrahi potest: nec in-
 » terire igitur: Est enim interitus, quasi dif-
 » cessus & secretio ac diremptus earum par-
 » tium, quæ ante interitum junctione aliqua
 » tenebantur.

S P. E. C. I.

Lividus non est magnanimus:

Maximus est magnanimus:

Maximus igitur non est lividus.

Hoc judicio Ovid. 3. de Pont. Eleg. 3. con-
cludit:

Livor,

Livor, iners vitium, mores non exit in altos:

Utq; latens imā ^{ad} vipera serpit humo.

Mens tua sublimis supra genus eminet ipsum,

Grandius ingenio nec tibi non ien inest.

Ergo alii noceant miseris, optentq; timeri,

Tinctag, mordaci spicula felle gerant.

At tua supplicibus domus est assueta juvādis,

In quorum numero me precor esse velis..

S P E C. 2.

Saltator est luxuriosus:

Murana non est luxuriosus:

Murana igitur non est saltator.

Cic. pro Mur. Nemo enim ferē saltat so-
 brius, nisi fortē insanit: neque in solitudine,
 neque in convivio moderato atque honesto:
 Intempestivi convivii, amoeni loci, multarum
 deliciarum comes est extrema saltatio. Tu
 mihi arripis id, quod necesse est omnium vi-
 tiorum esse postremum: relinquis illa, qui-
 bus remotis hoc vitium omnino esse non po-
 test: nullum turpe convivium, non amor, non
 comedatio, non libido, non sumptus ostendit:
 & cūm ea non reperiantur, quæ volu-
 ptatis nomen habent, quæque vitiosa sunt, in
 quo ipsam luxuriam reperire non potes, in eo
 te umbram luxuriæ reperturum putas? Hoc
 judicii modo Ovidius 1. Trist. Elegia 1. tripli-
 citer concludit, dum carminum suorum ex-
 culationem exponit:

Carmina proveniunt animo deducta sereno:
Nubila sunt subitis tempora nostra malu.
Carmina secessum scribentis & otia querunt:
Mem mare, me venti, me ferat aucta hyems.
Carminibus metus omnis abest: ego perditum
 ensem
Hasurum jugulo jam puto jamq; meo.
Hac quoq; quæ facio, iudex mirabitur aqua:
Scriptaq; cum venia qualia cunque leget.

P R O. I.

Agesilaus non est pictus ab Apelle.
Alexander est pictus ab Apelle:
Alexander igitur non est Agesilaus,

P R O. 2.

Cesar oppressit patriam:
Tullius non oppressit patriam:
Tullius igitur non est Cesar.

Propositio est generalis aut propria] Duæ sunt leges secundæ & tertiae figuræ communes:

Prima, ut propositio sit generalis aut propria: altera, ut conclusio sit similis antecedenti, aut parti debiliori: id est, si altera pars antecedentis erit negativa vel specialis, conclusio quoque talis erit: Specialis enim propositio debilior est generali, negativa affirmata: Secus si fuerit, aliquando ἀσύνθετον efficietur.

Prima ubi] Hæc & Aristoteli secunda figura est: Duæ vero hujus secundæ figuræ leges propriæ sunt: Prima, ut argumentum in utraque parte sequatur: altera, ut vel propositio, vel assumptio sit negata: & propterea nullus in hac figura syllogismus affirmatus est: Secus si fuerit, ἀσύνθετον aliquando efficietur.

Si consturbatur] Propositio.

Sapientia

Sapientis animus] Assumptio.

Nunquam igitur] Complexio.

Turbatus] Quæstio hic est, sapientem non esse turbatum (quæstio enim in quovis syllogismo semper est conclusio) argumentum ab effecto, quod bene ratione utatur.

Res mortales] Hic syllogismus habet assumptionem negatam, superior propositionem.

In animi autem] Assumptio hic præcedit.

Nec interire] Complexio.

Est enim] Propositio. Sic igitur sæpius ordo artis invertitur.

Liber] Propositio.

Mens] Assumptio.

Ergo] Conclusio.

Nemo enim] Propositio.

Nullum turpe] Assumptio.

Et cum] Complexio.

Carmina] Triplex hic est syllogismus, unius tamen complexionis.

Carmina] Bonus poëta est lætus.

Nubila] Ovidius non est lætus. Ovidius igitur non est bonus poëta.

Secessum] Bonus poëta est otiosus.

Memare] Ovidius non est otiosus. Ovidius igitur non est bonus poëta.

Carminibus] Bonus poëta est securus.

Hesurum] Ovidius non est securus. Ovidius igitur non est bonus poëta.

Agescilas] Vide Epistolam 12. lib. 5. ad familiares.

CAP. 12. DE SECUNDA SPE-

cie syllogismi simplicis ex-
plicati.

intra philippin prima

Secunda species explicati syllogismi est, *figura.*
quando argumentum antecedit in proposi-

tionē, sequitur affirmatum in assumptionē.

A F F. G E N.

8a Omne justum est utile:

8a Omne honestum est justum:

7a Omne igitur honestum est utile.

Quod Cic.2.Offic.ita concludit: Sūma qui-

dem authoritate philosophi, severē sanē atq;

honestē hæc tria genera confusa, cogitatione

distinguunt: Quidquid enim ius. im sit, id est

am utile esse censem: Itemque, quod hone

stum, idem justum: Ex quo efficitur, ut quid

quid honestum sit, idem sit utile.

N E G. G E N.

Timidus non est liber:

Avarus est timidus:

Avarus itaq, non est liber.

Hoc ita concluditur & judicatur ab Hora-
tio 1. Epist.

con: Quo melior seruo, qualibetior sit avarus,
Intriviis fixum cūm se demittit ob assēm,

A. Non video: nam qui cupiet, metuet quoque
perro

p. Qui metuens vivit, liber mihi non erit un-
quam.

Sic Teren.in Eunuch. concludit & judicat:

Arg 3. Consilii expers, consilio regi non potest:

Amor est consilii expers:

Consilio itaq, regi non potest.

Syllogismus his verbis sequitur,

Hoc,

Here, que res in se neque consilium neque modum

Habet ullum, eam consilio regere non potes: 1

In amore omnia hæc insunt vitia: injuria,

Suspiciones, inimicitia, inducia,

Bellum, pax rursum: incerta hac situs postules 2.

Ratione certa facere, nihil plus agas,

Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

Conclusio.

A F F. S P E C.

Consules virtute facti studiosé Rempub. tueri debent:

Cicero est virtute factus Consul:

Cicero igitur Rempub. studiosé tueri debet.

Sic Orator diligentiam suam Agrat. 2. con-
cludit & judicat? Nam cùm omnium Consu-
lum, ait, gravis in Republica custodienda, cu-
ra ac diligentia debet esse, tum eorum maxi-
mè, qui non in incunabulis, sed in campo sunt
Consules facti. Nulli populo Romano pro
me majores nostri spoponderunt, mihi cre-
ditum est: a me petere, quod debeo, me ipsum
appellare debetis. Quemadmodum cùm pe-
tebam, nulli me authores generis mei vobis
commendarunt: sic si quid deliquerò, nullæ
sunt imagines, quæ me a vobis deprecentur.
Quare modò ut vita suppetat (quanquam e-
go sum is, qui eam possim ab istorum scelere
insidiisque defendere) polliceor hoc vobis,
Quirites, bona fide, Rempub. vigilanti homi-
ni, non timido, diligēti, non ignavo cōmisistis.

Quod optatum redierit, gratum est.

Lesbia Catullo optata rediit:

Grata igitur est.

Catullus sic concludit:

Siquicquam cupidog₃ optantig₃ obtigit un-
quam, &

p. Insperanti, hoc est gratum animo proprii.
Quare hoc est gratum, nobis quoq₃ chariu-
auro,

corr. Quod te restituis Lesbia, mi^c cupido:
Restituis cupido, atque insperanti, ipsa re-
ferste

Nobis. o^lucem candidiore nota!

Quis me uno vivit felicior? aut magis hac
quid

Optandum vita, dicere quis poterit?

N E G. S P E C.

Deceptor amantis puella non est laudandus.

Demophoon est deceptor amantis puella, ut

Phyllidis:

Demophoon igitur non est laudandus.

p. Phyllis apud Ovidium ita judicat Demo-
phoontem laudandum non esse:

Fallere credentem non est operosa puellam

Gloria; simplicitas digna favore fuit.

A. Sum decepta tuis & amans & fœmina ver-
bis:

imprecatio loco Diū faciant laudis summa sit istatue.

præcatio cōplexionis. A F F. P R O.

Octavius est hæres Casaris:

Ego

*Ego sum Octavius:
Sum igitur heres Cæsaris.*

N E G. P R O.

Antonius non est filius Cæsaris.

Tu es Antonius:

Nones igitur filius Cæsaris.

Secunda species] Hanc figuram Aristoteles fecerat primam: sed quia natura posterior est, postremum locum obtinet. Id enim lex methodi præcipit Aristotelis auctoritate (quod in methodo percipies) ut natura prius primum, natura posterior postremum occupet locum. Duæ verò itidem leges hujus figuræ propriæ sunt. Prima, ut argumentum antecedat in propositione, & sequatur in assumptione: Altera, ut assumptio sit affirmata: Secus si fuerit, ἀσυλλόγιστος aliquando concludetur.

Quicquid enim] *Propositio.*

Itemq;] *Assumptio.*

Ex quo] *Conclusio.*

Quo melior] *Complexio præcedit.*

Cupier] *Assumptio.*

Qui metuens] *Complexio.*

Here] *Propositio.*

In amore] *Assumptio ex adjunctis.*

Incerta] *Sententia conclusionis.*

Nam cùm] *Propositio.*

Nulls] *Assumptio.*

Quare] *Complexio.*

Siquisquam] *Propositio.*

Quare] *Conclusio.*

Quod te] *Assumptio.*

Fallere] *Propositio.*

Sum decepta] *Assumptio.*

Difficiant] *Complexionis loco imprecatio est.*

CAP. 13. DE SYLLOGISMO
connexo primo.

Adhuc syllogismus simplex fuit: syllogi-
sinus cōpositus est syllogismus, ubi rōta qua-
stio est pars altera propositionis affirmata &
composita: argumentum est pars reliqua
Tollere autem in composito syllogismo,
est specialem contradictionem ponere. Syl-
logismus compositus est cōnnexus aut dis-
junctus. Syllogismus cōnexus est syllogismus
compositus propositionis cōnexa: estque
duorum modorum: primus modus syllo-
gismi cōnnexi est, qui affluit antecedens &
consequens concludit. Quomodo Cicero ju-
dicat & concludit lib. 2. de Divinatione:

Sidii sunt divinatio est:

Sunt autem dii:

Divinatio est igitur.

” 5. Offic. Atq; si etiam hoc natura prescribit,
” ut homo homini, quicunq; sit, ob eam ipsam
” causam, quod is homo sit, consultum velit,
” necesse est secundum eandem naturam, omni-
” um utilitatem esse communem. Quod si ita
” est, una continemur omnes & eadē lege na-
” turæ. Idque ipsum si ita est, certe violare alte-
” rum lege naturæ prohibemur. verum autem
” primum, verum igitur & extreum.

Sic Aeneid.4. Dido judicat Aeneas remanendum esse:

*Menefugis: per ego has lachrymas dextram-
quem tuam, te,*

Qman-

Quando aliud mihi jam misere nil ipsa re-
liqui,

Per connubia nostra, per incæptos hymenæos,
Sibene quid de te merui, fuit aut tibi quic-
quam

Dulce meum: miserere domus labentis, &
istam,

Oro, si quis adhuc precibus locus, exue men-
tem:

Te propter Libycæ gentes Nomadumque ty-
ranni

Odere, infensi Tyrii: te propter eundem
Extinctus pudor, & qua sola sydera adibam,
Fama prior: cui me moribundam deferis
hospes?

Frequenter hîc non assumitur idem, sed
 majus: ut i. Catil. Site parentes timerent at-
 que odissent tui, neque illos ulla ratione pla-
 care posses, ut opinor, ab eorum oculis ali-
 quó concederes: nunc te patria (quæ com-
 munis est omnium nostrum parens) odit ac
 metuit, & iamdiu nihil de te judicat, nisi de
 parricidio suo cogitare: hujus tu neque au-
 thoritatem verebere: neque judicium seque-
 re? neque vim pertimesces? Concludendi
 modus hic idem est, quando propositio est
 relata temporis: quo genere nymp̄ha OEno-
 ne, apud Ovidium, concludit errorem stulti-
 tia suæ:

Cum Paris OEnone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi versa recurret aqua:

*Xanthe retrō propera, versa que recurrit
lymphae:*

Sustinet O Enonen deseruisse Paris.

Syllogismus compositus] Tres igitur leges sunt compositorum syllogismorum communes: Prima est, ut propositio sit affirmata, si non omnibus partibus, saltem una: Altera, ut propositio sit composita: Tertia, ut tota quæstio altera pars sit propositionis: Argumētum verō in reliqua parte.

Specialem] Id est, ut generali opponatur speciali, vel contrā speciali generale, aut proprium proprio.

Assumit antecedens] Lex unica est syllogismi conexi primi: ut propositionis connexæ assumatur antecedens, & consequens concludatur. Assumere verō hīc non est affirmare, sed repetere omnino quale propositionum erat: Si affirmatum, affirmatē: Si negatum, negatē. Assumptionis autem hīc & conclusionis apud autores quædam compendia sunt: ut, Sed illud, hoc igitur: Sed primum verum, postremum igitur, vel secundum igitur: item, antecedens verum, verū igitur & consequens.

Atque si] Duo prosyllogisini adhibentur ad propositionem.

Mene fugis] Si bene de te merui, non me fugies; qui bene de te merui: non igitur me fugies.

Mene fugis] Complexio.

Si bene] Propositio.

Te propter] Assumptio.

Si te parentes] Tullius hortatur Catilinam, ut exeat ex urbe. Si te parentes odissent, aliquo concederes: sed patria te odit (quod maius est) concedito igitur aliquo. Sæpius occurrit hæc dispositio.

Cum Paris] Cum Paris O Enonen deseret, tum Xan-
thus fluvius recurret. Sed Paris O Enonen deseret Xan-
the igitur retrō propera.

CAP. 14. DE SYLLOGISMO

CON. 2.

Secundus modus connexi tollit consequens, ut tollat antecedens:

Si ulli rei sapiens assentietur usquā, aliquando etiam opinabitur.

Nunquam autem opinabitur:

Nulli igitur rei assentietur.

Eodem syllogismo Ovidius 2. Trist. stultiam suam judicat:

Si saperem, doctas odi sem jure sorores,

Numina cultori pernicioса suo:

At nunc (tanta meo comes est insania morbo)

Saxa memor referor rursus ad dicta pedem.

Haec duæ syllogismi species sunt omnium utilissimæ.

Secundus modus] Unica hīc lex est, ut sublato consequētē propositionis connexæ, tollatur & antecedens, id est, utriusque specialis contradic̄tio ponatur, ut suprā monuit.

Si ulli res] Vide Tullium in Lucullo.

Si saperem] Si saperem, odi sem Musas: At non odi: Non igitur sapio.

Haec duæ] Utilissimæ sunt, quia quodlibet argumentum his connexis syllogismis concludi potest. Compēdia hīc assumptionis sunt: Nō autem hoc, nec illud igitur: Secundum falsum, primum igitur: Item, consequens falsum, antecedens igitur. Addunt alii præter duos illos modos adhuc tertium & quartum ex propositionis antecedenti negato, & consequenti affirmato. Tertium esse ajunt, qui tollat antecedens, ut consequens tollatur: ut,

Si dies non est, nox est:

At qui dies est:

Nox igitur non est.

Quartum definiunt, qui assumat cōsequens, ut con-
cludat antecedens: ut,

Si dies non est, nox est.

Atque nox est:

Dies igitur non est.

Sed cūm duo isti modi in usū quidem sint, sua natura
verō nihil concludant, & possit ita interdum ~~ἀντιδί-
σον~~, id est ex veris antecedentibus falsa sequi conclusio,
ā P. Ramo ex lege ~~κατὰ παντὸς~~ sunt rejecti. Falle-
re enim istos duos modos, exemplum hoc manife-
stum facit.

*Si nullum animal est irrationale, omnis homo est
rationalis;*

Sed aliquid animal est irrationale:

Ergo aliquis homo non est rationalis.

Vel:

*Si nullum animal est irrationale, omnis homo est
rationalis;*

Sed omnis homo est rationalis:

Ergo nullum animal est irrationale.

Hic dato antecedente vero, falsa sequitur conclu-
sio. Nec si generaliter contradicas, vera sequitur con-
clusio, ut:

Si nullum animal sentit, omnis homo cucus est.

Sed omne animal sentit.

Nullus igitur homo cucus est.

Vide P. Ramum lib. 20. Schol. Dial. cap. 6.

CAP. 15. DE SYLLOGISMO disjuncto primo.

Syllogismus disjunctus est syllogismus
compositus. Propositionis disjunctæ modi
duo sunt: Primus tollit unum, & reliquum
concludit, ut:

Am

Aut dies est, aut nox est:

At dies non est:

Nox igitur est.

Ciceronis pro Cluentio judicium tale est:

Sed cùm esset hæc illi proposita conditio, ut “
aut justé pieq; accusaret, aut acerbé indigne- “
que moreretur, accusare quoquo modo pos- “
set, quám illo modo mori maluit. Disjunctio “
clarior sic erit:

Aut accusandum, aut moriendum:

Non moriendum:

Accusandum igitur.

Sicidem 2. Philip. ratiocinatur: Nunquam “
ne intelliges tibi statuendum esse, utrum illi “
qui istam rem gesserunt, homicidæ sint, an “
vindices liberratis? Attende enim paulisper, “
cognitionemque sobrii hominis ad pun- “
ctum temporis suscipe: & ego qui sum illorū, “
ut ipse fateor, familiaris; ut a te arguor, socius, “
nego quicquam esse medium: confiteor illos, “
nisi liberatores populi Rom. conservatores- “
que Reipublicæ sint, plus quám sicarios, plus “
quám homicidas, plus quám parricidas esse: “
siquidem est atrocius patriæ parentem, quám “
suum occidere. Tu homo sapiens & considera- “
rate, quid dicis? Si parricidæ, cur honoris causa “
á te sunt & in hoc ordine, & apud populum “
Rom. semper appellati? cur M. Brutus, te re- “
ferente, legibus est solutus, si ab urbe plus “
quám decem dies absfuisset? cur ludi Apolli- “
nares incredibili M. Brutii honore celebrati? “

} propos:

» cur provinciæ Cassio & Bruto datur? cur Qua.
 » stores additi? cur Legatorum numerus au.
 » cetus? Atque hæc acta per te: Non igitur homi.
 » cidæ: Sequitur ut liberatores tuo judicio sint,
 » quandoquidem tertium nihil potest esse. Si
 » partes disjunctæ propositionis sint duabus
 » plures, judicandi concludendiq; ars erit eadæ.
 » Sic Cicero judicat Rabirium cum Consulibus
 » esse oportere: At qui videmus (ait) hæc in terri.
 » natura tria fuisse, ut aut cum Saturnino esset,
 » aut cum bonis, aut lateret. Latere autem, mor.
 » tis erat instar turpissimæ: cum Saturnino es.
 » se, furoris & sceleris, virtus & honestas & pu.
 » dor cum Cossi esse cogebat.

Primus tollit] Unica hic lex est, ut in assumptione
 tollatur unum, & reliquum concludatur.

Tollit unum] Hic, etiamsi rerum natura ferat, con.
 tradictio generalis in assumptione esse potest: ut,

Omnis homo est rationalis, aut nulla bestia est
 irrationalis:

Sed omnis bestia est irrationalis:

Ergo omnis homo est rationalis.

At si disjunctio vera esse non possit, nisi est specialiter
 disjunctis, contradictio specialis assumenda erit: ut, aut
 omnis homo est rationalis, aut nullum animale est ra.
 tionale. Hic non potest verè assumi, sed omne animal
 est rationale: sed tantum assumi potest, aliquid animal
 est rationale. Unde concludetur, Ergo omnis homo est
 rationalis.

Aut justus] Propositio.

Accusare] Complexio.

Quam illo] Assumptio.

Homicida sint] Propositio syllogismi hic est disjunc.
 tia: Qui Cæsarem interfecerunt, aut homicidæ sunt,
 aut vindices libertatis.

P.

A.

C.

Tu homo sapiens] Assumptio: Cæsar is interfectores non sunt homicidae: Quod ex effectis Antonii probatur.

Sequitur] Complexio syllogismi: Vindices igitur libertatis sunt.

Duabus plures] Dichotomia perfectæ divisionis, ideoque disjunctionis vix perpetuo servari potest: Syllogismi tamen ratio in tollendo ac retinendo par est. Itaque si duabus partes plures sint, licebit vel ut am tollere, ut reliquas retineas, vel omnes tollere præter unam. Quæ verò in assumptione nō tolluntur, in complexione ponantur.

At quis videntur] Argumentum tale est. Rabirius aut cum Saturnino fuit, aut cum bonis, aut latuit. Sed non fuit cum Saturnino, nec latuit: cum bonis igitur. Per bonos intelligit consules & optimates.

CAP. 16. DE SYLLOGISMO

D I S. 2.

Disjunctus secundus est propositione parti-
bus omnibus affirmata assumit unum, & re-
liquum tollit, ut:

Dies est, aut nox est:

At dies est:

Nox igitur non est.

Sic Juno cum Jove de Turno concludit,
10. Eneid.

--- *Quid si quod raroce gravariis,*

*Mente dares, atq. hec Turno rata vitam
neret?*

*Nunc manet insontem gravis exitus, aue-
go veri*

Vana ferox: quod ut oportius formidine falsa

*argem ab abuina cruxce sibi quisque Alsumptio
in prosyllegio
operationis.*

*Ludar, & in melius tua, qui potes, orsa re
flectas.*

Eiusmodi syllogismus efficitur ex proposi-
tione copulata negata, quae negata complexio
dicitur: quæque disjunctionis affirmata vim
obtinet:

*Non & dies est, & nox est:
At dies est:
Non igitur nox est.*

Disjunctus] Leges hic duæ sunt: Prima, ut proposicio
omnibus partibus sit affirmata: Altera, ut assumat unum
& reliquum tollat. Si enim una pars fuerit negata, ali-
quando ἀσυλόγιστον concludetur, ut:

*Aut decem poterunt, aut unus non poterit:
Sed unus non poterit:
Ergo decem non poterunt.*

Nunc manet] Propositio disjuncti, aut Turnus pen-
bit, aut Juno fallitur.

Quod ut] Assumptio per optionem: At utinam Ju-
no potius fallatur.

In melius] Complexionis sententia.

Negata complexio] Græci appellant οὐ μη λογίνη
φατικήν. Nam ex affirmatione conjunctionum, nihil
sequeretur necessarió.

Disjunctionis affirmata] Ut, Non & dies, & nox est,
idem valet, quod, aut dies, aut nox est. Neque partes hic
affirmatas esse necesse est: ut, Non & homo & animal
non est: utrumlibet hinc licet assumere, ut reliquum tol-
las: Sed homo est: Ergo animal est: Vel, Sed animal non
est: Ergo homo non est.

Hactenus itaque omnium syllogismorum genera
& species & modos percepimus, quibus omnium axio-
matum dubiorum genera disponuntur, & ex disposi-
tione consequentia illorum vel inconsequentia judica-
tur, qui effectus & finis syllogismorum est: quemad-
modum

modum veritas & falsitas ē dispositione axiomatum judicatur. Illis vulgo ab aliis annumerantur, Enthymema, Inductio, Exemplum, Dilemma, Sorites. Quæ tamen novæ aut aliæ dispositionis vel argumentationum species non sunt. Nam si illæ species syllogismorum aut argumentationis diversæ essent ab illis, quæ hactenus descriptæ & declaratæ sunt, diversas certe disponendi axiomatis leges & formas haberent: Sed novæ in illis aut diversæ disponendi leges & formæ non sunt: nec igitur species sunt diversæ, sed nomina potius argumentorum, quām argumentationum. De Enthymemate suprà expeditivimus. Est enim syllogismus truncatus & imperfectus. Inductio verò & exemplum sunt argumenta ē loco distributionis ducta: illud enim à partibus ad totum est, hoc verò à specie ad genus, ut libro primo est demonstratum. Dilemma similiter argumentum est ex dissentaneis.

Sed exemplis rem ob oculos ponamus. Ut quæstio sit, Quintia est formosa: argumentum à partibus, quia candida est, quia longa, quia recta.

Quia candida, longa, & recta est, formosa est.

Quintia candida, longa, & recta est.

Quintia igitur formosa est.

Dispositus est hic syllogismus in figura tertia, ad leges præscriptas: Quanquam usus semper feré Enthymemate hic contentus sit, sed vulgo dicitur Inductio, tanquam alia esset species syllogismi.

Sic quæstio sit, bellum contra finitimos pernici-
sum esse: argumentum, quia bellum Atheniensium ad-
versus Thebanos fuerit perniciosum:

*Bellum Atheniensium contra Thebanos fuit per-
niciosum.*

*Bellum Atheniensium contra Thebanos fuit bel-
lum contra finitimos.*

Bellum igitur contra finitimos, perniciosum est.

Syllogismus est integer primæ figuræ. Quanquam plerunque Enthymematicè disponatur. Vulgo exem-

plum dicitur, vel syllogismus expositorius, tanquam species esset diversa.

Aristoteles quidem Inductionem à Syllogismis hoc ratione distinguit, quod per inductionem majus concludatur de medio per minus, id est generalius de subalterno per speciale, ut:

Omnis homo & bestia est essentia.

Omne animal est homo bestiave.

Omne igitur animal est essentia.

Hic essentia generalius concluditur de subalterno, quod est animal, per minus, quod est homo & bestia.

Syllogismus vero majus de minore per medium, ut,

Omne animal est essentia.

Omnis & homo & bestia, est animal.

Omnis igitur homo bestiave est essentia.

Hic generalius de speciali concluditur per medium, animal. Sed nullus syllogismus in tertia figura Aristotelis ita concluditur: falsum igitur Aristotelis est discrimen, ut:

Constantia est virtus.

Constantia est confidentia.

Quadam igitur confidentia est virtus.

Hic generale de æquali per æquale concluditur. Deinde cum ex propriis argumentamur, ut definitione, subiecto proprio, nihil majus, medium, aut minus est: omnia sunt æqualia & reciproca: Postremo differentia illa est argumenti, non dispositionis.

Dilemma vulgo syllogismus cornutus appellatur, quia duobus utrinque veluti cornibus feriat. Nam quia argumentum ejus à contrariis immediatis ductum, utraque parte adversarium capit & quasi ferit. Exemplum hoc esto:

Si homines legi divinae satisfaciunt, aut electi illi satisfaciunt, aut reprobi.

Sed nec reprobi implent legem, quia damnantur: nec electi, quia sola fide, gratia Christi conservantur.

Nulli igitur homines implent legem.

Syllogismus h̄ic est in secundo modo connexi dispositus, novam argumentationis aut dispositionis formam non habet. Si itaque ex argumentorum generibus, quæ cum quæstione dubia in syllogismo disponuntur, syllogismorum species constituenda & nominanda sunt, tot certe futuræ essent syllogismorum species, quot sunt argumentorum genera. Alia igitur syllogismi species esset à cauiss, alia ab effectis, alia à subiectis, & sic deinceps.

Ad Soriten quod attinet, est syllogismus constans multis axiomatis tanquam catena connexis, quia semper axiomati consequenti aliud consequens additur (quod gradus appellatur) donec ad quæstionem seu complexionem perveniamus. Unde vulgo argumentatio à primo ad ultimum dicitur. In Sorite itaque cumulus est axiomatum (*σωρός* enim cumulus, & *σωρέτης* acervalis dicitur) & Enthymematum multorum conjunctio.

Sed in Sorite captio valde periculosa est, nisi res connectantur necessariò cohærentes. Quapropter si unum axioma in Sorite infirmum sit, aut falso, totus infirmatur & evertitur. Sed si fraus & insidiae non statim deprehendantur, Enthymemata Soritis ad simplicis aut compositi syllogismi leges membratim retexta & relata, insidias illas manifestabunt & declarabunt: bina enim semper ferē membra enthymema syllogismi constituunt: sic vero retexti potest:

Socrates est homo,
Homo est animal,
Animal est substantia,
Ergo Socrates est substantia.

In hoc Sorite duo Enthymemata comprehenduntur:

Animal est substantia,
Homo est animal:
Adde complexionem:
Homo igitur est substantia.

Item:

Animal est substantia:

Adde assumptionem:

Socrates est animal,

Socrates igitur est substantia.

Vides hīc novam argumenti disponendi formam nullam esse, sed Enthymemata simplicis syllogismi includi.

Postremo sophismata de reductionibus & conventionibus syllogismorum à P. Ramo nō sine gravi causa é Logicis finibus exterminata sunt.

Primum enim ostensiva reductione nihil opus est, quia vel ipso Aristotele teste, consequentia semper constans & perspicua est, si ex antecedente constanti & vero, & legitima artis dispositione consequatur.

Deinde in reductione ad impossibile novæ auctoritatiæ argumentandi leges non præscribuntur: sed tantum quæstionis alicujus contradicatio adhibetur, & forma usitata concluditur. Vide libr. 7. Schol. Di- al. cap. 4.

Elenchos vero à præceptis P. Ramus separavit, quia ex doctrina virtutis & veritatis apparet doctrina vitii & falsitatis. Ne tamen quicquam ea in re desiderare possis, P. Ramus separato libro in Scholis Dialecticis eos persecutus est.

CAP. 17. DE METHODO SE-
CUNDUM ARISTOTELEM
UNICA.

Methodus est dianoia variorum axioma-
tum homogeneorum pro naturæ suæ clarita-
te prepositorum, unde omnium inter se con-
venientia judicatur, memoriaque compre-
henditur. At qui ut spectatur in axiome ve-
ritas

ritas & falsitas, in syllogismo consequentia & inconsequentia: sic in methodo consideratur ut per se clarus præcedat, obscurius sequatur, omninoque ordo & confusio judicatur. Sic disponetur ex homogeneis axiomatis primo loco absoluta notione primum, secundo secundum, tertio tertium, & ita deinceps: ideoque methodus ab universalibus ad singularia perpetuo progreditur. Hac enim sola & unica via proceditur ab antecedentibus omnino & absolute notioribus ad consequentia ignota declarandum, eamque solam methodum Aristoteles docuit.

Methodus] Methodus breve compendium Quintiliano dicitur, Ciceroni ratio & via: ὁδὸς enim via est Græcis. Tot ferē hodie methodi species in suis artibus multi confinxerunt, quot sunt doctrinarum genera. Hinc methodus analytica, compositiva, definitiva, simplex, composita, universalis, particularis, oratoria, dialectica, & aliæ species infinitæ. Sed unicam esse Methodum omnium philosophorum usu P. Ramus probat. Definitionem igitur attendamus.

Variorum] Generalium, subalternorum, & specialium.

Homogeneorum] Id lex secunda καθ' αὐτὸν præcipit.

Pronatura] Cūm διάνοια & syllogismi genus sit, forma P. Ramo additur, qua methodi διάνοια αἱ διάνοιαι syllogismi distinguitur. Syllogismi enim διάνοια axioma ex axiome deducit, ut consequiā, vel inconsequiā demonstret. Methodi vero διάνοια axioma ex axiome deducit, ut natura clariora seu priora primo loco collocet, media medio, infima infimo, & rerum convenientem ordinem doceat.

Sed quæ sunt (inquies) natura clariora aut priores Aristoteli natura priora seu clariora dicuntur, notiora, universalia seu generalia, quæ pluribus insunt, quæ possunt intelligi absque specialis intelligentia, item à quibus consequentia non convertitur (inquit Aristoteles in categorematis) ut si homo est, animal est, non contraria. Hic animal natura prius est homine, quia non contraria sequitur: Animal est, ergo homo est. Sic Aristoteles figura syllogismorum prima à P. Ramo postrema facta est. Nam si est dispositio, in qua argumentum summa antecedit & consequitur, est quoque dispositio, in qua argumentum tantum antecedit: est item, in qua tantum sequitur, non contraria. Denique (ut clarius tecum loquar) Aristoteli & P. Ramo natura priora in methodo nihil aliud sunt, quam causæ & subjecta sequentia: Sic in Grammatica litera prior est syllaba, syllaba vox, vox oratione: Sic in Geometria punctum prius est linea, linea superficie, superficies corpore.

Unde omnium] Duplex finis Methodi additur. In eum finem Methodus inventa est, ut rerum convenientia judicetur, & res omnis facilius memoria comprehendatur. Pauca enim facilius memorie mandabis, quam multa. Sed quomodo methodus ex multis axiomatis pauca efficiat, fortasse requiris? Si, inquam, generalia primo loco & semel ponentur (ait Aristoteles de partibus animalium) non necesse erit in specialibus repetere: fin vero à specialibus ad generalia progressari, generalia nondum definita & demonstrata necessariò tibi in specialibus singulis erunt repetenda, & ita tautologia seu multitudine ac confusione repetitarum rerum memoriam obrues. Definitio methodi sic à nobis explicata & probata est. Quæ igitur inter Ramum nostrum & ejus adversarios controversiae de Methodo capita sunt? Methodum illi ad Logicam pertinere fatentur, & sic illis cum P. Ramo convenit. Plenius eam ad secundam Logices partem referunt, & P. Ramus idem facit, quia per Methodum non res inventiuntur, sed inventæ & vel suo vel syllogismi judicio

estimatæ ac probatae collocantur, & ex collocatione
judicantur. Sed methodum unicam à P. Ramo consti-
tuui, eamque à generalibus seu natura prioribus ad spe-
cialia progredi indignissimè ferunt, atque mirantur.
Quas igitur pro sua seu potius pro Platonis & Aristote-
lis methodo rationes P. Ramus afferit: Quod si metho-
dus inventa est (ait) & ad res docendas ab omnibus ad-
hibetur, ut facilius intelligantur, & memoria compre-
hendantur, certè à generalissimis seu natura notiori-
bus semper progrediatur necesse est. Nulla enim ordi-
nis ratio ad cognitionem & intelligentiam rerum est
facilior, quia (teste Aristotele & experientia) generalia
sua natura sunt notiora, quæ primo loco posita, decla-
rant sequentia obscuriora: nulla item ordinis ratio ad
memoriam juvandum est aptior, quia, si generalia pri-
mo loco & semel ponantur, tautologia cavebitur, & re-
rum confusio ac multitudo tolletur. Si itaque Metho-
dus semper à natura prioribus progredi debet, certè
unicam esse methodum necesse est: verum autem pri-
mum, verum igitur & extremum.

Hæc, quæso, adversarii, attendite, ad hanc rationem
P. Rami evertendam omnes arietes & machinas con-
vertite. Sed vereor, ne vestro gladio vos jugulaturi sitis.
An non enim hanc methodum probatis, dum artes
omnes & res, de quibus disputatur, à definitione exor-
diri vultis? Definitio enim generalissima est. Scribite
igitur immensa de methodo volumina, infinitas me-
thodi species fingite, ordinem aliquando invertite, &
num per specialia generalibus seu per obscura clariori-
bus lux adferri queat, periculum facite. nos P. Rami,
seu potius Platonis & Aristotelis philosophorum prin-
cipum, à generalibus ad specialia unicum methodum
semper docebimus, & eam vos sequi, & usu approbare,
aperte demonstrabimus. Testimonia Philosophorum
de methodo unica vide apud Talæum.

Galenus & alii tria Methodi genera constituunt:
σωθεσιν, ἀνάλυσιν, & διάγρασιν. Sed Methodus est, ut
jam firmissimis rationum momentis conclusum est;

quæ ad res inventas ordine legitimo & idoneo collocandas adhibetur: Atqui συνθετις, ex partibus totum paulatim colligit & invenit, ἀνάλυτις, contrá totum jam factum & collocatum resolvit, διαιρετις generali species distribuit, & ita ad res inventas apto & naturali ordine collocandas nihil profsus valent: nequaquam igitur methodi species esse possunt.

CAP. 18. DE PRIMA METHODI
illustratione per exempla
artium.

Sed methodi unitatem exempla doctrinarum & artium præcipue demonstrant præcipueque vindicant, quibus quamvis omnes regulæ generales sint & universales, tamen earum gradus distinguuntur: quantoque unaquæque generalior erit, tanto magis præcedet. Generalissima loco & ordine primærit, quia lumine & notitia prima est: subalternæ consequentur, quia claritate sunt proximæ: atq; ex his natura notiores præponetur, minus notæ substituentur, tandemq; specialissimæ constituentur. Definitio itaq; generalissima prima erit, distributio sequet. quæ si multiplex fuerit, præcedet in partes integras partitio, sequetur divisio in species: partesque ipsæ & species eodem ordine sunt rursus tractandæ ac definiendæ, quo distributæ furentur: & transitionum vinculis, si longior inter eas intersit explicatio, colligandæ sunt: Id enim auditorem reficit ac recreat, atque utres familiarius accipiatur, exemplo quoq; familiari nobis utendum est. Omnes definitiones, distri-

distributiones, regulæ Grammaticæ repertæ
sint, atque unaquæque sigillatim judicata: o-
mniaq; hæc documenta variis tabellis inscri-
pta, unâ confundantur & conturbentur in
hydria aliqua, ut in Olla ludo fieri solet: hîc si
quæras, quæ pars Dialecticæ te doceat has re-
gulas ita confusas disponere & in ordinem
redigere: primò locis inventionis nihil opus
est, cùm sint omnia reperta: neq; primo axio-
matis judicio, cùm unumquodq; axioma pro-
batum & æstimatū sit: neq; secùdo syllogismi
judicio opus, cùm sint omnes singularum re-
rum controversiæ his de rebus disceptatæ &
conclusæ: sola methodus supereft. Dialecticus
igitur lumine methodi artificiosæ, seliget in
hac urna definitione Grāmaticæ (id enim est
generalissimū) & primo loco statuet: Grāma-
tica est doctrina benē loquendi. tum requiret
in eadem urna partitionem Grammaticæ, &
collocabit secundo loco: Partes Grammaticæ
sunt due, Etymologia & Syntaxis. Deinceps in
eodem vase definitionem Etymologiæ de vo-
cibus separabit, & tertio gradu antecedenti-
bus adjunget: tum vocis partes in literis & syl-
labis, speciesq; in vocibus numeri & sine nu-
mero requiret, exituumq; transitiones suis lo-
cis collocabit. Atq; ita omnium etymologiæ
partium definitiones, distributiones, colliga-
tiones, exempla deniq; specialissima in singu-
lis disponet. Idemque in Syntaxi faciet. Hanc
viam omnes artes sibi proposuerunt.

Omnes regula] Generales & universales sunt, sum illarum species: quas tamen, si per se consideres & conferas, aliæ aliis sunt generaliores & specialiores.

Transitionum vinculus] Transiſio in figuris rhetoricas à Cicerone numeratur, sed vinculum potius methodi est: de qua autor ad Herennium. Transiſio vocatur (ait) quæ cùm ostendit breviter, quid dictum sit, proponit item brevi, quid sequatur, hoc modo: In patriam cujusmodi fuerit, habetis: nunc in parentes quælis extiterit, considerate. Item: Mea in istum beneficia cognoscitis: nunc, quam iste mihi gratiam retulerit, accipite. Proficit hæc aliquantum exornatio ad duas res: Nam & quid dixerit commonet, & ad reliquum comparat auditorem. Hæc ille.

CAP. 19. DE SECUNDA METHODI
illustratione per exempla poëtarum,
oratorum, historicorum.

Atqui methodus non solum in materia artium & doctrinarum adhibetur, sed in omnibus rebus, quas facile & perspicue docere volumus: ideoque poëtae, oratores, omnesque omnino scriptores quoties docendum sibi auditorem proponunt, hanc viam sequivolumus, quamvis non usquequaque ingrediantur atque insistant. Virgilius in Georgicis distribuit proposita materiam in quatuor partes, ut anté dixi: primoque libro res communis persequitur, ut Astrologiam, Meteorologiam, deque segetibus & earum cultu disserit, quæ pars operis prima erat, tumque transiſio adhibetur initio secundi libri:

*Hæc tenus arvorum cultus & sidera cœli,
Nunc te Bacche canam.*

Dein-

Deinceps scribit generaliter de arboribus, tum specialiter de vitibus. Transitio secunda adhibetur ad tertiam partem, sed imperfectior & sine epilogo. Tertii libri initio de bobus, equis, ovibus, capris, canibus:

Te quoque magna Pales, & te memorando canemus.

Pastor ab Amphryso.

Tandem initio quarti libri transitio tertia est de quarta parte, sed item imperfecta est sola propositione de apibus:

Protinus aërii mellis sylvestria dona

Exequar.---

Sic igitur Poëta generalissimum primo, subalterna medio, specialissima extremo loco ponere studuit. Sic Ovid. in Fastis, dispositionis hujus gratiam sequitur: proposuit initio sumimum operis:

Tempora cū caussis Latium digesta per annū, calendarū

Lāpsaq; sub terras ortaq; signa canam. Romam dypa

Mox imploratione facta, partitionem anni statuit, factam a Romulo primū in decem menses, quam reprehendit:

Tempora digereret cū cōditor urbis, in anno

Constituit menses quinq; bis esse suo.

Et paulo post Numæ divisionem pleniorem adjungit:

At num a nec Janū nec avitas præterit umbras:

Mensibus antiquis præposuitq; duos.

Denique Poëta communes differentias interpretatus diei fasti, nefasti, comitialis,

nundinalis, calendarum, nonarum, iduum,
eum atri; tandem unumquenq; mensem suo
loco prosequitur, & prefatione ordinis hujus
a generalibus ad specialia studium indicat;
Hac mihi dicta semel, totis harentia fastis,

Ne seriem rerum scindere cogar, erunt.

Tandem singulis partibus expositis transitio
conjugitur, ut in fine 1. & initio 2.

Sed jam prima mei pars est exacta laboris,

Cumq; suo finem mensē libellus habet.

Janus habet finē, cū carmine crescat & annus:

Alter ut it mensis, sic liber alter eat.

In singulis libris postea transitiones adhi-
bentur, sed minus accuratē. Oratores in pro-
cēmio, narratione, confirmatione, peroratio-
ne hunc ordinem affectant, eumque artis &
naturæ & rei ordinem appellant, & interdum
studiosius affectantur: ut in accusatione Cice-
ro primū proponendo, tū partiendo, Quē-
stor (inquit) Cn. Papyrio Cos. fuisti ab hinc
„ annos quatuordecim, & ex illa die ad hanc
„ diem quē fecisti, in judicium voco; hora nulla
„ vacua furto, scelere, crudelitate, flagitio repe-
rietur. Propositio hīc & definitio summā rei
est, tanquam in hoc judicio generalissima.
„ Partitio sequitur: Hi sunt anni consumpti in
„ Quēstura & legatione Asiatica, & Prētura ur-
„ bana, & Prētura Siciliensi: quare hēc eadem
„ erit quadripartitā distributio totius accusa-
„ tionis meæ. Quas partes quatuor earumque
partium particulās deinceps suo quamque
ordine

ordine & loco tractavit, & transitionibus copulavit, tres primas tertio libro: Quamobrem (ait) Quæstura istius demonstrata, primique magistratus & furto & scelere perspecto, reliqua attendite. Tum verò expositis legationis criminibus, transitio ad Præturam sequitur: Verum ad illam jam veniamus præclaram Præturam, criminaque ea, quæ notiora sunt his, qui adsunt, quam nobis, qui meditati ad dicendum paratique venimus. Transitio hæc imperfectior est sine epilogo: tandem principio quartæ orationis transitio est consimilis ad quartam partem de Prætura Siciensi: Multa mihi necessariò, judices, prætermittenda sunt, ut possim aliquo modo de iis rebus, quæ meæ fidei commissæ sunt, dicere: recepi enim caussam Siciliæ: ea me ad hoc negotium provincia attraxit. Sic Livius summam septingentorum annorum initio complectitur, tum per decades dividit.

Quamvis non] Naturæ ordinem sæpius immutant, cumque ad rerum & personarum circumstantias accommodant.

Oratores in proæmio] Partes hæc orationis vulgo in Rhetoricis docentur, cùm tamen ad Logicam de Methodo referendæ sint. Exordium enim rem summarim proponit: narratio planius explicat: contentio confirmando vel infirmando per partes exequitur: peroratio ad extremum concludit: qui ordo in orandis caussis civilibus Dialecticæ Methodi leges & vestigia sequitur.

C A P . 2 0 . D E C R Y P T I C I S
methodi.

Hæc igitur in variis axiomatis homogeneis suoque vel syllogismi judicio notis methodus erit quoties perspicuè res docendae rit: At cùm delectatione motuve aliquo majore, in parte aliqua fallendus erit auditor, homogenea quædam rejicientur, ut definitionum, partitionum, transitionumq; lumen: quædam assumentur heterogenea, velut digressiones à re & in re commorationes, sed præcipuè rerum ordo initio invertetur, antecedentiaque nonnulla consequentibus postponentur. Itaque ad illam perfectæ methodi regulam hæc alicubi imperfectior forma non solùm detractis rebus mutila est vel superadditis redundat, sed ordinis sui quibusdam gradibus inversis præpostera est. Quod Poëta facit majore quædam artificii specie, dum populum ducentum sibi proponit, id est, bellum multorum capitum, ideoq; variis modis decipit, incipit a medio, ibique primum sæpe comprehendit, postremum denique incerto aliquo & inopinato catu cōcludit. Sic (ut Horatius ait) Homerus Iliada dispositus:

*Nec gemino bellum Trojanum orditur abovo:
Semper ad eventum festinat, & in medias res
Non secus ac notas auditorem rapit; & qua
Desperat tractata nitescere posse, relinquit.
Atq; ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*

Sic

Sic Virg. *Æneam* à Sicilia exceptit, & in convivio Carthaginis præterita narrantem fecit: postrema variis perturbata casibus induxit. Sic Comici poëtæ, tametsi magno judicio comedias per actus & scenas distinguunt, efficiunt tamen ut omnia fortuita videantur. Oratores verò ad victoriam omnia referunt. Itaque non tam docendi, quám permovendi gratia firmissimum quodque primum ab iis collocatur, dum tamen ea quæ æqué excellent, servētur etiam ad extremum, & Homerica dispositione mediocria in medium turbam atque in grēgem conferantur.

Variis homogeneis] Videntur inter se pugnare varia & homogenea. Sed axiomata homogenea dicuntur non tantum artium præcepta, verum etiam omnia oratorum, poëtarum, historicorum, & quorumcunque auctorum axiomata, quatenus ad eundem finem afferendum adhibentur. Varia autem appellantur oratorum, poëtarum & aliorum inventa, quia ex rebus variis profiscuntur, sed tamen finem eundem respiciunt.

Cum delectatione] Intelligit Crysfin methodicam, quæ est in ellipsi, & redundantia partium, vel in earum ordine perverso. Appellatur methodus prudentiæ. Crysfita que in methodo est, quod in syllogismo Enthymema & Profyllogismus. Nunquam tamen ordo ita invertitur ut sursum versus à specialibus ad generalia procedatur. Sed partis alicujus quædam est inversio.

Digressiones & commorationes] Quas Oratores ~~mutabiles & inserviæ~~ vocant.

Ordo invertetur] Sæpè enim à mediis hæc Methodus incipit, & prima deinde subtexit: partitionis lumen negligit: aut res quidem partitur, partium tamen explicationem ordine non persequitur.

Gemino ab ovo] Id est Helenæ ortu, & ab ultima belli origine. Fingunt enim poëtæ concubitu Jovis & Ledæ natum esse geminum ovum Pollucis & Helenæ.

In medias] Quæ tempore mediæ sunt, inter primam originem & finem ultimum.

Notas] In notiores res, quod Logicū ferē est, quia notioribus exordiendum.

Ssc comicis] Illustrat rem exemplo comicorum & oratorum.

Firmissimum quodq[ue] [Ordinem non intelligentia sed victoriæ fibi proponunt; ut poëtæ ordinem voluntatis & gratiæ: & in eo ipso tamen methodi leges servant.

Homerica dispositio[n]e] De qua vide Quintilianum lib. 5. cap. 10. & Ciceronem Orat. 2.

Lecto

Lectori S.

Quum Rolandus Ma'ilmensis, prefatione in
suam Rami Dialectices editionem, se in ultima edi-
tione nostra correxisse quadam scribat, idque juben-
te autore: gratum lectoris futurum judicavi. si disver-
sus utriusque editionis collatione deprehensam
hic in calce adjicerem. Ut igitur paucis expeditam,
primum & secundum editionis nostra caput in unum
contrahit, atque ita non nisi 32. prims libris capita
constituit. Pag. 18, v. 16, Sic urbium cæterarumque
terum conditores & inventores: ut, Romulus Roma-
næ urbis conditor, Reges deinde rel. Pag. 40, inter
versum ultimum & penultimum hac interjicit: Sic
Deus & Mammon vel Satanus & Beelzebub: Angelus
sive Spiritus bonus, & Angelus sive Spiritus malus: Ju-
stitia legis, & Justitia fidei: Spiritus & Caro: Benedic^{tio}
& Maledic^{tio}: Fides & Incredulitas: Electio & Repro-
batio. Sic Alb. Pag. 84, v. 1, De testimonio huma-
no legis & sententiæ, & eorum usu in omni discipli-
na. Pag. 85, v. ultimo, quæ propriæ Quæstio dicitur.
Liberæ confessionis exempla sunt apud Demosthe-
nem. Coactæ confessionis exemplum extat apud Mi-
lonem, sed à Cicerone derid. Pag. 96, v. 17, quando
consequens specialiter antecedenti attrib. Pag. 107,
v. 19, Cap. 10. De syllogismo simplici primo, ejusque
contractione. Ibidem, Versu 22, pars consequens
questionis est in propos. Ibidem, v. 29, proprius
ex utraque propria. Simplicis syllogismi genera sunt
duo: primum & secundum. Primum, quando ex argu-
mento antecedente in propositione utlibet, in asser-
tione affirmata, complexio specialis efficitur: ut in his
exemplis:

AFFIRM. GENERAL.

Constantia est virtus:

At est confidentia:

Quædam igitur confidentia est virtus.

Gemino ab ovo] Id est Helenæ ortu, & ab ultima belli origine. Fingunt enim poëtæ concubitu Jovis & Ledæ natum esse geminum ovum Pollucis & Helenæ.

In medias] Quæ tempore mediæ sunt, inter primam originem & finem ultimum.

Notas] In notiores res, quod Logicū ferē est, quia in notioribus exordiendum.

Ssc comicis] Illustrat rem exemplo comicorum & oratorum.

Firmissimum quodq; [Ordinem non intelligentia sed victoriæ sibi proponunt; ut poëtæ ordinem voluptatis & gratiæ: & in eo ipso tamen methodi leges servant.

Homerica dispositione] De qua vide Quintilianum lib. 5. cap. 10. & Ciceronem Orat. 2.

Lecto-

Lectori S.

Quum Rolandus Makilmenanus, prefatione in
suam Rami Dialectices editionem, se in ultima edi-
tione nostra correxisse quadam scribat, idque juben-
te auctore: gratum lectori futurum judicavi, si disver-
situdinem utriusque editionis collatione deprehensam
hic in calce adjicerem. Ut igitur paucis expediam,
primum & secundum editionis nostra caput in unum
contrahit, atque ita non nisi 32. prims libri capita
constituit. Pag. 18, v. 16, Sic urbium cæterarumque
terum conditores & inventores: ut, Romulus Roma-
næ urbis conditor, Reges deinde rel. Pag. 40, inter
versum ultimum & penultimum hac interiscit: Sic
Deus & Mammon vel Satanus & Beelzebub: Angelus
sive Spiritus bonus, & Angelus sive Spiritus malus: Ju-
stitia legis, & Justitia fidei: Spiritus & Caro: Benedictio
& Maledictio: Fides & Incredulitas: Electio & Repro-
batio. Sic Alb. Pag. 84, v. 1, De testimonio huma-
no legis & sententiae, & eorum usu in omni discipli-
na. Pag. 85, v. ultimo, quæ propriæ Quæstio dicitur.
Liberæ confessionis exempla sunt apud Demosthenem.
Coactæ confessionis exemplum extat apud Mi-
lonem, sed à Cicerone derid. Pag. 96, v. 17, quando
consequens specialiter antecedenti attrib. Pag. 107,
v. 19, Cap. 10. De syllogismo simplici primo, ejusque
contractione. Ibidem, Versu 22, pars consequens
questionis est in propos. Ibidem, v. 29, proprius
ex utraque propria. Simplicis syllogismi genera sunt
duo: primum & secundum. Primum, quando ex argu-
mento antecedente in propositione utlibet, in assum-
ptione affirmata, complexio specialis efficitur: ut in his
exemplis:

AFFIRM. GENERAL.

Constantia est Virtus:

At est confidentia:

Quam igitur confidentia est Virtus.

NEG. GENER.

Andacianon est virtus:

At est confidentia:

Quadam igitur confidentia non est virtus

AFFIRM. SPECIAL.

Sapiens est laudabilis:

At quidam est pauper:

Quidam igitur pauper est laudabilis.

NEG. SPEC.

Stultus non est beatus:

At quidam est fortunatus:

Quidam igitur fortunatus non est beatus.

AFFIRM. PROPR.

Socrates est philosophus:

At est homo:

Quidam igitur homo est philosophus.

NEG. PROPR.

Thersites non est philosophus:

At est homo:

Quidam igitur homo non est philosophus.

Verum pro judicii claritate usus contractione hic
feré contentus est. Fit autem contractio, quando ar-
gum. Pag. 109, v. 19, CAP. II. De syllogismo simplici
secundo. In syllogismo simplici secundi generis, propo-
sitio est gen. Pag. 113, v. penult. Secunda species sy-
logismi secundi generis est, qu.

Hactenus qua ex Maki menao deprehendemus.
Monere nunc libet de quibusdam mendis exemplari
vitio commissis. Igitur pag. 39, v. penult. scripsisse vi-
derur autor à viritate iuva. pag. 129, v. 16, quidam ma-
lunt opitve. At pag. 38, v. 15, ex Plante scribe, per
gentes alium in al. & pag. 63, v. 26, Politis, ex Homero
& Eustathio, apud quos est πολίτης.

FINIS.

DIAP
116